

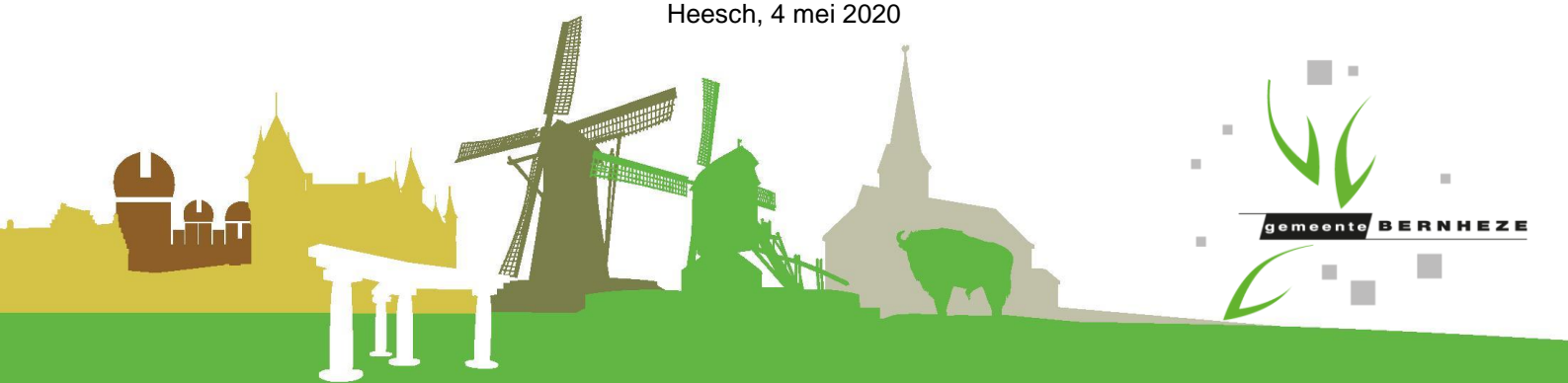

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

JAARSTUKKEN 2019

GEMEENTE BERNHEZE

Heesch, 4 mei 2020

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	5
Deel 1: Programmaverantwoording	7
Bestuur en ondersteuning	9
Veiligheid	15
Verkeer, vervoer en waterstaat	18
Economie	21
Onderwijs	26
Sport, cultuur en recreatie	29
Sociaal domein	36
Volksgesondheid en milieu	43
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	47
Deel 2: Paragrafen	51
A. Lokale heffingen	53
B. Weerstandsvermogen	62
C. Kapitaalgoederen	71
D. Financiering	77
E. Bedrijfsvoering	83
F. Verbonden partijen	87
G. Grondbeleid	98
H. Rechtmatigheid	105
Deel 3: Jaarrekening	107
Balans per 31 december 2019	108
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	110
Toelichting op de balans	116
Algemeen financieel beleid	137
Gebeurtenissen na balansdatum	153
SiSa	154
Ensia verklaring (informatieveiligheid)	157
Privacy verklaring	158
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	159
Raadsbesluit	165

VOORWOORD

Aan de raad van Bernheze,

In uw raadsvergadering van 8 november 2018 stelde u de begroting over 2019 vast. Na afloop van 2019 dienen we hierover verantwoording af te leggen. Dit is opgenomen in artikel 197 en volgende van de Gemeentewet.

Aan deze verantwoordingsplicht geven we gevolg door het aanbieden van deze jaarstukken 2019 om deze vervolgens vast te stellen.

Het jaar 2019 sluiten we af met een positief resultaat van € 805.724,48. Dit resultaat is tweeledig opgebouwd. Het saldo vanuit de algemene dienst bedraagt € 97.421,32. Het saldo vanuit de bouwgrondexploitaties bedraagt € 708.303,16 (ge-deelte vanuit de woningbouwexploitaties € 681.303,16 en de exploitaties ten behoeve van bedrijventerreinen € 27.000,00).

In 2019 bestond Gemeente Bernheze 25 jaar. Hier hebben we met diverse activiteiten bij stilgestaan. Zo is er een feestelijke avond georganiseerd in De Pas. Met oud burgemeesters is er teruggekeken op 25 jaar Bernheze. In de Kersouwe vond een sport- en muziekmfestijn plaats. Daarnaast was er een project voor de basisscholen en een afsluitende kunstexpositie.

De ontwikkelingen binnen het sociale domein zijn verder opgepakt. Er is een vervolg gegeven aan de Startnotitie Sociaal Domein, die de gemeenteraad in oktober 2019 heeft vastgesteld. In maart 2019 is het Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein aan de raad aangeboden. Daarnaast zijn de (regionale) beleidsplannen voor de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdhulp en Beschermd wonen door uw raad vastgesteld. De dienstverleningsovereenkomst met Meierijstad voor werk & inkomen is verlengd. Ook is de programmaliijn Integrale toegang in uitvoering genomen. Met ONS welzijn is ingezet op de verbetering van de bedrijfsvoering. Burgers worden gestimuleerd om zelf initiatief te nemen via de nieuwe stimuleringsregeling. Na de transitie die in 2015 is ingezet, wordt in het sociaal domein lokaal en regionaal volop gewerkt aan de transformatie.

Ook zijn in 2019 verdere stappen gezet voor de implementatie van de Omgevingswet. Het implementatieplan Omgevingswet Bernheze, dat is vastgesteld door uw raad, bevat de te nemen stappen om te komen tot een goede invoering van de Omgevingswet en er zijn een viertal deelprojecten in beschreven. Dit heeft geleid tot een intensief traject in het najaar, waarin het programmateam Omgevingswet de projectplannen van de deelprojecten heeft uitgewerkt en in december heeft aangeboden aan de stuurgroep en raads werkgroep binnen het programma. Voor het komende jaar zijn we hierdoor klaar voor de uitvoeringsfase van de deelprojecten en zullen we na het interne proces in 2019, volop naar buiten gaan om met onze externe partners en inwoners in een intensief participatietraject gezamenlijk de beoogde resultaten te behalen om op 1 januari 2021 onze dienstverlening te behouden en te verbeteren.

De landelijke problematiek rondom stikstof heeft ook in Bernheze voeten in aarde gehad. Dit heeft onder andere gevolgen gehad voor de activiteiten rondom de transitie buitengebied. Ook zat de bouwsector op slot wat gevolgen kende voor het aantal omgevingsvergunningen en de activiteiten binnen ons grondbedrijf.

De jaarrekening is een doorslag van de vastgestelde begroting. Dit verantwoordingsdocument is gecontroleerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. die in 2015 door uw raad is benoemd voor de controle over de boekjaren 2015 tot en met 2018. In deze overeenkomst was de mogelijkheid opgenomen om deze overeenkomst met één jaar te verlengen bij instemming van beide partijen. Op 17 december 2018 ondertekende Pricewaterhouse Coopers Accountants N.V. ons voorstel tot eenjarige verlenging, waardoor deze jaarstukken ook door deze accountant zijn gecontroleerd.

De jaarstukken bestaan uit de volgende drie onderdelen:

- Deel 1: Programmaverantwoording
- Deel 2: Paragrafen
- Deel 3: Jaarrekening

In de programmaverantwoording onder deel I nemen we op wat we van het voorgenomen beleid hebben gerealiseerd en wat we aan nieuwe onderdelen in 2019 hebben toegevoegd. Deze verantwoording gaat in op de gemaakte keuzes en de mate waarin we deze hebben waargemaakt. Hierbij beantwoorden we de twee vragen, zoals deze ook in de begroting zijn gesteld, maar dan op basis van uitvoering:

- Wat is daarvoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Bij alle programma's hebben we een analyse van de afwijkingen opgenomen. In deel II zijn de verplichte paragrafen opgenomen. Hierin rapporteren we aan de hand van de uitgangspunten die in de begroting over 2019 waren opgenomen.

Deel III omvat de balans met uitgebreide toelichting. Hiermee brengen we onze financiële positie per einde 2019 in beeld, zodat hierover een verantwoord oordeel kan worden gegeven.

Het college van burgemeester en wethouders.

DEEL 1: PROGRAMMAVERANTWOORDING

BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Bestuur en ondersteuning omvat:

- bestuur;
- burgerzaken;
- beheer overige gebouwen en gronden;
- overhead;
- treasury;
- OZB woningen;
- OZB niet-woningen;
- belastingen overig;
- algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds;
- overige baten en lasten;
- vennootschapsbelasting;
- mutaties reserves

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoel: “Basisregistraties zijn veilig en in samenhang beschikbaar”

Kwaliteit dienstverlening

We hebben in 2019 een functie van kwaliteitsmedewerker Burgerzaken/Dienstverlening toegevoegd aan het domein KCC. Deze collega heeft een uitdrukkelijke taak bij de kwaliteitsslag Burgerzaken en de verbetering op dienstverlening.

We hebben de visie op de dienstverlening in 2019 vernieuwd: We bieden dienstverlening van zakelijke kwaliteit, met persoonlijk aandacht daar waar het nodig is. Inwoners en ondernemers staan centraal. Het dienstverleningsproces sluit hierop aan en vraagt intensieve samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie en met onze dienstverlenende partners. We bieden dienstverlening zoveel mogelijk digitaal aan, waarbij persoonlijk contact of hulp altijd mogelijk blijft.

We hebben inmiddels een eerste stap gezet voor het uitvoeringsprogramma om daadwerkelijk uitvoering te geven aan de visie.

Actueel houden basisregistraties

Burgerzaken wordt steeds meer gezien als de poortwachter van Nederland. Een belangrijk instrument in het bewaken van de kwaliteit in de BRP (Basisregistratie Personen) is de LAA (Landelijke Aanpak Adreskwaliteit). Bij LAA werken gemeenten, de rijksoverheid, uitvoeringsorganisaties en samenwerkingsverbanden samen aan adreskwaliteit en daarmee aan het bestrijden van adresgerelateerde fraude. Vanwege het succes van dit project besloot het kabinet deze samenwerking tussen rijksoverheden en gemeente structureel in te bedden daarom is per 1 oktober 2019 de LAA overgedragen aan de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG). De gemeente Bernheze heeft zich begin 2019 aangesloten bij de LAA en hiermee komen we tegemoet aan onze ambitie om gezamenlijk op te trekken richting de burger en de binnengemeentelijke bewustwording om te professionaliseren, initiatieven te verbinden en te werken aan een multidisciplinaire samenwerking.

Subdoel: “Sterke positie in de regio”

Agrifood Capital

In 2019 zijn wij als regio gestart met het opstellen van een nieuwe samenwerkingsagenda. In de vorm van een regioreis hebben vanuit Bernheze zowel raadsleden, collegeleden als medewerkers hieraan bijgedragen. Onze lokale agenda vormde hierbij een leidraad. Daarbij hebben we in de regio ook de aanbevelingen meegenomen uit de midtermreview 2017, maar bijvoorbeeld ook het rapport van de rekenkamercommissies van Bernheze, Boxtel en Meierijstad “Agrifood Capital in beweging, wat is het, wat levert het op & hoe sturen we de raden aan?”, van mei 2019.

De regio maakt voortaan onderscheid tussen drie onderdelen van de samenwerking: “regionale samenwerking Noordoost-Brabant”, “Noordoost-Brabant Werkt” en Agrifood Capital. Op deze manier is duidelijker wie over wat gaat en dat vertaalt zich ook in drie aparte agenda’s (die overigens wel de onderlinge relaties benoemen). Deze agenda’s leggen we in 2020 aan de gemeenteraad voor.

Uit het rapport van de rekenkamercommissie komt ook het voornemen om meer aandacht te besteden aan het samenspel tussen raadsleden, bestuurders en ambtenaren, door elkaar beter te informeren en te betrekken. In 2020 gaan we dat verder uitwerken. Naast de jaarlijkse financiële bijdrage hebben wij in 2019 ook weer bestuurlijke en ambtelijke bijdragen geleverd. Bernheze is bestuurlijk trekker van het onderwerp arbeidsmigranten, arbeidsmarkt en van het prioritaire thema klimaat en energie. Ambtelijk leveren wij een secretaris voor het regionale portefeuillehoudersoverleg leefomgeving en zijn wij vertegenwoordigd in diverse ambtelijke overleggen.

Regionale samenwerking As50

De onderwerpen van deze samenwerking worden steeds meer aangepakt in de regio Noordoost-Brabant. Het blijkt dat samenwerken op de schaal van Noordoost-Brabant goed voldoet voor het werken aan onze doelstellingen. De noodzaak voor het samenwerken in As50 verband wordt daarmee minder, maar zeker niet overbodig. Met subregionaal werken profiteren we van onze diversiteit als regio.

Overheden, ondernemers, sociale partners en onderwijsinstellingen willen op regionale schaal doorgaan met de arbeidsmarktsamenwerking. In 2019 zijn deze partners gestart met het opstellen van een “Werkagenda Noordoost-Brabant Werkt”. Met opgavegericht werken zoeken we in de regio samen naar oplossingen voor arbeidsmarkt vraagstukken die voor inwoners en bedrijven het verschil maken en gemeentegrenzen overschrijden.

Subdoel: “Bestuur is goed toegerust”

Rolinvulling raad

Hoe kan de raad bijdragen aan het versterken van de democratische kwaliteit? Om die vraag goed te kunnen beantwoorden zijn we in 2019 op zoek gegaan naar “hulp van buiten”. We hebben drie bureaus uitgenodigd voor een gesprek met de burgemeester, de griffier en een raadslid/tevens lid van de werkgeverscommissie. De hoofdvraag tijdens deze gesprekken was: “Wat voor raad willen we zijn en hoe kunnen wij als gemeenteraad van Bernheze recht doen aan onze rol en positie in een veranderende samenleving?” We hebben daarbij ingezoomd op de relatie met het college en de samenleving. Hoe kan de gemeenteraad beter in positie komen bij grote dossiers/projecten en strategische thema’s en hoe kan de gemeenteraad enerzijds ruimte geven aan initiatieven en anderzijds de eigen verantwoordelijkheid blijven nemen? Maar ook, op welke wijze kunnen inwoners en bestuurders elkaar vinden en gebruik maken van elkaars kwaliteiten. Wij hebben een keuze voor een bureau gemaakt. Begin 2020 plannen we een bijeenkomst voor de gemeenteraad en het college. We hebben en houden afstemming met andere projecten in de organisatie die raakvlakken hebben met dit traject. Denk onder andere aan de nieuwe communicatievisie en het proces rondom de Omgevingswet.

25-jarig bestaan gemeente Bernheze

We hebben het afgelopen jaar aandacht besteed aan het 25-jarig bestaan met verschillende activiteiten gericht op verschillende stakeholders.

Wat hebben we (inwoners, instellingen en gemeente) samen georganiseerd? Een feestelijke avond in De Pas, terugkijken op 25 jaar Bernheze met oud burgemeesters, een sport- en muziektijns in de Kersouwe (helaas hielpen de weergoden niet mee), een project voor de basisscholen en een afsluitende kunstexpositie.

Overhead

De toelichting op de overhead is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Verbonden partijen

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) voert voor Bernheze en de andere deelnemende gemeenten en waterschappen wettelijk verplichte taken uit op het gebied van archiefbeheer, ordening, controle en –ontsluiting. Binnen de mogelijkheden werkt het BHIC aan het beleidsdoel “meer publiek, meer divers publiek”. Dit sluit aan bij onze doelstelling om cultuur, in dit geval het papieren en digitale erfgoed van de gemeente, gemakkelijk toegankelijk te maken voor belangstellenden.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De BSOB is een regionaal samenwerkingsverband dat zich richt op het gezamenlijk innen van belastingen. Het doel is de kwaliteit, dienstverlening, efficiency en continuïteit van de waardering, heffing en inning van lokale belastingen te verbeteren.

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren die voor dit programma in de begroting zijn benoemd, zijn in de jaarrekening verantwoord in paragraaf E Bedrijfsvoering.

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
0.1	Bestuur	1.749.396	1.784.233	2.119.434	0	0	0
0.2	Burgerzaken	969.306	999.967	908.887	658.294	659.294	448.339
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	328.882	1.111.560	1.125.275	650.935	1.441.774	1.609.941
0.4	Overhead	7.466.207	7.839.284	7.572.967	162.119	321.495	350.540
0.5	Treasury	26.160	58.136	41.564	39.601	65.084	60.743
0.61	OZB woningen	354.816	375.467	443.400	4.425.804	4.463.800	4.380.178
0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	2.519.146	2.752.130	2.697.515
0.64	Belastingen overig	0	0	0	26.195	26.195	28.201
0.7	Alg. uitkeringen en ov. Uitkeringen GF	0	0	0	38.387.495	39.426.204	39.626.803
0.8	Overige baten en lasten	401.611	58.915	0	0	0	1.479
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	119.710	-71.213	0	0	0
0.10	Dotaties reserves programma 0	473.500	1.364.698	1.372.318	590.905	1.394.714	1.378.213
	Afronding	0	0	-1	0	0	-1
Totaal		11.769.878	13.711.970	13.512.631	47.460.494	50.550.690	50.581.951

Financiële toelichting

Algemeen

Alle programma's van 0 tot en met 9 bestaan uit diverse taakvelden, welke op hun beurt weer bestaan uit verschillende kostenplaatsen. We voorzien de kostenplaatsen van een financiële toelichting als hier een bepaalde mate van afwijking is ontstaan tussen geraamd na wijziging 2019 en werkelijk 2019. In Bernheze hanteren we hiervoor een marge van 10% met een minimum van € 25.000,-.

Omdat we op jaarbasis drie bestuursrapportages opstellen blijft het aantal toelichtingen beperkt.

Taakveld 0.1 Bestuur

Wethouders

De pensioenregeling voor de politieke ambtsdragers is geregeld in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Gemeenten en provincies zijn op grond van artikel 44 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht een APPA-voorziening op te nemen. Als gevolg van de bijstelling van de rekenrente naar beneden (2018: 1,577%; 2019: 0,29%) is de dotatie aan de voorziening hoger dan geraamd.

Bestuursondersteuning raad

Vanwege de langdurige afwezigheid van de griffier is in 2019 vanuit de "knelpuntenpot" een tijdelijke raadsadviseur bij de griffie aangesteld.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Burgerzaken

In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Het effect is dat de aantal aanvragen tussen 2019 en 2023 fors lager ligt en dat het in 2024 weer in de buurt komt van het niveau in 2016. Zo werden in 2018 nog 2.389 ID-kaarten en 3.294 reisdocumenten uitgegeven, tegenover respectievelijk 1.154 en 1.173 in 2019.

Daarnaast waren er in 2019 minder huwelijken in het kasteel, waardoor minder leges zijn ontvangen, maar ook de bijdragen aan het kasteel lager worden.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Strategische gronden

In 2018 heeft een afwaardering plaatsgevonden van strategische grond naar natuurgrond. Hiervoor hebben wij in 2019 een subsidie (compensatie) ontvangen van € 177.000,-. Het compensatiebedrag is hoger dan de daadwerkelijke afwaardering van de grond. Dit komt doordat sommige grond die gecompenseerd is geen boekwaarde meer had, maar deze kwam wel in aanmerking voor compensatiesubsidie. Deze in november ontvangen subsidie was niet geraamd.

Taakveld 0.4 Overhead

Voorlichting

Er is een budget beschikbaar gesteld voor het actualiseren van het communicatiebeleid. Met dit project willen we ervoor zorgen, dat de hele organisatie zich onderdeel weet van, en een actieve rol voelt in, het communicatieproces. Doordat de start van het project is vertraagd zijn de kosten niet volledig in 2019 tot uiting gekomen en worden deze doorgeschoven naar 2020.

Innovatie en flexibiliteit

In 2019 zijn er allerlei veranderingen en ontwikkelingen in gang gezet, die lopen over langere tijd en deel van deze ontwikkelingen komen vooral op gang in 2020. In 2019 is er vooral veel uitgedacht en in gang gezet, maar de invulling en uitvoering krijgt voornamelijk in 2020. Zoals bijvoorbeeld het uitvoeringsprogramma dienstverlening of uitvoering van communicatiebeleid, alsmede het op een andere manier invulling geven aan de P&C-cyclus.

ICT in eigen beheer

Op het budget ICT in eigen beheer zijn kosten gemaakt, waarvoor geen raming aanwezig was. Dit betreffen incidentele kosten ten behoeve van spoor 1 "basis op orde". Met deze kosten hebben we rekening gehouden in de vorming van de reserve ICT en worden daarom ook volledig gedekt uit deze reserve.

Taakveld 0.61 OZB woningen

Wet WOZ

Via de tweede bestuursrapportage 2019 hebben wij de verwachte inkomsten uit OZB naar boven bijgesteld op basis van actualisatie van het gegevensbestand. De consequenties als gevolg van kostentoe rekening (op basis van aantallen, aanslagen, invordering en dergelijke) werden pas veel later duidelijk, namelijk na de inventarisatie derde tussentijdse rapportage. We hebben hierdoor niet tijdig kunnen inspelen op de mogelijke kostenstijging in relatie tot de opbrengstenstijging.

Heffing en invordering belastingen

Deze post bevat de inkomsten uit invorderingen belastingen, waarvan specifiek de aanslagen van voor 2018. Vanaf 2018 worden deze namelijk via de BSOB ingevorderd. De inkomsten (dwangbevelen) uit deze "oude aanslagen" zullen uiteindelijk naar 0 dalen. De aantallen waarover het gaat nemen gestaag af, waardoor inkomsten (in tegenstelling tot de raming) nauwelijks aanwezig zijn.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Algemene lasten en baten

De onderschrijding op de post onvoorzien is het gevolg van het onbenutte deel van de post onvoorzien en het budget projectsubsidies.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

Op basis van de berekening voor de voorlopige aanslag VpB 2017 werd in 2018 een "nog te betalen" post opgenomen van € 128.250,-. Na een herberekening (wijziging uitgangspunten) is in augustus 2019 de definitieve aangifte over 2017 gewijzigd naar nihil. Hierdoor ontstaat er in 2019 een overschot op het budget. Daarnaast is het verwachte bedrag wat wij over 2018 aan VpB zullen gaan betalen € 57.152,- ten opzichte van de oorspronkelijke raming van € 119.170,-.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves taakveld 0

Saldo gewone dienst

Het positieve saldo vanuit de algemene dienst ad € 97.421,32 is toegevoegd aan de reserve nader te bestemmen. Deze maakt deel uit van het totale jaarrekeningresultaat (inclusief grondbedrijf) ad € 805.724,48.

Covid-19 (Corona-crisis)

Hoewel de uitbraak van Covid-19 (het Corona-virus) geen gevolgen heeft voor de financiële positie en resultaat van deze jaarstukken per 31 december 2019, mag het duidelijk zijn dat Nederland de komende tijd de impact hiervan gaat voelen. Het heeft grote maatschappelijke, bestuurlijke, maar ook economische gevolgen, waarbij ook Gemeente Bernheze gevolgen hiervan zal gaan ervaren.

In het kader van de jaarverslaglegging over 2019 classificeert het optreden van Covid-19 als een gebeurtenis na balansdatum. De mogelijke gevolgen en onzekerheden voor komend jaar en komende jaren dienen wij toe te lichten in de jaarrekening. Na het algemeen financieel beleid in deel III van de jaarstukken is een hoofdstuk gewijd aan deze "gebeurtenis na balansdatum", waarin dit uitgebreider wordt toegelicht.

VEILIGHEID

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Veiligheid omvat:

- crisisbeheersing en brandweer;
- openbare orde en veiligheid.

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoel: “Bernheze heeft aandacht voor de afstemming van mensen met problematiek op gebied van zorg en veiligheid”:

Diensten van het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC), Veiligheidshuis en Veilig Thuis

In 2019 hebben we besloten onze deelname aan het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC), Zorg- en Veiligheidshuis en Veilig Thuis structureel voort te zetten.

Subdoel: “Bernheze heeft de rampen en crisisbestrijding, de brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis en werking van meldkamer op orde”

Verhoging bijdrage Veiligheidsregio Brabant Noord

Het verhogen van de bijdrage Veiligheidsregio Brabant Noord heeft een eerste stap gezet in het versterken van de brandweerorganisatie. Deze versterking is een van de onderdelen in een palet van beleidsvoornemens die in de diverse onderdelen dit jaar zijn vastgesteld. In 2019 is het risicoprofiel en de beleidsagenda 2020-2023 voor de komende jaren vastgesteld. Onderdeel daarvan is het overdragen van de brandweerkazernes. Voor Bernheze betrof dit alleen nog de kazerne van Heesch. Er zijn maatwerkafspraken gemaakt waarin de gemeente het eerste recht van terugkoop heeft. Verder heeft Bernheze in de beleidsagenda laten opnemen dat er ruimte is voor tussentijdse beleidsbijstelling, mocht de financiële vertaling niet verenigbaar zijn met de ambities.

Subdoel: “Het aantal high impact crimes in Bernheze blijft laag” Openbare orde en veiligheid

Aandacht complexe casuïstiek veiligheid en zorg

Sinds 1 januari 2019 is er binnen de gemeente Bernheze een rol van aanjager/verbinder complexe casuïstiek ingevuld in de vorm van een kwartiermaker Zorg en Veiligheid. Er is hierdoor een betere interne afstemming en coördinatie. Dit leidt tot goede resultaten. Vanuit de ervaringen met (dreigende) vastlopende complexe casuïstiek veiligheid/sociaal domein leren we. Aan ex-gedetineerden wordt “nazorg” aangeboden om recidive te voorkomen.

Subdoel: “Bernheze treedt op tegen ondermijning”

Optreden tegen drugshandel, vermogenscriminaliteit en witwassen

Er is samen met diverse veiligheidspartners aandacht besteed aan het thema “aanpak van ondermijnende criminaliteit”. Integrale controles hebben bijgedragen aan de aanpak van verschillende vormen ondermijnende criminaliteit. In juli 2019 is het Maasland Interventie Team opgericht voor complexe handhavings- en ondermijningszaken. We investeren in de meldingsbereidheid. Hiervoor is de gemeente Bernheze aangesloten bij Meld Misdad Anoniem. Verder werken we samen met de Taskforce RIEC Brabant-Zeeland om te komen tot een integraal actieplan aanpak ondermijning in het buitengebied van Bernheze.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Brabant-Noord

De brandweer, GHOR, politie, meldkamer en gemeenten werken binnen de veiligheidsregio samen op het gebied van brandweertzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en rampenbestrijding.

In april 2018 is bij de bestuursconferentie het beleidskader bepaald. Wat moet de Veiligheidsregio voor organisatie zijn als je kijkt naar de veranderde samenleving en de verschillende uitdagingen? Waar is de Veiligheidsregio precies verantwoordelijk voor op het gebied van veiligheid? En naar welk kwaliteitsniveau moet de Veiligheidsregio streven? De uitkomsten van deze discussie zijn vertaald in het Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Brabant-Noord 2020-2023. In 2019 is het risicoprofiel en de beleidsagenda 2020-2023 voor de komende jaren vastgesteld. Onderdeel daarvan is het overdragen van de brandweerkazernes. Voor Bernheze betrof dit alleen nog de kazerne van Heesch. Er zijn maatwerkafspraken gemaakt waarin de gemeente het eerste recht van terugkoop heeft.

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost (Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf)

Het Regionaal Veiligheidshuis is een netwerksamenwerking waarin straf en zorg met elkaar verbonden worden. Het Veiligheidshuis bevindt zich in een proces van doorontwikkeling. De essentie van die doorontwikkeling ligt in het verbinden van het gemeentelijke sociaal domein met het justitiële domein in de aanpak van complexe, ketenoverstijgende casuïstiek. Gevolg is onder andere dat de nazorg aan ex-gedetineerden weer door gemeente zelf uitgevoerd wordt. Het Regionaal Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf is per 1 januari 2019 gefuseerd met Veiligheidshuis Brabant Noordoost. Door de fusie wordt het samenwerkingsverband ongeveer tweemaal zo groot en opereert voortaan onder de naam van Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost.

Beleidsindicatoren

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Verwijzingen halt (aantal per 10.000 inwoners, 12-17 jaar)	2015	134	97
	2016	137	90
	2017	131	94
	2018	119	79
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2015	2,4	1,0
	2016	2,3	1,2
	2017	2,2	1,2
	2018	2,2	1,5
Gewelds- en seksuele misdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2015	5,5	2,7
	2016	5,3	2,7
	2017	5,0	2,3
	2018	4,8	2,0
Diefstallen uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	2015	3,8	2,7
	2016	3,3	1,9
	2017	2,9	1,8
	2018	2,5	1,6
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (aantal per 1.000 inwoners)	2015	7,3	4,9
	2016	6,8	4,7
	2017	6,0	3,2
	2018	5,4	2,8

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.893.243	2.288.037	2.262.787	53.059	390.042	390.193
1.2	Openbare orde en veiligheid	641.556	621.010	607.339	3.109	18.142	17.192
0.10	Reserves programma 1	0	0	0	0	90.330	90.330
	Afronding	0	0	0	0	0	-1
Totaal		2.534.799	2.909.047	2.870.126	56.168	498.514	497.714

Financiële toelichting

Geen toe te lichten onderdelen.

VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Verkeer, vervoer en waterstaat omvat:

- verkeer en vervoer;
- parkeren;
- openbaar vervoer.

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoelen: “Verkeersveiligheid is gewaarborgd” en “Bereikbaarheid is gewaarborgd voor alle mobiliteiten”

Aanleg snelfietsroute van Nistelrode naar Uden

In 2018 zijn we voor dit project gestart met de keuze van het tracé en de bestuursovereenkomst met de provincie. De uitvoering van het project staat gepland in 2019 en 2020 en is opgedeeld in drie fases:

- fase 1 Kern van Nistelrode
- fase 2 Delst – Udenseweg
- fase 3 Fietstunnel rotonde Nistelrode

Voor het totale project ontvangen we € 2.250.000,- subsidie van de provincie. Vanuit het rijk krijgen we geen extra cofinanciering voor het project.

Fase 1 is in uitvoering en eind februari 2020 gereed. Voor deze fase zijn we momenteel een voorschot op de subsidie aan het aanvragen. Fase 2 en 3 zijn volop in voorbereiding, zodat we medio 2020 kunnen starten met de uitvoering.

Voor fase 3 loopt een bestemmingsplanprocedure parallel aan de civieltechnische voorbereiding om het project te kunnen realiseren. De fietstunnel ligt in het vigerende bestemmingsplan niet binnen de bestemming “verkeer”, maar in “groen”. Om de fietstunnel mogelijk te maken is een herziening van het bestemmingsplan noodzakelijk. Hiervoor is in 2019 een nieuwe bestemmingsplanprocedure opgestart. In maart 2020 wordt dit aan de gemeenteraad voorgelegd.

Subdoelen: “Inrichting (leefomgeving) sluit aan bij behoefte” en “Openbare ruimte wordt verduurzaamd”

Buurtproject woonwijk Weijen-West

We hebben samen met de buurt een verbeterplan opgesteld. Dit plan voorziet in het opknappen van de speelplekken, het groen en de eendenvijver. Woningcorporatie Mooiland trekt in dit project samen met de gemeente op. Na het opknappen van de speelplekken is in 2019 een werkplan opgesteld voor het opknappen van het groen en de eendenvijver.

Voetpad aanleggen langs de Nistelrodeseweg tussen de Landerstraat en de Langdreef

In de tweede periode van 2019 heeft op het tracé van het geplande voetpad een revitalisering van leidingen van Brabant-water plaatsgevonden. Deze werkzaamheden zijn de eerste week van december 2019 afgerond.

Dit was voor ons een reden de werkzaamheden voor de aanleg van het voetpad in 2019 wel voor te bereiden maar de daadwerkelijke uitvoering uit te stellen naar de eerste helft van 2020.

Herinrichting Traverse Heeswijk-Dinther

Het jaar 2019 heeft in het teken gestaan van het maken van het nieuwe ontwerp voor de Traverse samen met de inwoners, belanghebbenden en stakeholders. Na diverse informatieavonden en overleggen met diverse instanties zijn we zover dat het voorlopig ontwerp (nagenoeg) gereed is. Ook is er overeenstemming bereikt met de fietsersbond, provincie en Arriva over het voorlopig ontwerp.

Begin 2020 gaan we met de projectgroep naar de aanwonenden (door middel van avondbijeenkomsten), waarbij we het totale traject in vier delen hebben opgeknipt. In deze bijeenkomsten praten we met de belanghebbenden op detailniveau over het ontwerp. In februari 2020 organiseren we een grote informatieavond voor heel Heeswijk-Dinther om het voorlopig ontwerp te presenteren. Bij een positief verloop van de avond hebben we een definitief ontwerp en kunnen we verder met de civieltechnische voorbereiding.

Voor het project is er in 2019 subsidie aangevraagd voor de subsidieregeling provinciaal milieu- en waterplan Noord-Brabant §10 Klimaatadaptatieprojecten voor een bijdrage van € 250.000,-. Hiervan hebben we inmiddels ook het besluit tot subsidieverlening ontvangen van de provincie.

Reconstructie Kruishoekstraat

In de programmabegroting 2019 is voor dit project een bedrag opgenomen voor de voorbereidingskosten. De voorbereiding van dit project is in het najaar van 2019 opgestart. In 2020 wordt het project verder voorbereid en uitgevoerd.

Aanpassen rotonde Cereslaan – Bosschebaan

Evenals project reconstructie Kruishoekstraat is voor dit project in de programmabegroting een bedrag opgenomen voor de voorbereidingskosten. De voorbereiding van dit project is in het najaar van 2019 opgestart. In 2020 wordt het project verder voorbereid en uitgevoerd.

Subdoelen: “Bereikbaarheid is gewaarborgd voor alle mobiliteiten” en “Infrastructuur wordt adaptief beheerd”

Vervangen brugleuningen

Het afgelopen jaar zouden er een aantal brugleuningen worden vervangen. Deze werkzaamheden zijn nog niet uitgevoerd en zullen medio 2020 worden ingepland.

Subdoelen: “Infrastructuur wordt adaptief beheerd” en “Openbare ruimte wordt verduurzaamd”

Verduurzaming openbare verlichting

Het afgelopen jaar hebben we, na uitvoering van een Europese aanbesteding, uitvoering gegeven aan de verduurzaming jaarschijf 2018 en 2019. Inmiddels is jaarschijf 2018 volledig gerealiseerd. Jaarschijf 2019 is nagenoeg afgerond. Naar verwachting zal de afrekening van het werk in het eerste kwartaal van 2020 plaatsvinden.

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
2.1	Verkeer en vervoer	3.431.813	3.486.267	3.472.588	149.776	367.107	378.929
2.5	Openbaar vervoer	2.284	34.435	34.435	0	0	0
0.10	Reserves programma 2	0	0	0	106.859	188.436	172.171
	Afronding	0	0	0	0	1	1
Totaal		3.434.097	3.520.702	3.507.023	256.635	555.544	551.101

Financiële toelichting

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Openbare verlichting

In 2019 heeft het “verledden” (led lampen) van de verlichting ervoor gezorgd voor lagere kosten, omdat lampen niet meer worden vervangen. Daarnaast zijn de kosten voor het schilderen van de verlichting voordeliger uitgevallen en is er meer schade verhaald bij aanrijdingen dan geraamd.

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Economie omvat:

- economische ontwikkeling;
- fysieke bedrijfsinfrastructuur;
- bedrijfsloket en –regelingen;
- economische promotie.

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoelen: “Voldoende ruimte om te ondernemen” en “Inbreng leveren en benutten regionale samenwerkingsverbanden”

Actieve bijdrage leveren aan AgriFood Capital (AFC)

Ondernemerslift+ is een organisatie binnen AFC die starters/start-ups ondersteunt. Voor Bernheze hebben zij de volgende diensten verricht voor starters/start-ups:

- 19 intakegesprekken, waarvan 3 Check-Ins;
- 10 individuele adviestrajecten;
- 3 deelnemers Start-up Booster;
- 1 deelnemer Scale-up Programma.

Het ZZP Boost event is voor de 2e maal georganiseerd. We hebben ondernemersverenigingen geattendeerd om hier aandacht voor te vragen. ZZP'ers uit Bernheze en de regio kunnen hierbij deelnemen aan diverse workshops en andere voor hun relevante activiteiten waarin zij hun kennis kunnen verbreden. Daarnaast is er een ZZP-boost app ontwikkeld waarin ZZP'ers nog meer kennis kunnen opdoen.

De regio Noordoost-Brabant stimuleert om de beleidsvelden Economische Zaken en Sociaal Domein meer met elkaar te verbinden. In het kader van het ontwikkelen van pilotprojecten hierbinnen heeft de gemeente Bernheze met de wethouder (in de rol van bestuurlijk trekker economie en arbeidsmarkt) een themadag georganiseerd met ondernemers(verenigingen), Werkgeversservicepunt (WSP) en gemeente.

Met betrekking tot het pilot-project verbinding Arbeidsmarkt/sociale domein en Economie lopen ondernemers tegen het probleem aan dat er een enorme schaarste is op de arbeidsmarkt. Daarentegen zijn er nog steeds (te) veel mensen, met een afstand tot de arbeidsmarkt, die aan de zijlijn staan en (nog steeds) niet worden betrokken worden in het arbeidsproces. In dit kader hebben wij een actie uitgezet om het WSP een podium te bieden bij de lokale ondernemers.

Verder hebben wij een themadag georganiseerd met “Participatie – mensen met afstand tot de arbeidsmarkt” als onderwerp. Hierbij werden het (WSP, ondernemersverenigingen, ondernemers, de wethouder(s) en beleidsmedewerkers economische zaken samengebracht. Er is (vooraf aan twee inspirerende bedrijfsbezoeken bij bedrijven in Bernheze die werken met “mensen met achterstand tot de arbeidsmarkt”) door het WSP een interactieve sessie gehouden over wat zij kan betekenen voor de ondernemers. Naast dat we kunnen terugkijken op een succesvolle dag wordt hier ook een vervolg aan gegeven door de ondernemersverenigingen. De afzonderlijke ondernemersverenigingen per kern gaan het WSP uitnodigen op bijvoorbeeld een thema-avond of de ledenvergadering. Daar bieden zij hen een podium waardoor er direct contact ontstaat tussen het WSP en de leden/ondernemers. Zij worden dan geënthousiasmeerd over wie het WSP is, wat zij kunnen betekenen voor de ondernemers en waar er kansen liggen.

De regionale samenwerking NOB heeft op het gebied van bedrijventerreinen en ruimtevragers de processen “Vraaggericht Ontwikkelen Bedrijventerreinen” en “1 – Loket voor ruimtevragers” ontwikkeld. Deze moeten zorg dragen voor een kwalitatief goede ontwikkeling van de juiste bedrijventerreinen in de regio en dat deze de juiste invulling van doelgroepen krijgen.

Faciliteren, stimuleren en voorlichten van bedrijven in speerpuntsectoren

In 2019 zijn diverse projecten uit de recreatievisie uitgevoerd en opgestart:

- doorontwikkelen wandel- en fietsroutenetwerken (samen met lokale vrijwilligers);
- uitwerking (recreatie)ontwikkelingsfonds Bernheze;
- uitwerking merkenarchitectuur en bijpassende organisatie;
- afstemming met de regio over samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme (o.a. v.w.b. regionale promotie);
- (kennis)bijeenkomsten R&T ondernemers (o.a. bezoek Leisurefestival Visit Brabant);
- toekomstvisie De Wildhorst;
- doorontwikkeling De Maashorst.

We hebben de eerste stappen genomen in de ontwikkeling van de nieuwe Economische Beleidsnota. Vanuit participatief oogpunt worden relevante stakeholders, met name de ondernemers, vroegtijdig betrokken. Via SOB zijn zij vertegenwoordigd in vorm van een klankbordgroep en denken vanaf het allereerste begin al mee over “hoe dit proces aan te vliegen”. Dit proces wordt uitvoerig weergegeven in de startnotitie die begin 2020 volgt.

Stimuleren duurzaamheidsoplossingen

In 2019 heeft het verduurzamen van het bedrijfsleven niet de prioriteit gehad die we daaraan zouden willen geven. In 2020 willen we hierdoor op dit onderdeel extra inzetten.

Ruimte op bedrijventerreinen creëren

De regionale samenwerking NOB heeft op het gebied van bedrijventerreinen en ruimtevragers de processen “Vraaggericht Ontwikkelen Bedrijventerreinen” en “1-Loket voor ruimtevragers ontwikkeld”. Deze moeten zorg dragen voor een kwalitatief goede ontwikkeling van de juiste bedrijventerreinen in de regio en dat deze de juiste invulling van doelgroepen krijgen.

De ontwikkeling rondom de bedrijventerreinen zijn in volle gang.

- Voor Retsel is dit jaar het ontwerpwijzigingsplan vastgesteld maar hierop is een bezwaar ingediend. Deze kwestie is d.d. 13 november behandeld door Raad van State en naar verwachting wordt begin 2020 de uitspraak gedaan. In de tussentijd hebben we een uitgifteprotocol opgesteld voor uitgifte van de bedrijfskavels. Dit wordt binnenkort met ondernemersbelang Heeswijk-Dinther wordt besproken.
- Het plan Vismeerstraat wordt parallel aan Heesch-West ontwikkeld.
- Voor het 't Runneke zijn diverse gesprekken geweest met de grondeigenaren. De vraag is bij hen neergelegd dat zij met een concreet plan komen in lijn met eerdere plannen die zijn ontwikkeld voor dit terrein. Het oprichten van een bedrijfsverzamelgebouw op dit terrein is hierin ook meegenomen.

We werken hard aan initiatieven die de Centra in de kernen vitaal houden. Daarvoor is het belangrijk om de detailhandel in het centrum te concentreren. Zo voorkomen we “leegstand” in het centrum en gaan we versnippering van detailhandel buiten het centrum tegen.

We hebben het contact met Centrum Management Heesch en Centrum Visie Nistelrode geïntensiveerd. Voor het winkelgebied Heesch is nu in 2019 ook een Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) tot stand gekomen. Dit was er alleen nog voor de bedrijventerreinen. In Heeswijk Dinther hebben we bijeenkomsten georganiseerd om vastgoedeigenaren, ondernemers en bewoners in en rond het centrum bij elkaar te brengen betreft de centrumvisie. Hieruit is een tijdelijke “centrummanager” voortgekomen die de betrokken groepen samenbrengt.

Ontwikkelen van Heesch-West:

De doelstelling om in 2019 het bestemmingsplan vast te stellen bleek te ambitieus en uiteindelijk teveel te conflicteren met een zorgvuldige voorbereiding van het plan. Er is voor gekozen om onder andere meer tijd en ruimte te nemen voor het

opstellen van de milieueffectrapportage (inclusief de daarvoor benodigde onderzoeken), het nader uitwerken van de brede duurzame doelstellingen (energie, circulair en groen) en het inpassen van de diverse ambities in het voorontwerp bestemmingsplan. In het voorjaar 2019 was het voorontwerpbestemmingsplan gereed. Het plan heeft inmiddels ter inzage gelegen voor inspraak en er is advies aangevraagd bij de Commissie voor de m.e.r. De aandachtspunten van het advies worden in de overwegingen en uitwerking van het plan en de mogelijke beperking van omgevingseffecten betrokken. Dit resulteert in een nader uitgewerkt Ontwerpbestemmingsplan met een aanvulling op het m.e.r. in samenhang met analyse van inspraakreacties en overleg met diverse belangengroepen waaronder de omgeving. De planning besluitvorming en behandeling van het ontwerp bestemmingsplan in Raadscommissies is nu voorzien voor het voorjaar 2020.

Subdoel: “Facilitairen van starters”

Starters Succes Oss Bernheze (SSOB)

We hebben in 2019 de samenwerking met SSOB geïntensiveerd, als ook de samenwerking tussen SSOB en de ondernemersverenigingen onderling. SSOB biedt startende ondernemers in de gemeenten Oss en Bernheze een coaching- en begeleidingstraject. We sturen actief op het vergroten van het aantal activiteiten die in Bernheze plaatsvinden. Voor Bernheze hebben zij in 2019 (aantallen bekend t/m 25-11) de volgende diensten verricht voor starters/jonge bedrijven:

KENGETALLEN SSOB	t/m 25-11	Prognose		Realisatie	
	2019	2019	2018	2017	2016
Aantallen intakes	63 (15)	60	57 (10)	64	66
Aantal nieuwe half jaar-trajecten	31 (13)	33	32 (10)	30	35
Aantal nieuwe flexwerkplekken	12 (1)	12	11 (1)	11	4
Aantal ondernemersbezoeken	6 (3)	9	8 (4)	9	7
Aantal Bites & business (met thema)	9	10	10	9	9
Aantal Bites & business (zonder thema)	0	2	2	3	2
Aantal ondernemerstafels	2 (2)	0	0	0	0
Aantal kennisonbijt	9	10	8	0	0
Totaal aantal bezoekers bijeenkomsten	427 (83)	350	328 (55)	269	284

(aantallen Bernheze)

Verbonden partijen

Heesch-West

De gemeenschappelijke regeling Heesch-West heeft als doel het ontwikkelen van een nieuw bedrijventerrein, geschikt voor met name (zeer) grootschalige logistiek. Aanvullend is er ruimte voor een specifieke profilering met meerwaarde voor de regio op het gebied van circulaire economie, energie en nieuwe concepten in de bouw. Heesch-West versterkt het vestigingsklimaat voor Noordoost-Brabant door in te spelen op deze specifieke kwaliteiten.

Het nieuwe terrein biedt vestigingsmogelijkheden voor nieuwe regionale en (inter)nationale ruimtevragers én biedt uitbreidingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven uit onder andere onze gemeente. Daarnaast zorgt Heesch-West voor directe en indirecte werkgelegenheid voor de regio.

Noordoost-Brabant/Agrifood Capital

We willen graag dat de economie en het onderwijs in Bernheze goed functioneren. Dat vraagt om regionale samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Agrifood Capital werkt de ambities van deze drie regionale partijen uit. Noordoost-Brabant wil in 2020 een topregio in Agrifood zijn, die zich onderscheidt door een toekomstbestendige arbeidsmarkt, sterke bedrijvigheid (starters en nieuwe bedrijven), betekenisvolle innovaties en een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving. De focus ligt op het niveau van het regionale Agrifood-ecosysteem. In 2019 zijn alle deelnemers gestart met het opstellen van een nieuwe strategische agenda voor de regio vanaf 2020. Hierbij staan de opgaven die we in onze regio

hebben centraal. Ook heeft de regio besloten de drie organisaties binnen de regio afzonderlijk herkenbaar te maken: regio Noordoost-Brabant, stichting Agrifood Capital en Noordoost-Brabant Werkt.

Beleidsindicatoren

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Functiemenging ¹	2015	52,0	46,0
	2016	52,2	46,3
	2017	52,4	47,1
	2018	52,8	47,6
Het aantal vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	2015	131,5	124,1
	2016	136,7	125,0
	2017	139,9	126,8
	2018	145,9	135,6

¹) De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
3.1	Economische ontwikkeling	90.994	82.358	57.663	5.821	5.821	6.250
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	273.623	507.481	83.321	273.623	501.481	110.321
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	68.646	73.657	56.562	30.206	26.688	25.248
3.4	Economische promotie	507.567	568.625	407.574	211.381	216.894	244.120
0.10	Reserves programma 3	0	0	27.000	280.250	333.898	156.714
Totaal		940.830	1.232.121	632.120	801.281	1.084.782	542.653

Financiële toelichting

Taakveld 3.4 Economische promotie

Toerisme

In de raadsvergadering van 5 juli 2018 is de Visie recreatie en toerisme Bernheze 2018-2022 vastgesteld. De kosten brengen we ten laste van het beschikbare budget "Visie werken aan de toekomst". Dit laatste budget is gefaseerd beschikbaar gesteld over de periode 2017-2019. De besteding loopt echter over de periode 2018-2022. Het niet benutte budget wordt voorgedragen voor overheveling voor besteding in 2020.

Daarnaast was in het budget van uitgaande overige subsidies € 90.000,- aan subsidie doorontwikkeling/beheer Maashorst opgenomen. De werkelijke uitgaven zijn lager uitgevallen en uw raad besloot op 31 oktober 2019 het restant van € 51.275,- terug te laten vloeien naar de Reserve nog nader te bestemmen.

Toeristenbelasting

De invordering van toeristenbelasting vindt altijd achteraf plaats. Op dit budget zien wij de hogere opbrengsten toeristenbelasting welke betrekking hebben over 2018. Als gevolg van onderzoek naar belastingplicht toeristenbelasting zijn de

aantallen (locaties en overnachtingen) toegenomen, waardoor ook de werkelijke inkomsten van dat verslagjaar zijn gestegen.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves taakveld 3

In de raadsvergadering van 5 juli 2018 is de Visie recreatie en toerisme Bernheze 2018-2022 vastgesteld. De kosten brengen we ten laste van het beschikbare budget "Visie werken aan de toekomst". De uitgaven vinden gefaseerd plaats waardoor het budget voor 2019 niet volledig is benut. Hierdoor is de onttrekking uit de reserve lager dan geraamd. Daarnaast stelde uw raad een budget van € 90.000,- ter beschikking aan subsidie doorontwikkeling de Maashorst. Ook dit budget is maar gedeeltelijk benut

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Onderwijs omvat:

- openbaar basisonderwijs;
- onderwijshuisvesting;
- onderwijsbeleid en leerlingenzaken.

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoel: “Kinderen starten zonder achterstand in het basisonderwijs” IHP 2018-2022 Onderwijshuisvesting

Voldoende aanbod (in elke kern) en toeleiding voorschoolse educatie

In 2019 zijn we samen met de kinderdagverblijven en basisscholen gestart om een nieuw onderwijskansenbeleid te ontwikkelen voor 2020-2023. Hierbij worden we begeleid door Sardes. Het beleid leggen we ter vaststelling voor aan de raad in mei 2020.

Belangrijkste onderwerpen voor dit beleid zijn:

- Uitbreiding van het aanbod van Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE) en spreiding van dit aanbod over de kernen.
- Ondersteuning van anderstalige leerlingen.

In 2019 hebben we voorgesorteerd op het nieuwe beleid en hiervoor de volgende activiteiten uitgezet:

- Aanbod scholing VVE kinderdagverblijven. We willen het VVE aanbod door meerdere kinderdagverblijven uit laten voeren, zodat we meer doelgroep-peuters bereiken. Daarnaast moet het VVE aanbod per 1 augustus 2020 wettelijk uitgebreid worden van 10 naar 16 uur per week. Voor de uitbreiding van het VVE aanbod bij meerdere kinderdagverblijven hebben we een groot aantal kinderdagverblijven laten scholen in VVE. De meeste kinderdagverblijven kunnen in 2020 VVE aanbieden.
- De huidige subsidieafspraken met Piccino voor het peuteraanbod lopen tot augustus 2020. Daarna kunnen we nieuwe subsidieafspraken maken met meerdere kinderdagverblijven.
- Voor de ondersteuning van anderstalige leerlingen zijn we in 2019 gestart met het verstrekken van subsidie per leerling aan de schoolbesturen. De schoolbesturen richten hiermee passende ondersteuning in voor de leerling. We evalueren deze regeling samen met het nieuwe beleid en kijken welke ondersteuning voor de komende periode wenselijk is en welke subsidie passend is.

Subdoel: “Goed onderwijs is beschikbaar”

Intensiveren van verbinding jeugdhulp en onderwijs

Met gemeenten en scholen 30.06 hebben we in 2019 een ondersteuningsplan opgesteld om meer vorm te geven aan passend onderwijs voor onze leerlingen. In dit plan zijn de volgende speerpunten benoemd: Dyslexie, meer- en hoogbegaafdheid, speciaal onderwijs en aansluiting onderwijs en jeugdhulp. In 2019 is er specifiek ingezet op de doorontwikkeling van het dyslexieteam. De andere speerpunten zullen de komende jaren verder worden uitgewerkt.

Subdoel: “Zorg voor aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt”

Volwassenenonderwijs in basisvaardigheden

In april 2018 heeft uw college het aanvalsplan laaggeletterdheid vastgesteld om meer laaggeletterden met Nederlands als moedertaal te bereiken. De uitvoering van dit plan heeft in 2019 deels verder vorm gekregen:

- Er is een projectleider aangesteld die aanpak van laaggeletterdheid lokaal ondersteunt;
- Er is een lokale stuur- en projectgroep gevormd voor bewaken van de uitvoering van beleid. Met Ons Welzijn en de bibliotheek zijn afspraken gemaakt voor het uitvoeren van activiteiten voor taalondersteuning;
- Via centrumgemeente Den Bosch is in 2019 extra ingezet op taallessen in Bernheze, uitgevoerd door IVio en Roc de Leijgraaf. Er zijn in Bernheze 5 taallessen uitgevoerd. Echter, dit aanbod konden we leveren door inzet van middelen van andere gemeenten (schuiven budgetten).

Voor de verdere aanpak van laaggeletterdheid, conform de doelen van het aanvalsplan, moet een uitvoeringsplan opgesteld worden. In het uitvoeringsplan zoomen we verder in op in te zetten activiteiten en benodigde middelen. Het uitvoeringsplan is vanwege beperkte ambtelijke capaciteit wel opgepakt in 2019, maar het plan zal in het voorjaar 2020 aan het college ter vaststelling voorgelegd worden.

Subdoel: “Goede onderwijsinstellingen”

Integraal huisvestingsplan

Door omstandigheden is het schrijven en vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan opgeschoven. Sinds augustus 2019 voeren we gesprekken met de basisscholen en scholen voor het Voortgezet onderwijs om te komen tot een nieuw IHP 2020–2025. De resultaten zullen pas in 2020 bekend zijn.

Verbonden partijen

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)

Het RBL BNO voert voor gemeente Bernheze en de regio de wettelijk verplichte taken rond leerplicht en RMC uit. Het voorkomen en terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim, voortijdig schoolverlaten en langdurig thuiszitten is haar kerntaak.

Beleidsindicatoren

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Absoluut verzuim (aantal leerplichtigen per 1.000 leerlingen 5-18 jr) ¹	2015	2,3	1,2
	2016	1,8	0,0
	2017	1,8	1,2
Relatief verzuim (aantal leerplichtigen per 1.000 leerlingen 5-18 jr) ²	2015	29	18
	2016	27	6
	2017	27	6
	2018	23	11
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs) ³	2015	1,8	0,7
	2016	1,9	0,9
	2017	2,0	0,9

1) Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.

2) Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.

3) Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
4.1	Openbaar basisonderwijs	5.726	5.726	7.428	0	0	1.191
4.2	Onderwijshuisvesting	1.186.287	1.249.661	1.271.531	60.114	74.303	90.589
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.237.154	1.293.535	1.274.253	148.049	219.708	220.931
0.10	Reserves programma 4	0	13.120	13.120	5.174	17.519	17.012
	Afronding	0	0	0	0	0	-1
Totaal		2.429.167	2.562.042	2.566.332	213.337	311.530	329.722

Financiële toelichting

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Overige peuterspeelzaalwerk

Sinds 2016 ontvangen we via het gemeentefonds een decentralisatie-uitkering voor voorschoolse voorzieningen peuters. Deze uitkering is bedoeld om te voorzien in betaalbaar voorschools aanbod voor peuters van 2,5 tot 4 jaar waarvan de ouder géén recht hebben op kinderopvangtoeslag. Er is een onderschrijding op dit budget omdat:

- de taakstelling om te voorzien in voorschools aanbod in alle kernen, inclusief het peuterwerk waar ook peuters van ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag gebruik van kunnen maken (middels een gereduceerd tarief, tot op heden is opgenomen in de subsidieopdracht van Piccino. Hiervoor hebben we apart middelen begroot.
- We hebben het budget dit jaar gedeeltelijk gebruikt voor externe ondersteuning van Sardes bij de ontwikkeling van een nieuwe onderwijskansenbeleid voor 2020-2023.

SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Sport, cultuur en recreatie omvat:

- sportbeleid en activering;
- sportaccommodaties;
- cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie;
- musea;
- cultureel erfgoed;
- media;
- openbaar groen en (openlucht)recreatie.

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoel: “Evenementen zijn mogelijk gemaakt en zijn zichtbaar en bekend” Realisatie tennispark Loosbroek

Activiteiten bevrijding 5 mei

In september 2019 zijn we in Loosbroek gestart met de activiteiten rondom 75 jaar bevrijding. Door een speciale werkgroep zijn er diverse activiteiten georganiseerd, zoals het ophalen van het bevrijdingsvuur in Eindhoven, vrijheidstocht vanuit alle kernen, toneelstuk, tentoonstelling, vrijheidsconcert, filmproject en een project voor de leerlingen van de basisscholen.

Subdoel: “Gemeentelijke monumenten en musea zijn in stand gehouden”

Erfgoedvisie (inclusief uitvoeringsprogramma)

In 2019 is gewerkt aan het opstellen van de nieuwe erfgoedvisie (inclusief een uitvoeringsprogramma). Tevens is een kanskaart voor belevingsconcepten voor erfgoed opgesteld als inspiratie en bouwsteen voor de nieuwe erfgoedvisie. Deze kanskaart legt onder andere de link met vrijetijdseconomie, een van de speerpunten van het college. In 2020 zal de nieuwe erfgoedvisie ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

Subdoel: “Er wordt nieuwe kunst in de openbare ruimte gerealiseerd en bestaande kunst wordt in stand gehouden”

Meerjarenonderhoudsplan kunst

Het meerjarenonderhoudsplan kunstwerken in de openbare ruimte is op 26 september 2019 vastgesteld in de gemeenteraad. Daarnaast stelde uw raad een budget beschikbaar van € 11.535,- voor kosten van achterstallig onderhoud. De uitvoering is gepland voor 2020, maar een exacte planning is nog niet bekend.

Daarnaast stelde uw raad een budget beschikbaar van € 59.553,- als stelpost voor een vijftal kunstwerken. Voor deze kunstwerken is nog niet duidelijk of überhaupt onderhoud gepleegd gaat worden. Hierover dient eerst vooraf overleg gepleegd te worden met de betrokken stakeholders. Voor deze kunstwerken wordt een plan van aanpak opgesteld. In januari 2020 zal hiermee worden begonnen en zal het traject per kunstwerk doorlopen worden.

Nieuwe kunstprojecten

Voor nieuwe kunstprojecten is een budget van € 200.000,- beschikbaar gesteld voor de periode 2019-2023. Er zijn momenteel nog geen uitgaven gedaan wegens gebrek aan ambtelijke capaciteit. Dit zal in 2020 opgepakt worden.

Subdoel: “Huidige mfa’s en gemeenschapshuizen blijven behouden en worden zo optimaal mogelijk gebruikt als ontmoetingsplek”

Samenwerkingstraject De Nieuwe Instelling

Door de uitkomsten van de eerste bussinesscase en het huisvestingsonderzoek was het overleg voor het samenwerkings-traject van DNI in het eerste kwartaal van 2019 vastgelopen. Partijen hebben in de loop van 2019 een doorstart gemaakt. Er zijn bestuurlijk en later in het jaar ook organisatorisch stappen gezet voor de daadwerkelijke fusie tussen Stichting De Pas en De Eijnderic. Na extern advies legt de projectgroep DNI nu de laatste hand aan een nieuwe concept bussinesscase.

In 2019 heeft Stichting De Pas extra middelen ontvangen voor het vervangen van de balletvloer en een extra vergoeding voor de hoge energiekosten door een niet goed functionerende WKO-installatie. Voor de zomervakantie heeft een adviesbureau een inventarisatie gedaan van de problemen met de WKO-installatie en de mogelijke oplossingen. Ook zijn middelen beschikbaar gesteld om een proefboring te doen.

Subdoelen: “Kansen in speerpuntensector” en “Waardevolle natuur, biodiversiteit en ecologische functies zijn beschermd en behouden”

Recreatief ontwikkelen van Bernheze

In 2019 zijn diverse projecten uit de recreatievisie uitgevoerd en opgestart:

- doorontwikkelen wandel- en fietsroutenetwerken (samen met lokale vrijwilligers);
- uitwerking (recreatie)ontwikkelingsfonds Bernheze;
- uitwerking merkenarchitectuur en bijpassende organisatie ;
- afstemming met de regio over samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme (o.a. v.w.b. regionale promotie);
- (kennis)bijeenkomsten R&T ondernemers (o.a. bezoek Leisurefestival Visit Brabant);
- toekomstvisie De Wildhorst;
- doorontwikkeling De Maashorst.

Subdoel: “Het totaalplaatje van een aantrekkelijke openbare ruimte wordt gevormd door een samenspel van openbare en particuliere elementen”

Bijdragen aan het realiseren van een recreatiepark De Wildhorst

In het najaar van 2018 vond discussie met u plaats waaruit de conclusie werd getrokken dat in 2019 met volle energie gekeken zou moeten worden op wat voor wijze van de Wildhorst weer een aantrekkelijk en leefbaar gebied zou kunnen worden gemaakt. Op voorhand dus niet een insteek die alleen recreatie als doelstelling had. Met die brede doelstelling als vertrekpunt werden in 2019 verkenningen uitgevoerd. Deze verkenningen beperkten zich niet enkel tot het gebied binnen de hekken, maar richtten zich op het gehele gebied op en rond de Wildhorst, alles samen zo’n 25 hectare. Deze verkenningen vonden plaats met stakeholders in het gebied, marktpartijen en met betrokkenheid van de hele interne organisatie. Het verkennend onderzoek met de resultaten van de analyses en geschetste mogelijke scenario’s kwam eind 2019 gereed. Besluitvorming hierover is gepland in het voorjaar 2020 en biedt daarmee perspectieven voor een betere toekomst. Momenteel loopt er nog één juridische procedure. Dit betreft een zaak over een partij waarvan de erfpacht werd opgezegd.

Beheer en toezicht

Het onderzoek naar de inrichting van beheer en toezicht is in 2019 doorlopen (gesprekken beheer en beleid). Momenteel zit dit onderzoek in de eindfase, namelijk het invullen van de vacatures. Het onderzoek is dus nagenoeg afgerond.

Subdoelen: “Waardevolle natuur, biodiversiteit en ecologische functies zijn beschermd en behouden” en “Kansen in speerpuntsectoren”

UNESCO Geopark de Peelhorst

In 2019 is de Geopark-organisatie verder ontwikkeld. Er zijn regionale projectleiders voor de thema's: fysiek Wijstherstel, wetenschappelijk onderzoek en beleven/vertellen. Met oog op dat laatste thema is een inventarisatie gemaakt van alle kansen en ideeën in De Maashorst regio. Samen met lokale organisaties worden deze nu verder uitgewerkt.

We zijn samen met de provincie in gesprek met lokale (particuliere) initiatiefnemers die gebruik willen maken van de provinciale subsidieregeling “Wijstherstel”. Daarbij worden ook de mogelijkheden van (openbaar) recreatief medegebruik meegenomen.

In 2019 zijn enkele Limburgse partners aangehaakt binnen het Geopark samenwerkingsverband. Het uiteindelijke doel is het verkrijgen van het UNESCO predicaat Geopark.

Doorontwikkeling Maashorst

In 2019 is de visie op de nieuwe governance van De Maashorst aan de besturen van de Maashorstgemeenten gepresenteerd. Belangrijk uitgangspunt daarin is de 1-loket gedachte. Op onderdelen wordt daar al invulling aan gegeven. Bijvoorbeeld via gezamenlijke beheermaatregelen en Maashorstbrede gebruiksregels en gezamenlijke handhaving (onder andere met betrekking tot gebruik recreatieve routes en hondenbeleid / het inrichten van hondenlosloopgebieden). Maar bijvoorbeeld ook via gezamenlijke promotie van het gebied. De Maashorst is weer nadrukkelijk “op de kaart gezet”. Volgende stap (voorjaar 2020) is de uitwerking van de governance visie in een meerjarenplan waarin ook het organisatieplaatje verder is uitgewerkt (onder andere voor beheer en educatie/informatie).

Duurzaam en integraal beheer van natuurgebied de Maashorst, inclusief alle recreatieve voorzieningen

In 2019 is er op het gebied van beheer de nodige aandacht geweest voor de grote grazers in De Maashorst. Zij vervullen een belangrijke rol binnen de beheersvorm gericht op procesnatuur. Waar nodig is hierop bijgestuurd conform het hiervoor opgestelde beheerprogramma. De nieuwe opzet van de gezamenlijke beheerorganisatie maakt onderdeel uit van het nieuwe Maashorst meerjarenplan (bedrijfsplan) wat in het voorjaar van 2020 wordt opgeleverd. Daarin worden ook de meerjarenbegroting inclusief verdeelsleutel opgenomen.

Subdoel: “De huidige sportaccommodaties zijn behouden en worden zo optimaal mogelijk gebruikt (zowel door verenigingen als onderwijs)”

Realisatie multifunctionele accommodatie/gymzaal Vorstenbosch

De nieuwe multifunctionele accommodatie (MFA) (De Stuik) in Vorstenbosch is in augustus feestelijk geopend. Vorstenbosch is trots op deze mooie voorziening. Er zijn inmiddels ook al enkele evenementen georganiseerd. De oude gymzaal is gesloopt en het vrijgekomen terrein is bouwrijp gemaakt. Het speelterrein is deels heringericht. Dit wordt in 2020 verder gerealiseerd, evenals de woningbouwontwikkeling.

Vervanging toplaag kunstgrasvelden

De toplagen van de kunstgrasvelden van VV Heeswijk en RKS AVesteyn werden in 2019 vervangen. Door gecombineerde aanbesteding, uitvoering in de wintermaanden (daluren aannemer) en innovaties op het gebied van duurzaamheid (waaronder het toepassen van gerecycled materiaal), is het project ruim binnen de budgettaire kaders uitgevoerd.

Robotmaaiers

In het voorjaar van 2019 plaatsten we de robotgrasmaaiers bij HVCH. Daarmee zijn alle sportparken nu voorzien van robotgrasmaaiers.

Subdoel: “Er is een aanbod voor jeugdigen”

Combinatiefuncties sport

In 2019 waren in Bernheze combinatiefunctionarissen werkzaam binnen het basisonderwijs in Heesch (op De Toermalijn, Emmaus en De Kiem). Met de inzet van het rijkssubsidiebudget uit de regeling combinatiefuncties, hebben de door deze scholen aangestelde vakleerkrachten bewegingsonderwijs een bredere (combinatiefunctie)rol gekregen. Zo leggen zij bijvoorbeeld verbindingen tussen het aanbod in de gymlessen en dat van verschillende Heesche binnensportverenigingen. Ook pakken zij taken op binnen het GGD project “ketenaanpak gezond gewicht” (monitoring en testen tijdens gymlessen).

Het sport- en cultuur kennismakingsprogramma Sjors Sportief/Creatief is het afgelopen jaar weer aangeboden op alle basisscholen in Bernheze. En verder wordt in samenwerking met Ons Welzijn de functie van beweegcoach ingevuld. Deze beweegcoach richt zich op zowel de vraag naar, als het aanbod van aangepast sporten/bewegen. In 2019 is gebleken dat hier vanuit de doelgroep behoefte aan is. De ambitie is om deze functie in 2020 te versterken.

Subdoelen: “Waardevolle natuur / biodiversiteit en ecologische functies zijn beschermd en behouden” en “Het openbaar groen is goed onderhouden en beheerd”

Stika-contract

Het Stika-contract dat liep van 2015 tot en met 2018, is nog een jaar verlengd. In 2019 hebben wij, net als de voorgaande jaren 25.000,- ingebracht, wat door de provincie is verdubbeld. Tijdens dit gebiedscontract zijn in onze gemeente diverse houtsingels, hakhoutbosjes, struweelhagen, knip- en scheerhagen, landschapsbomen, knotbomen, hoogstamfruitbomen, amfibieënpoolen, natuuroevers, bloemrijke randen, kruidrijke zomen, akkerflora- en faunaranden, en wandelpaden door boerenland gerealiseerd.

Bomenbestand opschonen

In 2018 en 2019 is de toestand van onze essenbomen gemonitord. Belangrijkste conclusie was dat geen aanleidingen zijn gevonden om grootschalig in te grijpen. Kortom, geen algehele laanvervangingen. Binnen het regulier onderhoud kunnen de noodzakelijke snoei- en rooiadvies worden uitgevoerd. In 2019 heeft de nadruk gelegen op het weghalen van individuele bomen met een rooi-advies en vooralsnog niet op herplanten.

Bloemrijke bermen

De aannemer die de bloemrijke bermen heeft ingezaaid, heeft deze in 2019 gemonitord en onderhouden. Op plekken waar bijsturing nodig is, nemen zij maatregelen zoals het opnieuw afroven en inzaaien.

Subdoelen: “Het totaalplaatje van een aantrekkelijke openbare ruimte bestaat uit een samenspel van openbare en particuliere elementen” en “Het openbaar groen is goed onderhouden en beheerd”

Herziening Groenstructuurplan kernen

Gelet op de komst van de Omgevingsvisie is dit structuurplan in 2019 niet opgesteld. Wij integreren dit in een Structuurplan Openbare Ruimte dat in 2020 wordt opgesteld en een bouwsteen gaat vormen voor de omgevingsvisie.

Stimulering kansrijke initiatieven buitengebied

In 2019 zijn de volgende activiteiten ontplooid in het kader van Kansrijke initiatieven:

- Pilot bloemrijke randen op landbouwgronden (monitoring, informatieborden);
- ErvenPlusprogramma (co-financiering t.b.v. verdubbeling door provincie);
- Vergroeningsproject in de kernen i.s.m. IVN (onnodige verhardingen omvormen naar groen).

Groenonderhoud

In 2019 is een plan van aanpak gemaakt dat laat zien hoe we met deze gefaseerde ophoging van middelen omgaan. Zie ook de NTI die in november met de raad is gecommuniceerd. In 2019 zijn boomrenovaties uitgevoerd. In het

boomonderhoud wordt een versnellingslag gemaakt om het achterstallig onderhoud weg te werken. In het groenonderhoud zijn verbeteringen doorgevoerd.

Beleidsindicatoren

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Niet wekelijkse sporters (%) >19 jaar	2012	46,4	36,1
	2016	48,7	42,8

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
5.1	Sportbeleid en activering	239.646	429.773	243.565	154	171	31.988
5.2	Sportaccommodaties	1.792.901	1.872.447	1.980.723	686.699	742.340	741.617
5.3	Cult.presentatie,-productie en -partic.	416.838	559.656	432.529	14.940	14.940	14.940
5.4	Musea	27.623	27.685	25.512	5.796	5.796	5.797
5.5	Cultureel erfgoed	122.870	225.955	154.839	18.474	45.250	45.250
5.6	Media	774.127	772.307	771.028	11.930	17.550	14.545
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.782.690	2.126.922	2.006.412	46.750	32.341	313.592
0.10	Reserves programma 5	236.979	253.628	253.628	350.350	953.704	613.289
	Afronding	0	-1	0	0	-1	-2
Totaal		5.393.674	6.268.372	5.868.236	1.135.093	1.812.091	1.781.016

Financiële toelichting

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Overige sportaangelegenheden

De onderbesteding op de post Overige sportaangelegenheden wordt veroorzaakt door het budget "Combinatiefuncties". We hebben de intentie uitgesproken de middelen te besteden aan het doel waarvoor ze beschikbaar zijn gesteld. De besteding van de middelen vindt gefaseerd plaats over meerdere jaren. Het niet benutte budget wordt voorgedragen voor overheveling voor besteding in 2020.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Sporthal De Zaert

De hogere exploitatiekosten heeft een drietal oorzaken:

- hogere uitgaven klein onderhoud dan geraamd. De raming is gebaseerd op de gemiddelde historische uitgaven;
- Hogere uitgaven onderhoud gymnastiekmaterialen. Deze hogere kosten brengen we ten lasten van de egalisatiereserve onderhoud/aanvulling gymnastiekmaterialen;
- Lagere opbrengst loonkostensubsidie begeleid werken.

Sportzaal Bernrode

De hogere exploitatiekosten zijn voornamelijk het gevolg van hogere uitgaven klein onderhoud dan geraamd. De raming is gebaseerd op de gemiddelde historische uitgaven.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Kunstaangelegenheden

Door uw raad is met het vaststellen van het onderhoudsplan kunstwerken een incidenteel bedrag van € 71.088,- beschikbaar gesteld voor achterstallig onderhoud kunstwerken. De uitvoering van dit achterstallig onderhoud is doorgeschoven naar 2020. Daarnaast besloot u een budget van € 37.000,- over te hevelen van 2018 naar 2019 voor de kunstwerken de Ballon en Molenaar met kind. Ook deze budgetten zijn in 2019 niet besteed.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Overige aangelegenheden monumenten

De geraamde budgetten voor het opstellen van een nieuwe cultuurhistorische waardenkaart en een nieuwe erfgoedvisie/uitvoeringsprogramma zijn in 2019 niet volledig uitgegeven.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Natuurbeheer

Het geraamde budget voor de stimulering van kansrijke initiatieven in het buitengebied is in 2019 niet uitgegeven en doorgeschoven naar volgend jaar.

Beheer speelaangelegenheden

Er was afgelopen jaar naast de reguliere werkzaamheden minder werk aan het onderhoud van speeltoestellen. Verder worden er overleggen gevoerd met de bewoners wanneer een speeltoestel in verband met leeftijd aan vervanging toe zou (kunnen) zijn. In verband met capaciteit is hier in 2019 minder van gekomen en heeft dit geleid tot minder vervanging van speeltoestellen. Uiteraard is de veiligheid het gehele jaar op orde.

Waterlossingen, sloten en pompgemalen

Als aanliggende eigenaar zijn we verplicht om baggerspecie en slootmaaisel dat vrijkomt uit het baggeren en maaien van de waterschapssloten in ontvangst te nemen. Vanwege de ontwikkelingen rond de aanwezigheid van PFAS (Poly- en perfluoralkylstoffen) in deze baggerspecie en de te verwachten hoge kosten voor de afvoer van deze grond, zijn gedurende 2019 financiële middelen bijgeraamd. De uiteindelijke kosten, alsmede de hoeveelheid af te voeren maaisel, zijn gunstiger uitgevallen.

Exploitatie recreatievoorzieningen

In verband met de ontwikkeling van de Wildhorst heeft uw raad bij de begroting 2019 besloten om geen rekening te houden met de opbrengsten van de huidige erfpachten. Hierdoor is de begroting niet meer afhankelijk van deze inkomsten. De exploitatie van het recreatieoord heeft in 2019 wel geleid tot opbrengsten die nu als een incidentele baat worden verantwoord.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves taakveld 5

Met de jaarrekening 2018 is het restant rijksbudget voor het realiseren van buurtsportcoaches (combinatiefuncties in het kader van de regeling "Impuls brede scholen, onderwijs en sport") overgeheveld. Dit budget is niet volledig besteed waardoor de onttrekking uit de reserve lager is dan geraamd.

De projecten stimulering kansrijke initiatieven buitengebied en de cultuurhistorische waardenkaart zijn nog niet tot uitvoering gebracht. Hierdoor is de onttrekking uit de reserve lager.

Daarnaast zijn de beschikbare gelden voor het onderhoud van kunst en het herstellen van kunstwerk "Ballon" in 2019 niet tot uiting gekomen.

SOCIAAL DOMEIN

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Sociaal domein omvat:

- samenkracht en burgerparticipatie;
- wijkteams;
- inkomensregelingen;
- begeleide participatie;
- arbeidsparticipatie;
- maatwerkvoorzieningen (WMO);
- maatwerkdienstverlening 18+;
- maatwerkdienstverlening 18-;
- geëscaleerde zorg 18+;
- geëscaleerde zorg 18-.

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoel: “Algemene voorzieningen zijn beschikbaar, burgers vinden hun weg naar ondersteuning”

Overeenkomst met Ons Welzijn

De afspraken in de overeenkomst met Ons Welzijn zijn in 2019 geëvalueerd en voor 2020 en 2021 is een nieuwe subsidie-overeenkomst gesloten, waarin onder andere nadere afspraken staan over resultaten en inzet van middelen. Deze subsidiëring is gebaseerd op de integrale subsidieafweging.

Subdoel: “Terugdringen armoede”

Pilot kledingcheque

In kader van armoedebestrijding en schulden tegengaan subsidiëren we een aantal stichtingen uit het maatschappelijk middenveld, welke aanvullend zijn op voorzieningen van de participatiewet en minimabeleid. We verlenen subsidie aan stichting Leergeld Maas & Leijgraaf, Jeugd sportfonds & Jeugd cultuurfonds Brabant, Voedselbank Oss e.o. en Schuldhulp-Maatje. De subsidies dekken we uit de beschikbare middelen van de Klijnsmagelden. Opvallend voor 2019 is dat het merendeel van de stichtingen te maken heeft met een groeiend aantal aanvragen van mensen onder de armoedegrens. Deze ontwikkeling is niet alleen zichtbaar in gemeente Bernheze maar ook bij buurgemeenten. In samenspraak met de initiatieven zoeken we steeds naar een geschikte oplossing voor deze ontwikkeling.

Na de pilot in 2018 hebben we een tweejarige overeenkomst met Fashioncheque afgesloten (t/m 2020). Jaarlijks ontvangen we 125 kledingcheques die we beschikbaar stellen voor huishoudens in armoede. Met deze kledingcheque ter waarde van € 75,- kunnen mensen kleding aanschaffen bij een van de aangesloten winkels. De kledingcheques worden verspreid via Ons Welzijn, Sociale Dienst en een burgerinitiatief onder huishoudens die het financieel lastig hebben. In 2019 hebben we iets meer dan 100 mensen voorzien van kledingcheques, waarvan een deel kinderen zijn. De resterende kledingcheques gaan mee naar 2020.

Per 1 oktober 2018 wordt het project “Doen en Meedoen op de basisschool” uitgevoerd in Brabant, georganiseerd door stichting De Vonk. Het aanbod van het project is erop gericht om kinderen uit arme gezinnen mee te laten doen zonder dat de schoolkosten, materiële eisen of de financiële thuissituatie een belemmering vormen. In kader van dit project is op basisschool Emmaus het arm/rijk-spel gespeeld om kinderen meer geldbewust te maken. Zowel de kinderen als de

begeleiders (ouders) vonden het een leerzaam spel. Volgens de deelnemers is het een goede manier om met elkaar in gesprek te komen over armoede. Buiten basisschool Emmaus maken andere basisscholen nog geen gebruik van het aanbod. In 2020 gaan we in samenwerking met de werkgroep Team ArmoedePreventie andere scholen actief betrekken bij het thema armoede.

Subdoel: “Inkomensondersteuning is beschikbaar”

Dienstverleningsovereenkomst met Meierijstad

We hebben besloten dat Meierijstad de dienstverlening op het gebied van Werk & Inkomen blijft uitvoeren (2020-2022). Als we kijken naar ons klantenbestand zien we dat er eind 2018 een flinke daling is ingezet, maar begin 2019 het klantenbestand weer iets aan het toenemen is. In de loop van 2019 vond er stabilisering plaats. Maandelijks vinden er gesprekken plaats met de linking pin van Meierijstad, afdeling Toegang, om de ontwikkelingen te bespreken. Daarnaast hebben er ook een aantal (sub)regionale overleggen plaats gevonden met Divosa die de benchmark werk & inkomen presenteerden. Onze arbeidsmarktregio en ook onze gemeente doen het goed qua parttimewerk, plaatsingen beschut en mensen met loonkostensubsidie in vergelijking met andere (referentie)gemeenten.

Subdoel: “Materiële en dienstverlenende ondersteuning is beschikbaar (maatwerk)”

Zorgloket gemeente, indicatie WMO

De rijksoverheid heeft via het Uitvoeringsbesluit WMO 2015 de eigen bijdrage voor 2019 inkomensafhankelijk gemaakt door één tarief à € 17,50 per vier weken vast te stellen ongeacht aantal of soort voorziening. Dit is het abonnementstarief. Dit had een toename in aanvragen tot gevolg, waarbij de compensatie vanuit het rijk niet voldoende is om de extra kosten (minder inkomsten en aanzuigende werking) te betalen.

(Regionaal) inkoop middelen en diensten voor burgers (methode resultaatfinanciering)

Vanwege de forse Transformatieopgaven werken we in de regio samen in de inkoop en uitvoering van ons beleid: centrumregeling Den Bosch (Jeugd), centrumregeling Oss (Wmo) en dienstverleningsovereenkomst Meierijstad (participatiewet).

Voor wat betreft Wmo zijn in 2019 het Regionaal beleidsplan Wmo 2020-2023 en het Regionaal koersdocument “Opvang, zorg en ondersteuning voor mensen met een psychische kwetsbaarheid” vastgesteld. Voor jeugdhulp is het Regionaal beleidsplan 2020-2023, met daarin een lokale beleidsparaagraaf, vastgesteld. Voor de uitvoering van de Participatiewet is de Dienstverleningsovereenkomst met Meierijstad verlengd met drie jaar.

Met ONS welzijn is een traject in gang gezet die met name gericht is op de verbetering van de bedrijfsvoering. Hiervoor is onder andere een transitie manager ingezet. De subsidieovereenkomst is volgens een nieuwe opzet gerealiseerd, waarbij de diensten van ONS welzijn zijn gekoppeld aan activiteiten en resultaten. In oktober 2019 heeft het college het startdocument Integrale Toegang vastgesteld. In de tweede helft van 2020 dient de toegang operationeel te worden. In het kader van transformatie is het ook van belang de versterking van de nulde lijn, van burger- en vrijwilligersinitiatief te vermelden. In 2019 is het stimuleringsbudget van start gegaan, waar voldoende belangstelling voor is.

Subdoel: “Opvang en beschermd wonen is regionaal toegankelijk en beschikbaar”

Intramurale zorg

In 2019 hebben wij regionaal en lokaal voorbereidingen getroffen en zijn wij bezig met de omzetting van zorg(ondersteuning) binnen instellingen (begeleid wonen) naar het langer thuis blijven wonen of wonen met zorg(ondersteuning) in de (eigen) woonomgeving of kern. Wonen en zorg worden kleinschalig. Echter, dat heeft wel invloed op de huidige woonomgeving of kern en kan ook leiden tot gevolgen voor (ex) bewoners van deze instellingen. De samenwerking met onderdelen van de afdeling leefomgeving is verstevigd. Lokaal en regionaal zijn afstemmingsafspraken gemaakt met woningbouwcorporaties en zorgaanbieders. Dat zijn de eerste stappen naar een intensievere samenwerking tussen diverse organisaties.

Subdoelen: “Aanbod en vraag zijn op de arbeidsmarkt op elkaar afgestemd” en “Verkleinen van afstand tot de arbeidsmarkt”

Integrale aanpak werk en inkomen

Door de goede economische omstandigheden is de groep met geen tot een kleine afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk geholpen, met of zonder loonkostensubsidie. De groep die op dit moment een uitkering ontvangt heeft een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

We zoeken voor het op weg helpen van deze groep de verbinding met WMO en onderwijs. Zo heeft Bernheze deelgenomen aan de Pilot van Zorg naar Werk om kandidaten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt gezamenlijk (WMO/Participatiewet) op te pakken. Het resultaat is dat er een aantal kandidaten verder zijn geholpen en drie klanten (beschut) werk hebben gevonden. Een ander belangrijk resultaat is dat de professionals elkaar beter weten te vinden.

Ook zetten we vrijwilligerswerk in, een werkervaringsplaats of een arbeidstoeleidingstraject om mensen verder te helpen.

Het partnership met IBN loopt tot 2020. In 2019 hebben we de start gemaakt met de toekomstverkenning van het partnership gemeenten en IBN vanaf 2021. We willen gezamenlijk toe naar een nieuwe strategie en opdracht voor de IBN.

Subdoel: “Algemene voorzieningen zijn beschikbaar”

Transitie sociaal domein

In 2019 heeft het college het uitvoeringsprogramma Sociaal Domein vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma is gebaseerd op de Startnotitie Sociaal Domein zoals vastgesteld door uw raad. In maart 2019 is het uitvoeringsprogramma in de commissie Maatschappelijke Zaken toegelicht. Het programma kent drie prioritaire programmalijnen, namelijk Integrale toegang (Startdocument door het college in oktober 2019 vastgesteld), Meedoen naar vermogen en Aanpakken met impact (vast te stellen door het college in het eerste kwartaal van 2020).

De personele bezetting op beleidsontwikkeling sociaal domein is sinds augustus 2019 op sterkte gebracht.

Verbonden partijen

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Het Werkvoorzieningschap is opdrachtgever voor IBN als uitvoeringsorganisatie van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het Werkvoorzieningschap is namens 11 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN.

Centrumregeling WMO Brabant Noordoost-Oost

In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de Wmo hulp in. Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de jeugdhulp in. Daarvoor is een gemeenschappelijke regeling met de centrumgemeente (s-Hertogenbosch). Gezamenlijke inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor aanbieders, efficiëntere inkoop en een betere positie in de onderhandeling met aanbieders. Een aantal taken (bijvoorbeeld gesloten jeugdzorg) moeten gemeenten verplicht gezamenlijk inkopen.

Kleinschalig Collectief Vervoer Brabant Noordoost (KCV)

Twaalf gemeenten zijn opdrachtgever voor het WMO-personenvervoer. Samen vormen zij het KCV. Met vervoer op maat dragen zij bij aan bereikbaarheid voor iedereen, en daarmee aan de participatie ook voor mensen met een beperking.

Beleidsindicatoren

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Aantal banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar)	2015	742,9	545,0
	2016	751,3	547,1
	2017	759,8	556,9
	2018	774,0	575,8
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	2015	1%	0%
	2016	1%	1%
	2017	1%	0%
	2018	1%	0%
Kinderen in uitkeringsgezin dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen (% kinderen tot 18 jaar)	2015	7%	3%
	2016	7%	3%
	2017	7%	3%
	2018	7%	3%
Netto arbeidsparticipatie ¹ (% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking)	2015	65,4	68,2
	2016	65,8	68,8
	2017	66,6	69,5
	2018	67,8	70,9
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2015	2%	0%
	2016	2%	1%
	2017	2%	1%
	2018	2%	1%
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder)	2015	40,5	13,8
	2016	41,3	14,9
	2017	41,9	16,3
	2018	40,1	16,1
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar)	2015	31,2	11,2
	2016	25,6	11,1
	2017	27,1	13,0
	2018	30,5	13,4
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2015	10,0	11,6
	2016	10,8	11,2
	2017	11,4	10,7
	2018	11,8	11,4
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2015	1,2	0,7
	2016	1,2	0,7
	2017	1,2	0,9
	2018	1,2	0,9
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	2015	0,4	Geen data beschikbaar
	2016	0,4	
	2017	0,4	
	2018	0,4	
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 1.000 inwoners)	2016	62	51
	2017	62	49
	2018	64	52
	2019	61	49

1) Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.

2) Het percentage leerlingen (4 – 12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4.963.510	5.620.554	5.328.843	254.354	246.790	254.504
6.2	Wijkteams	3.252.457	3.237.104	3.108.188	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	6.659.963	6.802.651	6.213.551	4.287.237	4.427.117	4.269.716
6.4	Begeleide participatie	4.185.532	4.485.702	4.457.831	0	146.088	146.088
6.5	Arbeidsparticipatie	376.898	456.862	397.655	0	757	11.861
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	753.574	999.747	1.022.401	0	0	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.724.522	3.535.896	3.607.677	93.262	148.442	158.514
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.113.992	4.940.405	4.911.133	0	46.447	352.750
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	71.432	72.093	72.093	0	209.057	209.057
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	800.000	643.415	558.679	0	0	0
0.10	Reserves programma 6	0	1.186.196	1.144.224	2.803.610	4.096.630	3.413.293
	Afronding	0	0	1	0	0	0
Totaal		28.901.880	31.980.625	30.822.276	7.438.463	9.321.328	8.815.783

Financiële toelichting

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Personeel taakveld Samenkracht en burgerparticipatie

De onderuitputting is het gevolg van niet of later ingevulde vacatures.

Vluchtelingenwerk Bernheze

Deze middelen zijn bedoeld voor werkzaamheden/activiteiten gericht op integratie en participatie van statushouders. Dit zijn rijksmiddelen die we voor een deel doorbetalen aan Vluchtelingenwerk ten behoeve van de taak maatschappelijke begeleiding en uitvoering participatieverklaring. Het restant behouden/oormerken we voor dit doel. We hebben de middelen niet volledig ingezet, omdat we nog overleggen met de professionele partners over de dienstverlening, en ook over de dienstverlening die nodig is in de nieuwe wet inburgering per 1 januari 2021. De dienstverlening moet worden aangepast aan de nieuwe wet inburgering (is in ontwikkeling). De middelen moeten behouden blijven om hierop te kunnen voorsorteren.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Op 7 augustus 2019 informeerde wij u via een notitie ter informatie over de vaststelling van de Regeling Trigger Money. Hiervoor hebben we een incidenteel budget beschikbaar van € 100.000,-. De uitgaven ten laste van dit budget betroffen in 2019 € 10.877,-.

Gemeenschapshuis De Pas

Voor de vervanging van de klimaatinstallatie is bij de jaarrekening 2018 een budget overgeheveld van € 41.065,-. Dit budget is in 2019 beperkt benut voor een aanvullend onderzoek (proefboring), ter oplossing van de problemen van de klimaatinstallatie.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Personeel taakveld Inkomensregelingen

Als gevolg van ziekteverzuim hebben we extra kosten moeten maken voor tijdelijke ondersteuning.

Wet werk en bijstand (WWB)

In de derde tussentijdse rapportage 2019 hebben we op basis van de uitgaven januari tot en met september een doorrekening gemaakt op basis van extrapolatie. De werkelijke bijstandskosten vallen € 192.000,- lager uit dan geraamd. Het aantal uitkeringsgerechtigden is gedaald van 285 per 1 januari 2019 naar 268 per 31 december 2019.

Minimabeleid

In de derde tussentijdse rapportage 2019 hebben we op basis van de uitgaven januari tot en met september een doorrekening gemaakt op basis van extrapolatie. De werkelijke kosten minimabeleid vallen lager uit. Daarnaast is door het rijk deze kabinetsperiode een budget beschikbaar gesteld door middel van een decentralisatie-uitkering Schulden en armoede. Deze uitkering moet een impuls geven aan de verbetering van de toegang tot en effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en aan versterking van de lokale regiefunctie van het (kind)gericht armoedebeleid. Deze gelden hebben we nog niet besteed.

Maatschappelijk ondersteuningsfonds

Met vaststelling van de begroting 2012 stelde uw raad een incidenteel budget beschikbaar van € 413.000,- ten gunste van de reserve Maatschappelijk ondersteuningsfonds. We houden jaarlijks rekening van een benutting van € 37.500,-. De benutting voor 2019 betrof € 14.414,- (inclusief uitvoeringskosten). De stand van de reserve ultimo 2019 bedraagt € 177.928,-.

Taakveld 6.5 arbeidsparticipatie

Inburgering

We krijgen voor een periode van twee jaar extra rijksmiddelen om de nieuwe wet inburgering (per 1 januari 2021) te kunnen voorbereiden. De middelen willen we inzetten voor de voorbereiding van deze nieuwe wet, onder andere voor extern advies. We zijn hierover in overleg en hiervoor verwachten we op korte termijn uitgaven. Deze middelen dienen dus behouden te blijven voor de voorbereiding van deze nieuwe wet.

Taakveld 6.72 maatwerkdienstverlening 18- en Taakveld 6.82 geëscaleerde zorg 18-

Maatwerk aanpak Bernheze

In 2017 stelde uw raad een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor Maatwerk aanpak Bernheze (IPW) van € 115.000,- inclusief de pilot. In 2019 heeft er een benutting plaatsgevonden van € 18.746,-. De kosten worden gedekt uit de reserve MAB. Het restant budget wordt voorgedragen voor overheveling voor besteding in 2020.

Individuele voorzieningen in natura jeugd

De onderuitputting op zorg in natura Jeugdzorg wordt voornamelijk veroorzaakt door de niet uitgegeven gelden plan van aanpak transformatie jeugdhulp die door uw raad beschikbaar zijn gesteld op 6 juli 2017. De kosten van de transformatie worden gedekt uit de reserve transitie. Het restant budget wordt voorgedragen voor overheveling voor besteding in 2020.

Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd

Zie toelichting post Individuele voorzieningen natura jeugd.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves taakveld 6

In de derde tussentijdse rapportage rapporteerden wij dat het verwacht overschot op de middelen sociaal domein werden geraamd op € 1.044.880,-. Bij de jaarrekening is dit overschot met een bedrag van € 41.971,- naar beneden bijgesteld.

Voor de kosten van de transformatie van de jeugdzorg stelde uw raad een incidenteel budget beschikbaar. De transformatie heeft vertraging opgelopen waardoor de uitgaven en daarmee de onttrekking uit de reserve Transitie € 303.511,- lager is dan geraamd.

De vrijval van de reserve Groot onderhoud gebouwen als gevolg van opheffing is € 106.802,- hoger dan geraamd.

Op 7 augustus 2019 informeerde wij u via een notitie ter informatie over de vaststelling van de Regeling Trigger Money. Hiervoor hebben we een incidenteel budget beschikbaar van € 100.000,- ten laste van de reserve Transitie De uitgaven ten laste van dit budget betroffen in 2019 € 10.877,-.

In 2017 stelde uw raad een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor Maatwerk aanpak Bernheze (IPW). Omdat de uitgaven over meerdere jaren plaatsvindt is hiervoor een reserve gevormd. Deze reserve is in 2019 voor een bedrag van € 18.746,- benut. Het restant budget ultimo 2019 van € 72.194,- wordt voorgedragen voor overheveling voor besteding in 2020.

Als gevolg van o.m. de toename van de meldingen Wmo en meer complexe casussen is het team zorg tijdelijk uitgebreid ten laste van de reserve transitie. De ondersteuning heeft nog een doorloop naar 2020, waardoor het budget 2019 niet volledig is benut.

Ontwikkeling reserve transitie (sociaal domein)

In de jaarrekening 2018 rapporteerden wij uw raad dat ultimo 2018 de stand van de reserve Transitie (sociaal domein) € 9.859.000,- was. Ultimo 2019 is de stand van deze reserve € 10.504.000,-. Dit saldo is ontstaan enerzijds door een toevoeging van € 1.144.000 en anderzijds door een onttrekking van € 499.000,-.

Toelichting toevoegingen

In de derde tussentijdse rapportages informeerden wij uw raad dat we een positief saldo op de beschikbare budgetten verwachtte van € 1.045.000,-. Het definitieve overschot bedraagt € 998.000,-. Daarnaast hebben we in tweede tussentijdse rapportage gerapporteerd dat we een bedrag van € 146.000,- terug hebben ontvangen van het Werkvoorzieningschap als gevolg van het bereiken van het afgesproken maximum van de egaliseringsreserve klassieke Wsw. Ook dit bedrag hebben we toegevoegd aan de reserve Transitie.

Toelichting onttrekkingen

De reserve is o.a. ingezet voor:

- Plan van aanpak Transformatie jeugdzorg	€	104.512,-
- Maatschappelijk ondersteuningsfonds inclusief kosten voorzitter MAB	€	22.421,-
- Project STORM	€	27.888,-
- Tijdelijke uitbreiding personele formatie team Zorg	€	139.000,-
- Incidentele inhuur kwartiermaker Sociaal domein	€	63.050,-
- Ambtelijke capaciteit regionale beleidstaken jeugd	€	17.636,-
- Bijdrage Hop on-hop off bus - Heesch	€	9.250,-
- Bijdrage in aanschaf E-mobile – Heeswijk-Dinther	€	17.000,-
- Bijdrage in 3 duo-fietsen – Heeswijk-Dinther	€	14.938,-
- Bijdrage in uitvoering jaarplan Samen Sterk	€	10.000,-
- Extra capaciteit Veilig Thuis	€	27.365,-
- Centering Parenting	€	9.138,-
- Bijdrage in regionale kosten transitie manager Ons Welzijn	€	8.588,-
- Stimeling burgerinitiatieven	€	10.877,-
- Bijdrage aan Join Us	€	5.500,-
- Aanvalsplan laaggeletterdheid	€	11.837,-

VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Volksgezondheid en milieu omvat:

- volksgezondheid;
- riolering;
- afval;
- milieubeheer;
- begraafplaatsen.

Wat doen we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoel: “Klimaatadaptief gemeentelijke waterbeheer”

Operationeel uitvoeringsprogramma waterbeheer en riolering

Het College heeft een uitvoeringsprogramma voor waterbeheer en riolering vastgesteld. Dit programma is in uitvoering en zal medio 2020 worden afgerond.

Subdoel: “Het verzorgen van afvalverwijdering (vast en vloeibaar)”

Stimuleren van afvalreductie en –scheiding

Het is tot op heden niet mogelijk gebleken om het GF van T te scheiden. De mogelijkheden om de Afvalwijzer-app uit te breiden bleken te stuiten op juridische bezwaren in verband met de Algemene Verordening Gegevensbescherming, maar hier wordt wel verder aan gewerkt.

Subdoel: “Beschermen, bewaken en bevorderen gezondheid - beschermen en verbeteren leefomgeving per milieuthema”

Actueel houden van beleidskader en instrumenten – deelname in (voorbereiding van) uitvoeringsprojecten.

Zoals eerder uiteengezet onder transitie landbouw/buitengebied zullen sectorale opgaven integraal samenkomen in de gemeentelijke Omgevingsvisie en omgevingsplan. Hieraan wordt momenteel gewerkt en is uw raad in het proces betrokken. De landelijke problematiek rond de stikstof en PFAS toont aan dat sectorale opgaven nauw verweven zijn met integrale opgaven en oplossingen. Oplossingen die samenwerking op diverse overheidsniveaus vraagt: van rijk, provincie en gemeenten (binnen de regio). De Verordening Ruimte heeft najaar 2019 inmiddels plaats gemaakt voor een (beleidsarme) provinciale interim-omgevingsverordening. In deze interim-verordening heeft die overheidssamenwerking al vorm gekregen in het formaliseren van het regionaal overleg tussen provincie en de regio's. Het belang van de regio als gemeentelijk platform voor belangrijke maatschappelijke en gebiedsopgaven krijgt inhoud in de strategische agenda van de te hernieuwen regionale samenwerking.

In 2020 zal de interim-verordening vervangen worden door de provinciale Omgevingsverordening waarin beleidsmatig ook de Brabantse Omgevingsvisie een vertaling zal krijgen. Daaruit wordt helder waar wijzelf als gemeente rekening mee moeten houden bij onze Omgevingsvisie en -plan. Ook wat dit aan eventuele aanvullende instrumentele handvatten vraagt (geur, luchtkwaliteit, bodem, water etc.). Monitoring zal bovendien belangrijker worden om kwalitatieve doelstellingen te bewaken en te kunnen verantwoorden. Dit tevens om ook andersoortige effecten van het sectoraal instrumentarium in beeld te brengen, zoals het effect op (sociale) veiligheid en gezondheid. Het is dan ook mede om die reden dat Bernheze

zich heeft aangesloten bij het Schone Lucht Akkoord (SLA). Het SLA (en de rol van het RIVM daarin) vertaalt namelijk sectorale inspanningen op allerlei milieuthema's in te bereiken gezondheidswinst.

Subdoelen: “Energiebesparing (ten opzichte van 2010: 10% elektriciteit en 17% gas), “Huidige mfa's en gemeenschapshuizen blijven behouden en worden zo optimaal mogelijk gebruikt als ontmoetingsplek” en “Duurzame energie-opwekking (t.o.v. 2010): 30% elektriciteit en 27% warmte”

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

In 2019 zijn we gestart met het uitvoeren van een 0-meting voor het energieverbruik van het maatschappelijk vastgoed. We voorzien de gebouwen van een energielabel en een maatwerkadvies om te verduurzamen. De werkzaamheden hebben een doorloop tot en met januari 2020. De resultaten van de onderzoeken betrekken we in ons uitvoeringsplan maatschappelijk vastgoed. De benodigde en wenselijke investeringen om te verduurzamen helpen ons mogelijk in het maken van strategische keuzes als het gaat om het beter afstemmen van vraag naar en aanbod van accommodaties.

Stimuleringslening verduurzaming sportaccommodaties

In 2019 zijn we gestart met de Stimuleringslening verduurzaming sportverenigingen. Deze is enthousiast ontvangen door de sportverenigingen.

Duurzame energie-agenda 2017-2020

De raad is geïnformeerd over de actuele stand van zaken bij de bijgestelde Duurzame Energieagenda. Daarin staan ook de bijgestelde doelen en indicatoren voor 2020.

Verbonden partijen

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

De GGD voert voor gemeenten een aantal wettelijke taken uit en draagt daarnaast bij aan preventie en onderzoek. Deze gemeenschappelijke regeling draagt met name bij aan preventie op het gebied van gezondheid voor iedereen en op het gebied van jeugd.

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden, West en Noord (RAV)

De RAV is een gemeenschappelijke regeling van 43 gemeenten. De RAV verzorgt het ambulancevervoer, houdt de meldkamer ambulancezorg in stand en levert een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR). Gemeenten betalen sinds 2012 geen bijdrage meer voor de RAV. Er wordt onderzoek gedaan naar welke organisatievorm in de toekomst past bij de RAV en wat daarin de wettelijke mogelijkheden zijn. Tot die tijd blijft de gemeenschappelijke regeling bij de gemeenten.

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

De ODBN voert wettelijke taken uit op het gebied van milieuadvisering bij vergunningverlening en voert voor Bernheze integraal de WABO-toezichtstaken uit. Daarnaast houdt de ODBN zich bezig met gezamenlijke taken op het gebied van milieucriminaliteit en ketenaanpak rondom asbest en bodemkwaliteit.

Beleidsindicatoren

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
	2015	200	118
Omvang huishoudelijk afval (restafval) (kg/inwoner)	2016	189	119
	2017	178	106
	2015	13,7	6,2
Hernieuwbare elektriciteit (%) ¹	2016	15,3	6,9
	2017	16,9	10,9

¹) *Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.*

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
7.1	Volksgezondheid	1.082.986	1.121.203	1.090.067	17.101	27.064	27.064
7.2	Riolering	2.038.292	2.201.534	2.332.628	2.355.750	2.524.375	2.516.395
7.3	Afval	2.451.999	2.937.985	2.937.943	2.843.039	2.754.748	2.591.327
7.4	Milieubeheer	1.056.154	1.306.291	1.264.279	6.225	6.225	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	59.050	82.863	65.542	67.951	82.936	67.423
0.10	Reserves programma 7	6.053	528.000	991.440	220.088	1.444.120	1.743.522
	Afronding	0	-1	1	0	-1	0
Totaal		6.694.534	8.177.875	8.681.900	5.510.154	6.839.467	6.945.731

Financiële toelichting

Taakveld 7.2 Riolering

Riolering

Voor reparatie en noodzakelijke dagelijkse onderhoud is meer nodig gebleken (onder andere door blikseminslag). Daarnaast gaat de aanleg van huisaansluitingen gepaard met proportionele meerkosten door de uitbreiding van de capaciteit van het persriool.

Tot slot zijn de opbrengsten achtergebleven door verrekeningen van het vorige belastingjaar. Van de Europese Unie ontvingen voor het project I-qua ook meer subsidie dan geraamd.

Taakveld 7.3 Afval

Personeel taakveld afval

In verband met personele wisselingen zijn extra kosten gemaakt voor extern personeel. Dit betreft zowel beleidsmatig als beheer.

Kunststofverpakkingen PMD

Voor de kunststofverpakkingen/PMD geldt dat we in 2019 gebruik maakten van de zogeheten ketenvergoeding voor het verwerken van PMD. Daarbij wordt pas uitbetaald op het moment dat bekend is hoeveel er herbruikbaar is van het

ingezamelde PMD. Het verwerken, sorteren en keuren van het PMD neemt echter enkele maanden in beslag. Zodra de hoeveelheid herbruikbaar plastic vanuit het PMD bekend is, is de vergoeding ook bekend. Daarnaast is het percentage afkeur veel groter dan begroot. Begroot was 46% uitval. Dit komt veel hoger uit, waarbij 75% een reëel percentage afkeur is. Daardoor hebben we minder inkomsten.

Oud papier

Voor het oud papier geldt dat doordat de internationale papiermarkt is ingestort, er voortaan geen vergoedingen meer worden betaald voor ingezameld oud-papier. Daardoor heeft de gemeente Bernheze ook al over 2019 een tekort. De opbrengsten vallen namelijk fors lager uit dan begroot. Dit is geheel te wijten aan het gebrek aan inzamelvergoeding vanuit de verwerkers van oud papier.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Personeel taakveld Milieubeheer

In verband met het geruime tijd hebben van een openstaande vacature zijn hier minder uren aan toebedeeld.

Lokaal klimaatbeleid

In verband met een projectsubsidie van € 15.000,- is een extra bijdrage ontvangen voor "energie voor iedereen". Daarnaast zijn in 2019 niet alle budgetten volledig ingezet voor de duurzame energieagenda.

Taakveld

Taakveld 0.10 Mutaties reserves taakveld 7

In de jaarrekening 2019 heeft een hogere onttrekking plaatsgevonden uit de reserve Afvalstoffenheffing dan geraamd. We hebben rekening gehouden met een nadeligere exploitatie ten gevolge van minder opbrengst uit PMD en oud papier, hogere verwerkingskosten en een minimale buffer van € 150.000,- in de afvalreserve. Ten gevolge daarvan is vanuit de algemene reserve de afvalreserve aangevuld.

VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing omvat:

- ruimtelijke ordening;
- grondexploitatie (niet bedrijventerreinen);
- wonen en bouwen.

Wat deden we daarvoor in het begrotingsjaar?

Subdoel: “Gezonde bouwgrondexploitaties”

Nota grondbeleid

Op 12 december 2019 heeft de Gemeenteraad unaniem de geactualiseerde nota grondbeleid vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe we onze grondposities die we de komende 10 jaar niet benutten af gaan bouwen. Daarnaast is hierin de basis gelegd voor het herinvoeren van de staterslening en het anti-speculatiebeding voor bouwkvavels. Verder is de minimale termijn waarvoor sociale huurwoningen beschikbaar moeten zijn voor de doelgroep vastgelegd op 15 jaar. Met het nieuwe grondbeleid voldoen we aan het voornemen uit bestuursprogramma 2018-2022.

Subdoel: “Omgevingsvisie en omgevingsplan Buitengebied/implementatie Omgevingswet Bernheze”

Omgevingsvisie Bernheze

In 2019 zijn we verder gegaan met de implementatie van de Omgevingswet in Bernheze. We hebben in het voorjaar de nodige stappen om tot een goede invoering van de Omgevingswet te komen uitgewerkt in het implementatieplan Omgevingswet Bernheze. Dit plan is op 6 augustus 2019 vastgesteld door het college en op 26 september 2019 door de raad. In dit plan zijn een viertal deelprojecten omschreven: Kerninstrumenten van de Omgevingswet; Herinrichting VTH en Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Daarnaast is als vierde project de ambitie bepaald om nu al te werken “in de geest van de Omgevingswet” door kleine, lokale pilots op te pakken vanuit de procesaanpak Leren met de Omgeving.

De deelprojecten van het implementatieplan zijn als een programma opgepakt, zoals aanbevolen vanuit de methodiek projectmatig creëren (PMC). Dit heeft geleid tot een intensief traject in het najaar waarin het programmateam Omgevingswet de projectplannen van de deelprojecten heeft uitgewerkt en in december heeft aangeboden aan de stuurgroep en raads werkgroep binnen het programma. Ook zijn de projectplannen in een themabijeenkomst in december voorgelegd aan het college. Komend jaar zal de uitvoeringsfase starten van de deelprojecten en zullen we na het interne proces in 2019, volop naar buiten gaan om met onze externe partners en inwoners in een intensief participatietraject gezamenlijk de beoogde resultaten te behalen om op 1 januari 2021 onze dienstverlening te behouden en te verbeteren.

Transitie buitengebied

In 2019 zijn we met de vertrekpunten aan de slag gegaan. Enkele belangrijke ontwikkelingen, die zich voordeden en momenteel nog steeds actueel zijn, zijn zowel voor de sector zelf als voor ons in onze taakuitvoering van invloed geweest. Allereerst betreft dat de stikstofproblematiek die voor de zomer van 2019 hoegenaamd alle activiteiten - ook buiten de agrarische sector - blokkeerden. In het najaar is langzaam zicht gekomen op een (voorlopige) oplossing. Voor de agrarische sector zal het advies van de Commissie Remkes van eind december 2019 (beweiden en bemesten) komend jaar nog provinciale uitwerking vragen. Een van de gevolgen van deze stikstofproblematiek is bovendien dat de provinciale

versnellingsopgave verduurzaming veehouderij werd getemporiseerd. De aanvankelijke eisen voor het indienen van vergunningaanvragen voor betere stallen werd verzet van 1 januari 2020 naar 1 januari 2021. Dit betekent ook een identieke verschuiving in de administratieve last in de VTH taakuitvoering van aanvang 2020 naar eind 2020 en volgende jaren.

Voor de stoppersregeling Ammoniak 2010 is dit geen issue. Van de bijna 70 bedrijven die destijds aangaven te willen stoppen waren er in 2020 nog een tiental over die deze keus nog moesten effectueren per uiterlijk 1 januari 2020. Controle begin 2020 is voorzien om dit ook te handhaven. De overige zijn in de loop van afgelopen jaren al gestopt (velen via de Ruimte voor Ruimteregeling); enkelen besloten om alsnog te investeren en door te gaan.

Zowel lokaal als regionaal is in 2019 proactief ingezet om de warme sanering varkenshouderijen tot een succes te maken. Deze regeling voorziet weliswaar in terugdringen van geuroverlast, maar indirect impliceert het uit de markt nemen van varkensrechten ook een bijdrage aan de stikstofproblematiek. Recent is bekend geworden dat 20 van de 110 varkensboeren in Bernheze zich voor deelname hebben opgegeven. In april/mei 2020 wordt duidelijk hoeveel varkenshouders er mee kunnen doen. Beëindiging van de intensieve veehouderij zowel door stoppers Ammoniak als de warme sanering betekent in alle gevallen een bestemmingswijziging c.q. ruimtelijke opgave. Die opgave blijft ook komende jaren de ontwikkeling van ons buitengebied van de toekomst bepalen. Omgevingsvisie en omgevingsplan zijn hulpmiddel om die toekomst verder vorm te geven. Er komen bovendien meer ruimtelijke opgaven samen in het buitengebied (energie, klimaat).

Subdoel: “Passende en actuele bestemmingsplannen voor het hele grondgebied”

Actualisatie bestemmingsplannen

Het programma van de omgevingswet heeft in 2019 haar eigen pad bewandeld. Hierdoor zijn de activiteiten zoals bedacht (met betrekking tot het actualiseren van de bestemmingsplannen) niet uitgevoerd binnen het subdoel actuele bestemmingsplannen. Gedurende het jaar kwamen we er achter dat we beter in konden zetten op de actualisatie van de gebiedsvisies voor de kernrandzones, zodat deze als voorbereiding op de omgevingsvisie, gereed zijn. Deze worden in 2020 afgerond. Daarnaast zijn we gaan kijken naar de inbreidingslocaties binnen de kernen, zodat we enerzijds beter in beeld hebben waar nog ontwikkelpotentie ligt en anderzijds beter kunnen beargumenteren waarom we uitbreidingslocaties kunnen ontwikkelen. Ook deze studie wordt begin 2020 afgerond.

Beleidsindicatoren

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Gemiddelde WOZ waarde (duizend euro)	2016	209	267
	2017	216	Geen data beschikbaar
	2018	230	
	2019	248	292
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2014	6,0	4,6
	2015	6,4	9,3
	2016	7,2	5,9
	2017	8,2	21,8
Demografische druk (%) ¹	2016	53,0	57,6
	2017	53,3	57,2
	2018	53,7	57,5
	2019	53,9	57,4
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	2016	651	628
	2017	644	657
	2018	649	648
	2019	669	677

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	2016	723	719
	2017	723	753
	2018	721	693
	2019	739	724

1) De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.

Wat kostte het?

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten 2019			Baten 2019		
		Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk	Geraamd	Geraamd na wijzigingen	Werkelijk
8.1	Ruimtelijke ordening	807.688	1.490.287	970.085	14.703	47.646	7.368
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	13.925.324	14.996.635	7.068.806	15.959.483	16.551.492	7.792.409
8.3	Wonen en bouwen	1.629.839	1.747.789	1.823.730	1.430.237	1.112.794	919.080
0.10	Reserves programma 8	2.034.159	1.554.857	727.713	253.923	948.480	383.871
	Afronding	0	0	1	0	-1	0
Totaal		18.397.010	19.789.568	10.590.335	17.658.346	18.660.411	9.102.728

Financiële toelichting

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

PT ruimtelijke ordening

In 2019 heeft de Omgevingswet meer capaciteit gevraagd van diverse medewerkers. Daarnaast is ook een beroep gedaan op externe medewerkers.

Ruimtelijke ordening

We kozen om de projecten van de reconstructie agrarische sector en omgevingswet te financieren uit de algemene reserve. Het gedeelte dat nog niet besteed is komt tot uiting in een lagere afschrijving voor 2019. We stellen nog voor om dit over te hevelen naar volgend jaar.

Daarnaast blijkt de raming voor uitgaven van planschade te hoog te zijn opgenomen. Hierdoor ontstaat een voordeel op de werkelijke verschuldigde kosten hiervan.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

PT Grondexploitatie

Voor de bouwgrondexploitaties is op basis van tijdschrijven gebleken dat hiervoor minder uren nodig zijn geweest dan we hiervoor hadden geraamd.

Grondexploitatie

De activiteiten van de bouwgrondexploitatie worden toegelicht in paragraaf G van deze jaarrekening. Het resultaat is hier eveneens weergegeven. Voor 2019 geldt dat zowel de kosten als de opbrengsten zijn achtergebleven.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Bouw, woning- en welstandtoezicht

In 2019 zijn minder omgevingsvergunningen afgegeven dan begroot, mede door de uitspraak van 29 mei 2019 door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Dit zorgt voor lagere legesopbrengsten.

Daarnaast is er extra personeel ingezet om het cluster te reorganiseren.

Handhaving bouw- en woningtoezicht

Ten behoeve van thematisch toezicht handhaving werd in 2019 gekozen voor de Wildhorst. Het traject om te komen tot een nieuwe toekomstvisie op de Wildhorst heeft enige vertraging opgelopen. Ook werd een stand-still afgekondigd voor dit gebied. Als gevolg hiervan is het thematisch toezicht op de Wildhorst tijdelijk in de wacht gezet.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves taakveld 8

Door het naleven van de door het BBV opgelegde POC-methode (Percentage of Completion) in het grondbedrijf en de afsluitingen van complexen is voor ruim € 0,7 miljoen aan winsten genomen vanuit de bouwgronden in exploitatie woningbouw.

De beschikbare gelden voor de diverse projecten binnen de reconstructie agrarische sector zijn in 2019 maar voor een klein gedeelte uitgegeven, waardoor een lagere onttrekking uit de reserve heeft plaatsgevonden. Dit geldt ook voor de projecten met betrekking tot de omgevingsvisie.

DEEL 2: PARAGRAFEN

A. LOKALE HEFFINGEN

De werkelijke inkomsten

De opbrengsten van de (belangrijkste) belastingen en heffingen:

Belastingen en heffingen	Geraamde inkomsten	Werkelijke inkomsten
Onroerende zaakbelasting	€ 7.139.962	€ 7.049.583
Afvalstoffenheffing (rest-fractie, GFT en milieustraat)	€ 2.207.122	€ 2.103.049
Rioolheffing	€ 2.345.302	€ 2.324.378
Toeristenbelasting	€ 94.384	€ 124.641
Reclamebelasting	€ 26.195	€ 28.201

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

OZB

De gemeente heeft beleidsvrijheid bij het jaarlijks vaststellen van het tarief voor de OZB. Hierbij wordt vanuit het Rijk wel een voorwaarde gesteld: de jaarlijks opnieuw vast te stellen macronorm. De macronorm voor de OZB geeft aan met hoeveel procent landelijk de OZB-opbrengst jaarlijks maximaal mag stijgen. Deze norm is opgebouwd uit een inflatiepercentage en een percentage aan toegestane nominale opbrengstverhoging. In 2018 blijven gemeenten collectief binnen deze norm. De macronorm voor 2019 is bepaald op 4% (1,6% reële trendmatige groei van het bruto binnenlands product en 2,4% prijsontwikkeling nationale bestedingen). Wanneer gemeenten zich hier collectief niet aan houden, houdt het Rijk zich het recht voor om nadere maatregelen te nemen.

Belastingvoorstellen 2019

De gemeenteraad stelt de verordeningen vast, waarin de tarieven voor de gemeentelijke belastingen en heffingen zijn opgenomen. In de raadsvergadering van 13 december 2018 leggen wij uw raad een afzonderlijk raadsvoorstel met belastingvoorstellen ter besluitvorming voor. In dat voorstel wordt uitgebreid ingegaan op de diverse belastingen en heffingen. Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste voorstellen.

Voor de begroting 2019 hebben we de landelijke marktontwikkeling over de periode van 1 januari 2017 tot 1 januari 2018 gevolgd. Dit betekende een waardeinstijging van 7% voor woningen en een waardeinstijging voor niet-woning van 1%. Uit de actualisatie gegevensbestand door de BSOB is via de 2e tussentijdse rapportage 2019 forse bijstelling van belastingopbrengsten geraamd. Niet alles van de geplande opbrengsten is gerealiseerd. Dit is met name het gevolg van verminderingen door van bezwaren.

Afvalstoffenheffing

De rode draad wordt bepaald door het afvalbeleid, dat de raad op 15 december 2016 vaststelde. Het beleid is om het restafval zoveel mogelijk te scheiden van andere afvalstromen. Door maatregelen die betrekking hebben op de wijze van inzameling van het GFT, PMD, luiers, textiel en de effecten van tariefprikkels willen we onze doelstellingen halen. De verschuiving van gratis groenafval en duurder restafval heeft effect op de exploitatie, maar voor de inwoners heeft dit geleid tot een gemiddeld lager afvaltarief van bijna € 10,- dan waar we bij de begroting van uitgaven. Per aansluiting is 192 kilo ingezameld bij een gemiddelde aantal ledigingen van 7,3.

Rioolheffing

Op basis van het Gemeentelijk Rioolplan 2015 – 2019 passen wij de tarieven aan met de trendmatige prijsindex van 2,4%. De ontwikkeling van de opbrengsten rioolheffing lopen gelijk op met de ontwikkeling opbrengsten OZB.

Toeristenbelasting

Begin 2019 is een areaalonderzoek naar toeristenbelasting uitgevoerd. Hieruit bleek dat er een aantal locaties waren die op dit moment nog geen aanslag toeristenbelasting ontvingen. Via de BSOB is dit inmiddels opgelost en zorgt voor een hogere opbrengst toeristenbelasting.

Reclamebelasting

Per 1 januari 2013 hebben we reclamebelasting voor de kern Heesch ingevoerd. Primair valt deze belasting onder de algemene dekkingsmiddelen. De raad heeft ervoor gekozen om de opbrengst jaarlijks, na aftrek van alle incidentele en structurele kosten, door te sluisen naar de Stichting Centrummanagement Heesch. Hierdoor krijgt de reclamebelasting in de praktijk een gebonden karakter.

Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

De gemeente Bernheze kent de volgende belastingen en heffingen die wij onderscheiden in algemene dekkingsmiddelen en heffingen waarvan de besteding is gebonden. Uitgangspunt is dat producten die worden aangeboden tegen legestarieven kostendekkend moeten zijn. Dit principe geldt ook voor de zogenaamde retributies voor afval en riool.

Algemeen dekkingsmiddel:

- onroerend zaakbelasting;
- toeristenbelasting;

Gebonden belastingen en heffingen:

- afvalstoffenheffing en reinigingsrechten;
- rioolheffing;
- marktgelden;
- lijkbezorging;
- leges.

Lokale lastendruk

Onder woonlasten verstaan wij: OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij vergelijking van de woonlasten over 2018 en 2019 moet er rekening mee worden gehouden dat er voorlopige inschattingen voor de nieuwe WOZ-waarden per 1 januari 2018 zijn gebruikt en daarvan afgeleid de OZB-tarieven.

Bij de berekening van de lastendruk gebruiken wij voor woningen een waarde van € 275.000,- en voor niet-woningen een waarde van € 425.000,-.

Overzicht lastendruk		OZB		Afvalstoffenheffing	Rioolheffing		Totaal
		Tarief	Bedrag		Tarief	Bedrag	
Begroting 2019							
Woningen	Eigenaar	0,1232%	338,80		0,0571%	157,03	495,83
	Gebruiker			165,92			165,92
	Eigenaar-gebruiker	0,1232%	338,80	165,92	0,0571%	157,03	661,75
Niet-woningen	Eigenaar	0,2882%	1.224,85		0,0571%	242,68	1.467,53
	Gebruiker	0,2271%	965,18				965,18
	Eigenaar-gebruiker	0,5153%	2.190,03		0,0571%	242,68	2.432,70
Jaarrekening 2019							
Woningen	Eigenaar	0,1232%	338,80		0,0571%	157,03	495,83
	Gebruiker			174,43			174,43
	Eigenaar-gebruiker	0,1232%	338,80	174,43	0,0571%	157,03	670,26
Niet-woningen	Eigenaar	0,2882%	1.224,85		0,0571%	242,68	1.467,53
	Gebruiker	0,2271%	965,18				965,18
	Eigenaar-gebruiker	0,5153%	2.190,03		0,0571%	242,68	2.432,70

Uitkomsten lastendruk gemeente Bernheze

Overzicht lastendruk		2019 begroting Bedrag	2019 rekening Bedrag	Wijziging t.o.v. begroting %
Woningen	Eigenaar	495,83	495,83	0,00%
	Gebruiker	165,92	174,43	5,13%
	Eigenaar en gebruiker	661,75	670,26	1,29%
Niet-woningen	Eigenaar	1.467,53	1.467,53	0,00%
	Gebruiker	965,18	965,18	0,00%
	Eigenaar en gebruiker	2.432,70	2.432,70	0,00%

De stijging bij woning – gebruiker is het gevolg van de stijging van de aangeleverde hoeveelheden.

Kwijtscheldingsbeleid

Op basis van artikel 26 van de invorderingswet geven wij uitvoering aan de kwijtschelding van belastingen. De gemeente Bernheze hanteert een zo ruim mogelijk kwijtscheldingsbeleid. Wij hanteren de 100%-norm. Dit betekent dat de norm van de bestaanskosten gelijk is aan 100% van de normbedragen die zijn aangegeven in de Wet werk en bijstand (Wwb). Wet- telijk hoeft dit slechts 90% te zijn.

Globaal komt een inwoner van Bernheze in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding indien hij/zij een in- komen en vermogen op bijstandsniveau heeft.

De volgende belastingen en heffingen zijn in onze verordening uitgezonderd van de mogelijkheid van kwijtschelding:

- afvalstoffenheffing voor bedragen groter dan € 135,-;
- reinigingsrechten (betreft non-profit-instanties);
- toeristenbelasting;

- marktgelden;
- lijkbezorging;
- leges.

Met ingang van 1 april 2012 is het ook voor natuurlijke personen die een bedrijf of een zelfstandig beroep uitoefenen mogelijk om in aanmerking te komen voor kwijtschelding van privébelastingen. De toepassing is gelijk aan die van particulieren.

Kostendekkendheid tarieven

Op basis van de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording worden met ingang van 2017 in de programma's alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen producten) alle kosten voor de tarieven, die maximaal kostendekkend mogen zijn, in een keer uit de uitvoeringsinformatie af te leiden. Om deze reden is het van belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids)keuzes bij die berekening zijn gemaakt.

Rioolheffing

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Als gemeente hebben we de taak om voor die riolering te zorgen: we hebben de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, voor afvloeiend hemelwater en voor grondwatermaatregelen.

Met het nieuwe, meer adaptieve, GRP willen wij verder gaan door:

1. nog nadrukkelijker te kijken naar ontwikkelingen die in de stedelijke omgeving plaatsvinden rond water, grondstoffen, energie en ruimtelijke ontwikkelingen;
2. de zorgplicht nog breder in te bedden in de interne en externe processen, waardoor betere afstemming plaatsvindt op andere processen in de (openbare) ruimte.

De beleidsambities die hierbij horen zijn:

1. adaptief en risicogestuurd beheer;
2. klimaatadaptatie;
3. samenwerking in As50+-verband;
4. inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Om alle kosten te kunnen dekken, heffen we rioolheffing. We heffen van eigenaren op basis van de WOZ-waarde. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in:

- a. onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen, en
- b. onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen.

Het grootste deel van de lasten is bedoeld voor het opvangen van de vervanging en re-lining van de riolering. Gezien het feit dat er nogal wat onzekerheden zijn over het exacte tijdstip van de vervangingspiek (na 2040) en de ontwikkeling van nieuwe (goedkopere) renovatietechnieken is het niet verstandig om per direct een theoretisch op lange termijn kostendekkend tarief te hanteren.

De huidige heffing ligt onder het op lange termijn kostendekkende tarief. Er zijn vele scenario's mogelijk om naar een kostendekkend niveau te groeien. In wezen is het een vraagstuk van verdeling in de tijd: hoe langzamer we naar een kostendekkend niveau groeien, hoe hoger we uiteindelijk uitkomen.

Het zwaartepunt van de uitgaven komt na 2040. Daarom passen wij het tarief de komende jaren niet (behoudens inflatiecorrectie) aan. Vanaf 2030, rekening houdend met de verwachte vervangingspiek, gaan we de tarieven verhogen. De

reden hiervoor is gelegen in het feit dat de noodzaak tot stijging ontbreekt. Een tariefstijging hoeft namelijk pas na drie planperiodes (2030) te worden doorgevoerd om vanaf die periode te gaan sparen voor de (theoretische) vervangingspiek die na 2040 zal gaan optreden. De komende jaren zal duidelijk worden of die piek ook daadwerkelijk gaat optreden. In de tussenliggende periode zal de strategie vervangen versus re-linen verder worden geoptimaliseerd.

Deze benadering is tevens in overeenstemming met de aanbeveling van de Commissie BBV om ten behoeve van het tarief een horizon van 10 jaar te hanteren.

Kosten taakveld Riolering, incl. (omslag)rente ¹	2.334.618
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen	-215.337
Netto kosten taakveld Riolering	2.119.281
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	191.376
BTW ²	165.708
Totale kosten	2.476.365
Overige opbrengsten beschikking reserves	152.937
Opbrengst heffingen	2.301.058
Totaal opbrengsten	2.453.995
Dekkingspercentage	99,1%

1) Geen omslagrente agv geen boekwaarde activa.

2) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van de riool heffing en gekort op de algemene uitkering.

Afvalstoffenheffing

De focus ten aanzien van afval ligt tegenwoordig op het maximaal hergebruiken van producten en grondstoffen: de circulaire economie. Afval zien als grondstof is goedkoper, duurzamer en milieuvriendelijker. De richting die we op moeten is het denken en handelen van inwoners (nog) verder om te schakelen van afval naar grondstof, zodat het hergebruik stijgt en de hoeveelheid restafval daalt.

Ambities

De volgende ambities zijn in het beleidsplan opgenomen:

- De milieuambitie: Bernheze moet er naar streven om in 2030 afvalloos te zijn (dat wil zeggen dat er geen huishoudelijk afval meer vrijkomt dat als restafval verwerkt moet worden).
- De kostenambitie kan omschreven worden als “een goede kwaliteit tegen een redelijke prijs”. Bij voorkeur gaan de kosten voor afvalbeheer niet omhoog, maar een stijging is bespreekbaar als daar wat tegenover staat.
- De serviceambitie: gemak voor de burger. Inwoners moeten hun afval zo veel mogelijk kwijt kunnen op het moment dat zij dat willen en zij zich dus ook weinig zorgen hoeven te maken over opslagruimte in huis (niet méér opslagmiddelen dan noodzakelijk).
- Aandacht voor werkgelegenheid (als vierde element aan de afvaldriehoek): preventie, hergebruik en recycling van afval kan lokale (sociale) werkgelegenheid opleveren. Denk hierbij aan nieuwe werkgelegenheid door sortering en vermarkting van afvalstromen, kringloopwinkels en repair-café's. Dit aandachtspunt hanteren we als secundaire ambitie.

De fysieke inzamelstructuur is opgebouwd uit een haalsysteem (huis-aan-huis), een decentraal brengsysteem en een centraal brengsysteem (milieustraat en twee groendepots).

De financiële inzamelstructuur is opgebouwd uit:

- een belasting per perceel (vastrecht),
- een belasting voor het ledigen van een klikeo fijn huishoudelijk restafval (fHRA),
- een belasting voor het aangeboden gewicht aan fijn huishoudelijk restafval,
- een belasting voor het aanleveren van bepaalde afvalstromen op de milieustraat (poorttarief).

Daarnaast zijn kosten verbonden aan het gebruik maken van de haalservice voor grof tuinafval binnen de bebouwde kom. Dit geheel van de afvalstoffenheffing is maximaal 100% kostendekkend.

Kosten taakveld afval, incl.(omslag)rente	2.924.732
Inkomsten taakveld(afval), excl. heffingen	-403.272
Netto kosten taakveld afval	2.521.460
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	69.336
BTW1	562.843
Totale kosten	3.153.639
Overige opbrengsten Beschikking reserves: ter dekking kapitaallasten ondergrondse afvalberging egalisatie tarieven afvalstoffenheffing	965.772
Opbrengst heffingen	2.187.867
Totaal opbrengsten	3.153.639
Dekkingspercentage	100,0%

1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van de afvalstoffenheffing.

Grafrechten

Grafrechten zijn retributies die de gemeente kan heffen op grond van artikel 229, eerste lid, onder a en b, van de Gemeentewet. Zij worden geheven voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats of het gemeentelijke crematorium en voor het genot van in verband daarmee door de gemeente verleende diensten.

De activiteiten binnen het taakveld Begraafplaatsen en crematoria gebaseerd op de Wet op de lijkbezorging hebben vooral een administratief karakter en zijn de volgende:

- toewijzen van nieuwe graven/urnen;
- begraven en cremieren;
- reserveren van een bestaand of nieuw graf;
- verlengen en beëindigen van grafrechten;
- opgraven en/of herbegraven of cremieren;
- contacten met rechthebbenden, grafdelvers en uitvaartdiensten.

Daarnaast worden kosten gemaakt voor de instandhouding van onze gemeentelijke begraafplaats. Kosten die wij maken voor de instandhouding particuliere begraafplaats en oorlogsgraven laten wij buiten beschouwing.

Bovenstaande activiteiten zijn volledig toe te rekenen aan de kostendekkendheid grafrechten, met als uitgangspunt maximaal 100% kostendekkende tarieven.

Kosten taakveld begraafplaatsen en crematoria, incl. (omslag)rente ¹	57.660
Inkomsten taakveld(afval), excl. Heffingen	0
Netto kosten taakveld (afval)	57.660
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	9.763
Kosten taakveld Mutaties voorziening (saldo)	0
Totale kosten	67.423
Overige opbrengsten	0
Opbrengst heffingen	67.423
Totaal opbrengsten	67.423
Dekkingspercentage	100,0%

1) Betreffen kosten taakveld Begraafplaatsen en crematoria exclusief de kosten begraafplaats Parkstraat (geen gemeentelijke begraafplaats) en overige lasten lijkbezorging (geen betrekking op gemeentelijke begraafplaats).

Leges

De huidige legesverordening is verdeeld in drie titels, namelijk:

- Titel 1: Algemene dienstverlening;
- Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.

Kruissubsidiëring binnen een titel is mogelijk, maar niet meer tussen titels.

Leges Algemene dienstverlening (titel 1)

Titel 1 bevat leges die voornamelijk betrekking hebben op de producten burgerzaken en producten bestuursstukken. Een aantal van deze leges zijn door het Rijk gemaximeerd met als gevolg dat het kostendekkend maken van deze leges Titel 1 forse effecten heeft op de andere producten. Vooralsnog maken we niet de keuze om binnen Titel 1 (algemene dienstverlening) kruissubsidiëring toe te passen. Daarmee accepteren wij een niet 100% dekking.

Kosten taakveld(Burgerzaken) ¹	684.907
Inkomsten taakveld(Burgerzaken), excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld (Burgerzaken)	684.907
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	301.644
Kosten taakveld(Ruimtelijke verordening)	13.865
Totale kosten	1.000.416
Overige opbrengsten:	14.809
Opbrengst heffingen	415.870
Totaal opbrengsten	430.679
Dekkingspercentage	43,1%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Het lagere dekingspercentage ten opzichte van de begroting 2019 heeft te maken met een forse daling aanvragen reisdocumenten als gevolg van deze wijziging in geldigheidsduur.

Leges Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (titel 2)

Legeskosten worden in rekening gebracht voor een omgevingsvergunning met de werkzaamheden:

- bouwen en slopen;
- afwijken van het bestemmingsplan zonder de activiteit bouwen;
- inrit/uitrit maken, veranderen of gebruik ervan veranderen;
- aanleggen van een weg;
- kappen door niet particuliere eigenaren;
- brandveilig gebruik.

Wij hebben als gemeente de keuze gemaakt om als heffingsmaatstaf de bouwsom te gebruiken. Afhankelijk van de bouwsom maken we gebruik van degressieve schijven (wat betekent dat lage bouwsommen een hoger tarief hebben dan hoge bouwsommen)

Voor Titel 2 geldt maximaal 100% kostendekkende tarieven.

Kosten taakveld Wonen en bouwen1	779.334
Inkomsten taakveld(), excl. Heffingen	0
Netto kosten taakveld Wonen en bouwen	779.334
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	318.545
Kosten taakveld Burgerzaken	85.075
Kosten taakveld Crisisbeheersing en brandweer	46.722
Kosten taakveld Cultureel erfgoed	3.661
Kosten taakveld ruimtelijke ordening	49.517
Totale kosten	1.283.153
Overige opbrengsten	0
Opbrengst leges	794.260
Totaal opbrengsten	794.260
Dekkingspercentage	61,9%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

Gedurende 2019 was het gevolg van de stikstofproblematiek dat de bouwsector op slot zat. Er werd veel minder gebouwd. In totaliteit vallen de leges omgevingsvergunningen circa € 500.000,- lager uit dan waar wij in de begroting rekening mee hadden gehouden.

Leges Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Bevat alle leges die betrekking hebben op producten horeca, evenementen, brandbeveiligingsverordening en overige vergunningen in het kader van de APV (veelal producten met een maatschappelijk karakter).

Uw raad heeft zich uitgesproken (onderzoek kostendekkendheid 2006 en 2011) om diensten in het maatschappelijk belang laag te houden waardoor de bereikbaarheid van burgers in de samenleving gegarandeerd blijft.

Kosten taakveld Economische promotie1	18.552
Inkomsten taakveld(), excl. Heffingen	0
Netto kosten taakveld Economische promotie	18.552
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	0
Kosten taakveld Openbare orde en veiligheid	23.361
Kosten taakveld Crisisbeheersing en brandweer	102.346
Kosten taakveld ruimtelijke ordening	1.981
Totale kosten	146.239
Overige opbrengsten	0
Opbrengst leges	9.519
Totaal opbrengsten	9.519
Dekkingspercentage	6,5%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

Leges marktgeden

Marktgeden worden geheven voor innemen van een marktplaats op één van de wekelijkse warenmarkten, of zijnde een standwerkersplaats. Losse standplaatsen en ventvergunningen vallen hier niet onder. Voor marktgeden geldt als uitgangspunt maximaal 100% kostendekkende tarieven.

Kosten taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen1	9.590
Inkomsten taakveld(), excl. Heffingen	-3.624
Netto kosten taakveld Economische promotie	5.966
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	7.776
Kosten taakveld Economische promotie	15.932
Totale kosten	29.675
Overige opbrengsten	
Opbrengst leges	21.625
Totaal opbrengsten	21.625
Dekkingspercentage	72,9%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

B. WEERSTANDSVERMOGEN

Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om haar taken voort te zetten ondanks financiële tegenvallers. Dit betekent dat de gemeente middelen beschikbaar moet hebben of in de loop der tijd beschikbaar kan maken om eventuele risico's als die zich voordoen op te vangen. Voordat dit weerstandsvermogen bepaald kan worden zal zij eerst de weerstandscapaciteit en de risico's moeten inventariseren. Het weerstandsvermogen wordt weergegeven in een ratio dat weergeeft in hoeverre de gemeente in staat is de risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit wordt bepaald door de vrij beschikbare middelen die we in kunnen zetten voor eventuele dekking bij het voordoen van risico's. De volgende middelen komen hiervoor in aanmerking:

- reserves
- post onvoorzien
- onbenutte belastingcapaciteit

Reserves

Overzicht per balansdatum:

Reserves	Omvang	
	01-01-2019	31-12-2019
Algemene reserve vrij besteedbaar	18.772.759	18.832.807
Algemene weerstandsreserve	10.218.502	10.218.502
Bestemmingsreserves	17.638.599	14.237.000
Totaal	46.629.860	43.288.309

De raad stelde de Nota reserves en voorzieningen in haar vergadering van 3 november 2016 vast. Het beleid ten aanzien van de reserves is ten gevolge daarvan:

- De reserve nog nader te bestemmen is voortaan volledig vrij besteedbaar; de inkomensfunctie vervalt. Het saldo is inzetbaar voor incidentele uitgaven.
- Het saldo van de algemene weerstandsreserve zetten we af tegen de geïntariseerde risico's.
- De bestemmingsreserves blijven ingesteld met een bepaalde bestemming, namelijk: egalisatie van tarieven, dekking van lasten gedurende een bepaalde periode, dekking van specifieke bestedingen en dekking aan specifieke investeringen.

Post onvoorzien

De post onvoorzien zorgt bij de jaarrekening niet voor weerstandscapaciteit, maar is onderdeel van het rekeningresultaat.

Onbenutte belastingcapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit kan in principe gehaald worden uit de opbrengsten OZB. Het kabinet heeft het voorbehoud gemaakt dat de opbrengststijging voor OZB landelijk beperkt moet blijven. Daartoe is een macronorm ingesteld die de maximale landelijke opbrengststijging voor een bepaald jaar aangeeft. Dit betekent dat alle gemeenten in Nederland gezamenlijk niet meer dan de macronorm aan opbrengststijgingen mogen genereren. Lokaal kan van de macronorm worden afgeweken.

De onbenutte belastingcapaciteit met betrekking tot OZB is in onderstaand schema weergegeven:

Jaar	Macronorm	Tariefstijging gemeente Bernheze	Onbenutte belastingcapaciteit
2014	2,45 %	5,00 %	€ 0
2015	3,00 %	3,00 %	€ 0
2016	2,70 %	3,00 %	€ 0
2017	1,97%	1,97%	€ 0
2018	3,10%	2,00%	€ 0
2019	4,00%	2,40%	€ 0

Bij de jaarrekening is geen onbenutte belastingcapaciteit aanwezig, gedurende het jaar tarieven verhogen is niet mogelijk. Beschikbare weerstandscapaciteit voor 2019 is berekend op:

Weerstandscapaciteit:	
Weerstandreserve	10.218.502
Post onvoorzien	0
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0
Totaal	10.218.502

Risico's

Kwantificering risico's

Voor de kwantificering van de afzonderlijke risico's maken wij gebruik van:

- de maximale omvang van het risico;
- de kans dat een risico zich voordoet (risicofactor);
- de termijn waarbinnen dit risico verwacht kan worden (tijdsfactor).

In samenspraak met de verantwoordelijke medewerkers bekijken wij wat de risico's zijn en maken wij een inschatting op basis van tijd en geld. Ieder op basis van zijn/haar expertise.

Berekeningswijze

Omvang risico (gewogen) = maximale omvang (ongewogen) x risicofactor x tijdsfactor

Soort	Toelichting	Percentage
Risicofactor 1	Hoog	80%
Risicofactor 2	Gemiddeld	50%
Risicofactor 3	Laag	20%
Tijdfactor 1	binnen 1 jaar	100%
Tijdfactor 2	binnen 2 jaar	50%
Tijdfactor 3	binnen 5 jaar	20%
Tijdfactor 4	langer dan 5 jaar	10%

Op basis van deze berekeningswijze zijn de risico's doorgerekend. In de volgende tabellen zijn de risico's weergegeven, gesplitst in incidentele en structurele risico's.

Overzicht incidentele risico's

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Heesch-West	1.100.000	275.000
Vennootschapsbelasting	550.000	137.500
Vlagheide	500.000	400.000
Nieuwe omgevingswet	500.000	200.000
Renovatie Bruijstenhof	500.000	50.000
Startersleningen	60.000	1.200
Bouwgrondexploitatie	4.039.115	4.039.115
Totaal incidentele risico's	7.247.865	5.102.815

Overzicht structurele risico's

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Begeleid werken	104.000	10.400
ICT in eigen beheer	0	0
Algemene uitkering	733.000	183.250
Leerlingenvervoer	52.000	26.000
Bijstandsuitkeringen	100.000	80.000
Minimabeleid	100.000	80.000
Participatiewet	311.000	31.100
WMO (HH/Wvg)	203.000	50.750
WMO 2015	138.000	34.500
Jeugdzorg	396.000	99.000
Regionale ambulancevoorziening (RAV)	15.000	600
Nieuwe omgevingswet	200.000	80.000
Totaal structurele risico's	2.352.000	675.600

Onder het kopje "Geïntariseerde risico's" ziet u de verdere onderbouwing van de benoemde risico's.

In het verleden is al meerdere keren geconstateerd dat dekking voor structurele risico's nauwelijks voorhanden is in onze begroting. Met het creëren van structurele ruimte in de begroting (als structurele weerstandscapaciteit) zouden we de burger met mogelijk extra kosten confronteren. Dit is in onze optiek niet wenselijk. Om toch recht te doen aan het verschil tussen incidentele en structurele risico's benaderen wij structurele risico's als volgt.

In een periode van 10 jaar willen wij in staat zijn het eventueel voordoen van structurele risico's op te vangen. Wij kopen hiermee tijd om beleidsmatige aanpassingen te kunnen realiseren of om eventuele lastendrukstijging voor de burger geleidelijk te laten verlopen (of een combinatie van deze mogelijkheden).

Dit doen wij door de gemiddelde omvang van de structurele risico's gedurende deze periode te bepalen.

$$\text{Gemiddelde omvang (structurele risico's)} = \frac{\text{Structurele risico's} \times 10 \text{ jaar}}{2} = \frac{675.600 \times 10}{2} = 3.378.000$$

Hiermee komt de totale risico-omvang neer op:

Totaal geïnventariseerde incidentele risico's	5.102.815
Gemiddelde omvang structurele risico's	3.378.000
Totaal risico-omvang (gewogen)	8.480.815

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mogelijkheden weer van de gemeente om risico's op te kunnen vangen. Dit vermogen om risico's op te vangen wordt weergegeven door een ratio. Deze ratio is een verhoudingsgetal tussen de weerstandscapaciteit en de geïnventariseerde risico's.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (berekende risico-omvang) en wordt uitgedrukt in een verhoudingsgetal/ratio.

De berekeningswijze van het weerstandsvermogen is als volgt:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen: } \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Berekende risico-omvang}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen wordt gebruik gemaakt van de onderstaande waarderingstabel, gebaseerd op de uitgangspunten van het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NAR):

Ratio	Betekenis
> 2	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Wij streven naar een Voldoende (ratio minimaal 1,0; maximaal 1,4).

	Risico	Weerstandscapaciteit	Ratio	Aanpassing capaciteit	Aanpassing Ratio
Weerstandsvermogen	8.480.815	10.218.502	1,2	N.v.t.	N.v.t.

De ratio voor het totaal mag maximaal 1,4 bedragen en is bij de jaarrekening 2019 1,2.

De bandbreedte van de weerstandsreserve is op basis van deze risico-omvang tussen de € 8.480.815,- (1,0 x risico-omvang) en € 11.873.141,- (1,4 x risico-omvang).

Wij constateren dat op basis van de inventarisatie risico's en de weerstandscapaciteit, het weerstandsvermogen "voldoende" is. Op dit moment is er geen tekort of overschot op de weerstandscapaciteit.

Geïnterpreteerde risico's

Programma Bestuur en ondersteuning

Taakveld: Beheer overige gebouwen en gronden

Exploitatie bedrijventerrein Heesch-West (incidenteel € 1.100.000,-) (risico 2 en tijd 2)

Voor de eerste fase wordt naar behoefte 50 hectare ontwikkeld. Voor een latere fase wordt 30 hectare doorgeschoven en wordt vraaggericht uitgegeven. Dit gedeelte is eerder afgewaardeerd naar een agrarische grondwaarde van € 6,- per vierkante meter. Voor toekomstige verliezen hebben wij reeds een verliesvoorziening getroffen van € 5,2 miljoen.

Voor overige ondernemersrisico's noemt de gemeenschappelijke regeling in haar begroting een aantal gevoeligheden zoals verlaging van prijs, vertraging uitgifte en kostenstijging. Het risicoaandeel hiervan afgeleid voor onze gemeente kan worden gesteld op € 1,1 miljoen.

Taakveld: Overhead

Begeleid werken (structureel € 104.000,- betreft begrote structurele subsidie) (risico 2 en tijd 3)

In Bernheze hebben we fte in dienst op basis van Begeleid Werken vanuit de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). De medewerkers hebben hierdoor het voordeel dat zij een salaris ontvangen conform de van toepassing zijnde arbeidsvoorwaarden. Als financiële tegemoetkoming ontvangt de gemeente een loonkostensubsidie (± € 104.000,-) ter gedeeltelijke vergoeding. Vanwege de afbouw van de rijkssubsidie klassieke Wsw staan deze inkomsten onder druk.

ICT in eigen beheer (structureel/incidenteel vooralsnog 0) (risico 2 en tijd 3)

Na het besluit om te stoppen met de ICT samenwerking BLOU zijn we, onder de noemer Bernheze van A naar I, gestart met een alternatief traject. Dit traject bestaat uit een drietal sporen in de vorm van het extern onderbrengen van de techniek, het versterken van de informatie organisatie en het projectmatig acteren op nieuwe ontwikkelingen.

Met betrekking tot het eerste spoor, het extern onderbrengen van de techniek kunnen we, op basis van de eerste zes deeltrajecten de zijnde financiële middelen voldoende gebleken. Voor het tweede spoor zijn we bezig met het in beeld krijgen van de toekomstige formatie. Vooralsnog gaan we er vanuit dat dit past binnen de middelen zoals opgenomen in de meerjarenbegroting. Gezien de trends (landelijk gezien) betreffende ICT projecten willen wij dit op de voet blijven volgen en uw raad daar blijvend over informeren.

Taakveld: Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Algemene uitkering (structureel € 733.000,- of ± 30 punten) (risico 2 en tijd 2)

Het algemeen principe van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is dat de gemeente gelijk "de trap op en af gaat" met het rijk. Kenmerkend voor de "trap op, trap af"-systematiek is de voortdurende bijstelling van het accres door de koppeling aan de – veranderende - stand van het Totale netto uitgavenkader. Extra uitgaven, bezuinigingen, mee- en tegenvallers op de rijksbegroting hebben in deze systematiek directe invloed op de omvang van het gemeentefonds. De gemeente heeft daarmee geen invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Daarnaast zal per 1 januari 2021 een herijking van de verdeling van het gemeentefonds (inclusief verdeelmodellen sociaal domein) plaatsvinden wat tot een structureel voor- of nadeel kan leiden. De gemeente Bernheze volgt met de ramingen volledig de circulaire die het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitbrengt. Indien de inkomsten uit de algemene uitkering lager uitvallen dan geraamd, kan dit tot (structurele) begrotingstekorten leiden. Wij monitoren de ontwikkeling binnen het Gemeentefonds voortdurend om snel te kunnen bijsturen.

Taakveld: Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting (incidenteel € 550.000,- risico 2 en tijd 2 (€ 250.000,- + 3 x € 100.000,-))

De fiscale resultaten over de afgelopen jaren zijn nog niet getoetst door de belastingdienst. Het risico bestaat uit de onduidelijkheid van een eenduidige interpretatie van uitgangspunten. Het gaat om de openingsbalans per 1 januari 2016 en de winst & verliesrekeningen van 2016 tot en met 2019.

Programma onderwijs

Taakveld: Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Leerlingenvervoer (structureel € 52.000,-, = 10% v.d. raming) (risico 2 en tijd 1)

Het leerlingenvervoer betreft een open-einde-regeling. Dit houdt in dat leerlingen die voldoen aan de verordening leerlingenvervoer gemeente Bernheze in aanmerking komen voor een vergoeding van de kosten voor vervoer naar en van school. Vooraf is niet te overzien wie in welke mate hiervan gebruik gaat maken. Zodoende is het niet mogelijk om vooraf te bepalen hoe hoog de kosten voor leerlingenvervoer over een bepaalde periode zullen zijn. Dit brengt een risico met zich mee.

Programma Sociaal domein

Taakveld: Inkomensregelingen

Bijstandsuitkeringen (structureel € 100.000,-; verschil begroting en 7,5% van rijksuitkering) (risico 1 en tijd 1)

Bij de uitvoering van de Wet werk en bijstand (Wwb) doen zich twee risico's voor. Het betreft de ontwikkeling van de cliëntenaantallen en de hoogte van de rijksbijdrage. Allereerst de aantallen cliënten met een bijstandsuitkering: afwijkingen werken direct door in de uitgaven. Het aantal cliënten laat zich niet eenvoudig bepalen. Daarmee zijn de bijstandsuitkeringen een open-einde-regeling.

Ten tweede is de specifieke uitkering ter (gedeeltelijke) dekking van de bijstandskosten een onzekere factor.

Indien gemeenten een tekort hebben op het rijksbudget kan, onder voorwaarden, een beroep gedaan worden op de vangnetregeling. Gemeenten kunnen op dit vangnet een beroep doen als het tekort op de gebundelde uitkering oploopt tot boven de 7,5% (tot en met 2018: 5%), waarbij tekorten tot 12,5% voor de helft worden vergoed en daarboven volledig.

Minimabeleid (structureel € 100.000,- = 10% van kosten minimabeleid) (risico 1 en tijd 1)

Zowel de omvang van de doelgroepen van het minimabeleid als het gebruik van de regeling is geschat o.b.v. het gebruik en ontwikkeling van de kosten van de afgelopen jaren. Deze prognose is moeilijk op realiteitswaarde in te schatten. Minimaregelingen zijn open einde-regelingen. Dit betekent dat wanneer iemand recht heeft op een regeling, er een uitkering uit hoofde van die regeling moet plaatsvinden. Door verkeerde inschattingen van de omvang van de doelgroep en het gebruik van die regeling door de doelgroep, kan er sprake zijn van over- of onderuitputting van de budgetten.

Taakveld: Inkomensregelingen en begeleide participatie

Participatiewet – onderdeel klassieke Wsw (structureel € 311.000,- = 7,5% van rijksbudget) (risico 3 en tijd 2)

De Wet op de Sociale Werkvoorziening is in 2015 opgegaan in de Participatiewet. Hierdoor komen er geen nieuwe instroom WSW-ers meer en daalt het aantal WSW-ers als gevolg van overlijden, pensionering en overige uitstroom geleidelijk. Hiermee samenhangend daalt ook de rijksbijdrage. Het risico bestaat dat deze daling van de rijksbijdrage sneller verloopt dan de afname van het aantal WSW-ers.

Taakveld: Maatwerkdienstvoorzieningen 18+

Huishoudelijke hulp, woon- en vervoersvoorzieningen en rolstoelen (structureel € 203.000,- = 7,5% van begrote uitgaven) (risico 2 en tijd 2)

De risico's worden veroorzaakt door de open-einde-regeling. Voor huishoudelijke hulp loopt daarnaast een onderzoek naar aanleiding van de Algemene Maatregel van Bestuur reële tarieven Wmo. Dit kan tot een verdere verhoging van de tarieven leiden. Daarnaast is de verwachting dat de invoering van het abonnementstarief eigen bijdrage een aanzuigende werking zal hebben waardoor de vraag naar huishoudelijke hulp en hulpmiddelen zal toenemen.

Wmo 2015 (structureel € 138.000,- = 7,5% van de begrote kosten) (risico 2 en tijd 2)

Per 1 januari 2015 geldt de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze regeling is te kenmerken als een open-einde-regeling. Daarnaast is de verwachting dat de invoering van het abonnementstarief eigen bijdrage een aanzuigende werking zal hebben waardoor de vraag naar maatwerkvoorziening Wmo zal toenemen.

Taakveld: Maatwerkdienstverlening 18-

Jeugdzorg (structureel € 396.000,- = 7,5% van de begrote kosten) (risico 2 en tijd 2)

Hoewel de meerjarenbegroting Jeugd is geactualiseerd op basis van het inkoopplan 2020, kunnen we niet uitsluiten dat de zorgkosten nog verder doorstijgen. Daarnaast vindt er per 1 januari 2021 een wijziging in de financiering plaats (lumpsum-financiering wordt vervangen door p x q-financiering en hanteren reële kostprijzen) wat lokaal tot over- of onderuitputting van de budgetten kan leiden. Ook de jeugdzorg kunnen we kenmerken als een open einde-regeling.

Programma Volksgezondheid en milieu

Taakveld: Volksgezondheid

Regionale Ambulancevoorziening (RAV) (structureel € 15.000,-) (risico 3 en tijd 3)

In de begroting is de structurele bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling RAV op nul gesteld. De kans dat er weer sprake wordt van een gemeentelijke bijdrage lijkt klein. Van de kosten van het Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) zou feitelijk 5% voor rekening van de deelnemende gemeenten komen. Aangezien door de RAV is voorgesteld de bijdrage op nul te stellen lijkt de RAV van mening dat zij deze lasten zelf kan dragen. Echter, externe ontwikkelingen als bezuinigingen door het Rijk maar bijvoorbeeld ook kostensaneringen bij de zorgverzekeraars kunnen leiden tot een (hogere) gemeentelijke bijdrage.

Taakveld: afval

Vlagheide (incidenteel € 500.000,- risicofactor 1 en tijdsfactor 1)

Het stadsgewest bouwt de voormalige vuilstort Vlagheide af en draagt deze over aan de provincie. Deze overdracht is uitgesteld met een beoogde overdracht voor 1 januari 2025. De extreem lage rente is aanleiding om een ander moment van overdracht te kiezen. Het eerder verwachte tekort zal wel als voorschot in 2020 worden betaald, maar dit neemt het uiteindelijke risico bij de daadwerkelijk overdracht niet weg. We hebben een voorziening van bijna € 100.000,- beschikbaar.

Onze gemeente kan als contractgemeente worden aangesproken voor haar aandeel van 2,45% voor aanvullende middelen.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Taakveld: Ruimtelijke ordening

Nieuwe omgevingswet (incidenteel € 500.000,- / structureel € 200.000,-) (risico 1 en tijd 2)

De huidige wet- en regelgeving wordt vervangen door de Omgevingswet met ingang van 2021. Behalve een benadering van deze wet vanuit instrumentele en ruimtelijke-juridische focus is het ook belangrijk om inzicht te krijgen in de gevolgen van de implementatie en organisatorische capaciteit. De voorbereiding is gestart in projectvorm, maar we beschikken nog niet over een compleet beeld wat dit betekent voor onze bedrijfsvoering. Het zal gevolgen hebben voor de personele bezetting, ICT-voorzieningen en legesopbrengsten.

Taakveld: Wonen en bouwen

Renovatie woonwagencentrum Bruijstenhof (incidenteel € 500.000,-) (risico 2 en tijd 3)

De renovatie van woonwagencentrum Bruijstenhof heeft een risico in zich van vervuilde grond.

Startersleningen (incidenteel € 60.000,- = 10% van boekwaarde) (risico 3 en tijd 4)

Vanaf 1 januari 2014 geldt voor geldgevers van startersleningen een eigen risico van 10%. Dit betekent dat als er een verliesdeclaratie van een starter bij NHG wordt ingediend, de gemeente 10% hiervan voor eigen rekening moet nemen. Onze gemeente verstrekt met ingang van 1 mei 2015 geen startersleningen meer. In 2020 wordt aan de raad voorgelegd om de startersleningen opnieuw uit te geven.

Taakveld: Grondexploitatie (inclusief bedrijventerreinen)

Bouwgrondexploitatie (incidenteel € 4.037.865,-)

De hoogte van de risico's van de bouwgrondexploitaties bepalen wij aan de hand van een risicoscan. Aan de hand van een risicoscenario gaan wij er van uit dat de toekomstige opbrengsten met 25% zullen dalen en de verkopen daarnaast met twee jaar vertragen. Op basis hiervan vindt een weging plaats naar kans en tijdsfactor.

Risicomatrix

RISICO - hoog	
GEMIDDELD (hoog 3) Minimabeleid	HOOG (4) Heesch – West Bijstandsuitkeringen Participatiewet WMO (HH en hulpmiddelen) WMO 2015 Jeugdzorg Bouwgrondexploitatie Nieuwe omgevingswet
LAAG (1) Begeleid werken ICT in eigen beheer	GEMIDDELD (laag 2) Algemene Uitkering Vennootschapsbelasting Leerlingenvervoer RAV Vlagheide Renovatie Bruistenhof Startersleningen
RISICO – laag	

Covid-19 (Corona-crisis)

In het voorjaar van 2020 zijn we in ons land geconfronteerd met het Corona virus. Dat heeft onder andere gevolgen voor de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente in 2020. Op het moment van het samenstellen van de jaarrekening 2019 was nog onvoldoende in beeld welke effecten dit precies kunnen zijn. We kunnen al wel aangeven dat de risico's een negatief effect zullen hebben op de netto schuldquote, de solvabiliteit en het weerstandsvermogen. Door middel van de P&C cyclus zullen wij hierover tussentijds een meer actueel beeld geven.

Onder het algemeen financieel beleid in deel III van deze jaarstukken is een uitgebreide toelichting gegeven over deze "gebeurtenis na balansdatum".

C. KAPITAALGOEDEREN

Kapitaalgoederen vormen een groot onderdeel van de gemeentelijke voorzieningen voor onze inwoners. Onder kapitaalgoederen verstaan wij openbare ruimte, riolering en gemeentelijke gebouwen. Het aanschaffen en onderhouden van kapitaalgoederen legt een groot beslag op de gemeentelijke financiën. In de financiële verordening is vastgelegd dat het college de raad tenminste eens in de zes jaar voor de kapitaalgoederen wegen, bruggen, kunstwerken, riolering, groen en gemeentelijk gebouwen een onderhoudsplan aan biedt. Na het vaststellen van deze verordening is het Besluit begroting en verantwoording (BBV) aangepast en dienen plannen minimaal eens in de vijf jaar te worden herzien. Een onderhoudsplan geeft het kader weer voor het beoogde onderhoudsniveau, de planning van het onderhoud en de kosten van het onderhoud. De raad stelt het plan vast. Het beleid van de gemeente Bernheze voor het onderhoud van kapitaalgoederen staat in de onderstaande beleidsnota's.

Kapitaalgoed	Beleidsnota	Jaartal van vaststelling	Geplande herziening
Openbare ruimte	Wegbeheer	2018	2023
	Bruggen	2018	2023
Groen	Groen	2008	2020 / 2021
	Bossen (plan niet verplicht o.b.v. BBV; geen voorziening getroffen)	2013	2020
	Bomenbeleidsplan	2017	2022
Openbare verlichting	Beleidsplan openbare verlichting	2017	2021
Riolering	Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019	2015	2020
Buitensportvelden	Onderhoudsplan buitensportvelden	2018	2023
	Technische voorzieningen sportparken	2018	2023
Gemeentelijke gebouwen	Meerjarenonderhoudsprogramma gemeentelijke gebouwen inclusief molens	2018	2023
Kunst	Onderhoudsplan kunstwerken in de openbare ruimte	2019	2024

Kaders en beleid

Belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen

De gemeente Bernheze heeft in de openbare ruimte op haar grondgebied veel infrastructurele kapitaalgoederen in de vorm van wegen, gebouwen, constructies, openbare verlichting, verkeersregelinstanties, speelvoorzieningen, riolering, water en groen.

Het beheer hiervan is van groot belang voor de publieke functie van de gemeente op gebieden als milieu, onderwijs, verkeer, leefbaarheid, recreatie en vervoer. Deze elementen zijn van directe invloed op de burgers tevredenheid vanwege de invloed op het woon-, leef- en werkklimaat van bewoners en bezoekers. Daarnaast is het belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen groot, omdat dit een aanzienlijk financieel beslag op onze begroting legt.

Strategische onderhoudsvisie

De onderhoudsvisie vormt de leidraad van de onderhoudsaanpak voor de lange termijn. De kapitaalgoederen in de gemeente moeten schoon, heel en veilig zijn. Als we achterstallig onderhoud of een terugloop in kwaliteit constateren, dan nemen wij maatregelen om deze achterstand zoveel mogelijk in te halen.

Bij het onderhoud staat de beleving van de inwoners en gebruikers van de gemeente centraal. De ontvangen signalen uit de gemeente zijn belangrijk. We streven naar duurzaam onderhoud, waarbij we zoveel mogelijk kiezen voor een integrale aanpak. We maken daarbij wel de afweging tussen enerzijds de wensen en behoeften van inwoners en anderzijds de eisen van doelmatig, bestendig en duurzaam onderhoud. Daar waar mogelijk kiezen we voor het ontlasten van het milieu en streven we naar levensduur verlengend beheer. Het bezit van kapitaalgoederen is geen ambitie op zich, maar staat altijd ten dienst van het doel dat we met het kapitaalgoed willen bereiken.

Toelichting per kapitaalgoed

Wegen

Bij het opstellen van het beleidsplan wegbeheer gaan wij uit van adaptief beheer waarbij een meer doeltreffende vorm van wegbeheer kan worden uitgevoerd. Wij betrachten hier meer flexibiliteit in kwaliteit en stellen de taakstellende financiering als basis. Het groot onderhoud van de wegen stemmen wij zoveel mogelijk af met het onderhoud van het riool en het groenbeheer, de afbouw van bestemmingsplannen en verkeerstechnische projecten.

Het dagelijkse en planmatig onderhoud voeren wij uit als afgeleide van de inspectie, verzoeken van inwoners van Bernheze, wegreconstructies, ruimtelijke ontwikkelingen en op basis van constatering door de opzichters.

Kerncijfers (in m2)	Kwaliteit		
	Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Voetpaden elementenverhard	260.960	Inspectie (33% van het totaal, minimaal driejaarlijks)	0% achterstallig onderhoud Doorgaande wegen, loop- en fietsroutes en winkelcentra 3 sterrenniveau Pleinen 2 sterrenniveau Overige wegen 1 sterrenniveau 0% achterstallig onderhoud Verkeersveiligheid gegarandeerd
Voetpaden half-onverhard	5.399		
Voetpaden met asfalt verhard	12.589		
Fietspaden elementenverhard	36.234		
Fietspaden half-onverhard	25.155		
Fietspaden met asfalt verhard	237.807		
Fietspaden met beton verhard	9.033		
Hoofdrijbaan elementenverhard	845.514		
Hoofdrijbaan half-onverhard	201.059		
Fietspaden met asfalt verhard	911.571		
Fietspaden met beton verhard	6.400		

Bruggen

Bernheze heeft verschillende bruggen in beheer en onderhoud. Naast bruggen voor gemotoriseerd verkeer in zowel buitengebied als in woonwijken zijn er ook lichte (voornamelijk houten) voet- fietsbruggen in beheer. Het beleidsplan bruggen geeft voor iedere brug aan welk draagvermogen deze brug moet hebben en welke onderhoudsmaatregelen nodig zijn.

De onderhoudsconditie van de bruggen dient tenminste de kwalificatie "redelijk" (=voldoende) te hebben. In het beleidsplan is een beoordeling uitgevoerd en er zijn middelen opgenomen om omissies te herstellen.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Aantal bruggen	38	Inspecties volgens zes puntenschaal (lager is beter)	Voldoende (score 3)	3,00 (sober en doelmatig)
				Voldoende

Groen

In 2008 heeft het college ingestemd met het hanteren van kwaliteitsniveau B. In 2018 is een groenbeleid kernen met onderhoudsplan groen opiniërend voorgelegd aan de commissie Ruimtelijke Zaken. Daarin werd de conclusie getrokken dat het bij veel groenvakken niet mogelijk is om deze op het gewenste onderhoudsniveau B te onderhouden, omdat de technische staat van de vakken ontoereikend is. Renovatie van die vakken is nodig. Voor het compleet op niveau brengen en houden van alle groenvakken blijken de structurele onderhoudskosten fors omhoog te moeten. In 2019 is een deel van die ophoging van middelen opgenomen in de begroting. Daarmee is in 2019 al een aantal kwaliteitslagen gemaakt, onder andere door het renoveren van groenvakken en verbeteringen door te voeren in de onderhoudsmethoden. De kwaliteit van het groen neemt daarmee toe maar met deze middelen is het nog niet mogelijk om alles op niveau B te krijgen. Een deel van de groenvakken verkeert daarom nog op niveau C.

Kerncijfers (in m2)		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Bos	28.707	Inspecties volgens kwaliteits-catalogus CROW (schaal van A+ tot D)	Ambitie is alles te beheren op niveau B (basis)	B/C
Bosplantsoen	100.778			
Gras	378.825			
Hagen	24.744			
Ruw gras	262.742			
Sloot	61.985			
Vakbeplanting	74.603			
Wadi	8.600			
				Onbekend

* bij de opiniërende bespreking in 2018 is ook de optie genoemd om bijvoorbeeld entree's op een hoger onderhoudsniveau (A) te gaan onderhouden. Aangezien dit slechts een opiniërende bespreking was, hanteren wij nog kwaliteitsniveau B als doelstelling. Met de nu beschikbare middelen is een hoger kwaliteitsniveau ook niet haalbaar.

Bossen

Ons bosbeheer is uitbesteed aan Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland. Zij hebben de taak om de gemeentelijke bossen in principe kostenneutraal te beheren. Dat betekent dat zij hun kosten dekken met de opbrengsten uit houtverkoop en subsidies.

Een uitzondering hierop vormt natuurgebied De Maashorst. Het college heeft ingestemd met het Inrichtings- en beheerplan de Maashorst. Hierin wordt de wens geuit om over te gaan op procesnatuur. Houtoogst heeft hierin vanaf 2024 geen plaats meer. Vanaf dat moment zijn ook minder beheeringrepen nodig.

Bomen

In 2017 is het bomenbeleidsplan vastgesteld. In dit plan staat: door middel van planmatig beheer en onderhoud houden wij onze bomen gezond en veilig en zorgen wij dat de kans op overlast zoveel mogelijk wordt beperkt. Dit gaat over alle bomen, dus zowel in de kernen als in het buitengebied.

In 2018 is boomonderhoudsplan opiniërend voorgelegd aan de commissie Ruimtelijke Zaken. Daarin werd de conclusie getrokken dat veel bomen een achterstallig onderhoud hebben en daardoor niet aan het gewenste niveau 'aanvaard' voldoen. Het wegwerken van achterstanden en renovatie van slechte bomen is nodig. Voor het compleet op niveau brengen en houden van het bomenbestand blijken de structurele onderhoudskosten fors omhoog te moeten. In 2019 is een deel van die ophoging van middelen opgenomen in de begroting. Daarmee is in 2019 al een inhaalslag op het onderhoud gemaakt en is een aantal bomen gerenoveerd. De kwaliteit van bomenbestand neemt daarmee toe maar met deze middelen is het nog niet mogelijk om alles op niveau "aanvaard" te krijgen.

Verlichting

Het onderhoud van de openbare verlichting waarborgen wij binnen de reguliere budgetten.

In het beleidsplan openbare verlichting wordt vooral grote aandacht besteed aan duurzaamheid en dat wij met onze openbare verlichting, in ieder geval voor de bebouwde kom, willen voldoen aan de NSVV-aanbeveling "voldoende". Met deze kwalificatie zijn de risico's op morele en financiële aansprakelijkheidsstelling door openbare verlichting zeer beperkt en wordt er recht gedaan aan de behoefte aan de sociale veiligheid.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Aantal masten	6.892	Storingspercentage	< 7%	6,90%
Aantal armaturen	7.117			
Voldoende				

Riolering

De gemeente geeft met Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) invulling aan de zorgplicht voor een doelmatige inzameling, transport en behandeling van afvalwater, en de omgang met hemel- en grondwater.

De vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in het kostendekkingsplan van het GRP en de voorziening. Op basis van periodieke inspecties wordt de rioleringsvervanging en de daarmee samenhangende vervangingsinvestering geprogrammeerd. In het GRP zijn risicoriolen en niet-risicoriolen gedefinieerd waarbij het risico op falen voor risicoriolen zoveel mogelijk wordt beperkt. Gemalen en andere installaties worden geïnspecteerd conform de NEN/BRL.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Risicoriool	44 km	Geïnspecteerd in de afgelopen 10 jaar	10% per jaar	90%
Niet-risicoriool	145 km	Geïnspecteerd in de afgelopen 20 jaar	5% per jaar	20%
Trottoir- en straatkolken	11.016	Reiniging	n.v.t.	2x per jaar
Pompgemalen drukriolering	733	Individuele keuring	100% gekeurd en correct bevonden	90% gekeurd en 50% correct bevonden

Kerncijfers		Kwaliteit	
Randvoorzieningen	7	100% gekeurd en correct bevonden	100% gekeurd en correct bevonden
Gemalen	16		
Interne Stuw	1		
		Goed	

Onderhoudsplan buitensportvelden

Het meerjarig onderhoudsplan omvat de natuurgrasvelden in onze gemeente. Naast het reguliere onderhoud (maaieren, inzaaien, egaliseren, beluchten, bemesten) is het noodzakelijk dat een natuurgrasveld met enige regelmaat wordt gerenoveerd. Afhankelijk van de situatie ter plekke wordt bekeken welke renovatiewerkzaamheden noodzakelijk zijn.

In het onderhoudsplan hanteren wij als richtlijn dat een veld om de 15 tot 20 jaar moet worden gerenoveerd. De uitvoering van het meerjarig onderhoudsplan vindt plaats aan de hand van een jaarprogramma waarbij ISA Sport (NOC*NSF) aangeeft welke velden daadwerkelijk aan renovatie toe zijn. De mate van gebruik en de grondsituatie ter plaatse zijn daarbij belangrijke factoren.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Natuurgras sportvelden	28	Gecombineerde kwaliteitsbeoordeling met rapportcijfer (hoger is beter)	7,0	7,0
		Voldoende		

Technische voorzieningen sportparken

De gemeente Bernheze is eigenaar/verhuurder van diverse sportparken, welke zijn voorzien van technische installaties (automatische beregeningsinstallaties, veldverlichting). Voor de vervanging van deze technische installaties stellen wij periodiek een meerjarenonderhoudsplan op.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling Gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Automatische beregeningsinstallaties	6	Inspectie (33% van het totaal, minimaal driejaarlijks)	7,0	7,0
Verlichtingsinstallaties	24			
Armatuuren verlichtingsinstallaties	201			
		Voldoende		

Gemeentelijke gebouwen

Om het plan en de daarbij behorende financiële consequenties up-to-date te houden, actualiseren wij het plan iedere twee jaar op zowel inhoud (werkzaamheden) als financiën. Het huidige onderhoudsplan is erop gericht om de staat van onderhoud "redelijk/goed" te kunnen noemen, waarbij aan technische normeringen (bijv. NEN 3140 en Wet Milieubeheer) moet worden voldaan. Ook de molens maken onderdeel uit van dit plan.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling Gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Publieksgebouwen en monumenten	12	Zespuntsschaal Rijksgebouwendienst (lager is beter)	Niveau 2 (goed)	Niveau 2 (goed)
Verenigingseigen gebouwen	31	Zespuntsschaal Rijksgebouwendienst (lager is beter)	Niveau 2/3 (goed-redelijk)	Niveau 2/3 (goed-redelijk)
				Goed

Kunst

De wijze waarop wij kunst in de openbare ruimte realiseren is opgenomen in de beleidsnota "Prikkelende Cultuur en Kunst in Bernheze". Deze nota vormt het beleidskader voor het brede terrein cultuur en kunst in Bernheze. Aangezien wij vinden dat de kunstwerken het gezicht van de gemeente bepalen, is het belangrijk de werken blijvend te onderhouden.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling Gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Aantal kunstwerken	59	Inspectie (vijfjaarlijks)	Sober maar doelmatig	Sober maar doelmatig
				Voldoende

Financieel

Kapitaalgoed	Dotatie aan voorziening/ onderhoudsbudget (exclusief reserves)	Gerealiseerde onderhoudsuitgaven
Openbare ruimte - bruggen	21.939	7.589
Riolering	1.112.407	484.954
Molens	7.270	28.680
Buitensportvelden	10.702	20.198
Technische voorzieningen sportparken	29.657	37.602
Kunst	3.981	0
Gebouwen	3.149.845	97.514
Totaal	4.335.801	676.537

D. FINANCIERING

Inleiding

De paragraaf financiering heeft betrekking op de treasuryfunctie. Deze ondersteunt de programma's en omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen, beheersen, verantwoorden en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Ontwikkelingen en rentevisie

De kern van het monetaire beleid is prijsstabiliteit. Prijzen die niet te snel stijgen of dalen zorgen ervoor dat de koopkracht zoveel mogelijk behouden blijft. De ECB hanteert de rente als instrument om dit beïnvloeden.

Het opkoopprogramma van de ECB stopte december vorig jaar, maar de daaraan gekoppelde verwachting van een eerste renteverhoging blijft uit. Gelet op de gestelde inflatiedoelstellingen en de economische onzekerheden moet er van uit worden gegaan dat op korte termijn geen sprake is van een normalisatie van het monetair beleid. Dat rente blijft extreem laag. Wel heeft eind 2019 de handelsgeschillen tussen Amerika en China, de rente nog verder onder druk gezet.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage (8,5%) van de omvang van de begroting (€ 80.530.000,-). De kasgeldlimiet bedraagt dan € 6,845 miljoen. In 2019 overschreden we geen enkel kwartaal de kasgeldlimiet.

Periode	Kasgeld (gemiddeld)	Ruimte onder KGL	Overschrijding van KGL
1e kwartaal 2019	6.785	13.630	0
2e kwartaal 2019	7.731	14.576	0
3e kwartaal 2019	12.061	18.906	0
4e kwartaal 2019	13.270	20.115	0

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Dit houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het rekeningtotaal (€ 79.148.401,-).

- De lopende leningen zijn tot het einde van de looptijd rentevast. De aflossing voor 2019 bedraagt € 1,6 miljoen en blijft binnen de gegeven marge van € 15,8 miljoen.
- Voor rekening van de gemeenschappelijke regeling Heesch-West hebben wij een lening van € 25 miljoen afgelost en opnieuw afgesloten.

Door de aflossing van lening ten behoeve van Heesch-West overschrijden we wel de renterisiconorm. Gezien de looptijd van één jaar en een week en het overeengekomen rentepercentage -0,33%, lopen wij voor deze lening geen enkel renterisico.

Financieringsbehoefte 2020-2023

Volgend jaar zijn er geen leningen ter herfinanciering nodig. Voor Heesch-West geldt zoals hierboven omschreven een gesloten financiering. Op basis van de halfjaarlijkse liquiditeitsprognoses zal de treasurycommissie uitvoering geven aan de financieringsvraag. Het treasurystatuut is hierbij de leidraad en bevat regels omtrent de doelstellingen en richtlijnen, taken en bevoegdheden. We gaan wel onderzoeken of vervroegd aflossen van bestaande leningen financieel aantrekkelijk is.

Financieringsbehoefte o.b.v. liquiditeitsprognose x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Liquide middelen	-15.883	-7.569	-1.643	-1.716
Totaal inkomsten	-62.294	-61.808	-63.146	-64.476
Totaal uitgaven	62.779	-62.950	64.069	64.862
Beheerplannen		892	757	757
Winstprognose bouwgrondexploitatie		-5.786	-3.729	-4.154
Uitgaven kredieten / investeringsplannen	907	10.043	4.339	1.784
Leningen	26.635	26.635	1.635	1.635
Incidentele ontvangsten (vorderingen BCF)	-188	-4.000	-4.000	-4.000
Aflossing Heesch-West	-25.000	-25.000		
Saldi boekwaarde Heesch-West		2.000		
Financieren (+ = meer lenen / - = minder lenen)	-7.569	-1.643	-1.716	-5.308

Naar aanleiding van bovenstaande saldi is het aantrekken van nieuwe leningen voor alsnog niet noodzakelijk.

Rentelasten en toerekening

Over het eigen vermogen berekenen we geen rente. De kosten van het aantrekken van vreemd vermogen bedraagt netto € 543.483,- en wordt via de boekwaarde van de activa (€ 49.751.309,-) toegerekend aan de taakvelden. De omslagrente is 1,0924%.

Schema rentetoerekening 2019

Schema rentetoerekening 2019		
Externe rentelasten over korte en lange financiering	836.538	
Externe rentebaten	- 540	
Saldo rentelasten- en baten		835.998
Rente die aan de grondexploitatie wordt toegerekend o.b.v. een rentepercentage van 2,16%	- 286.694	
Rente die aan Heesch-West wordt toegerekend o.b.v. een rentepercentage van 0,3361%	93.422	
Rente van projectfinancieringen die aan betreffende taakvelden zijn toegerekend (leningen woningstichting Kleine Meierij en Veiligheidsregio (diverse rentepercentages).	- 99.256	
Subtotaal		- 292.528
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente		543.470
De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag) o.b.v. 1,0924%		543.483
Renteresultaat op taakveld treasury		- 13

Financiële kengetallen

Het besluit Begroting en verantwoording schrijft een verplichte set van zes financiële kengetallen voor. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen.

Daarnaast dienen ook de geprognostiseerde balans en het EMU-saldo in de jaarstukken te worden opgenomen.

De gegevens van de jaren 2018 en 2019 zijn gebaseerd op de werkelijke cijfers zoals in de jaarrekeningen zijn opgenomen. De gegevens van 2020 en verder zijn gebaseerd op de gegevens uit de (meerjaren)begroting 2020. Daarnaast zijn inschattingen gedaan.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Netto schuldquote (bedragen x € 1 miljoen, standen per 31 december)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vaste schulden	49,7	48,1	46,5	44,9	43,2	41,6
Netto vlottende schuld	5,2	5,8	5,5	5,5	5,5	5,5
Overlopende passiva	3,2	2,7	2,8	2,8	2,8	2,8
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	-0,2	-0,1	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-20,3	-20,9	-14,1	-8,9	-16,0	-18,7
Liquide middelen	-0,5	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Overlopende activa	-4,2	-2,9	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
Saldo	32,9	32,1	36,7	40,3	31,5	27,2
Totale baten excl. mutaties reserves	79,4	71,2	74,4	75,4	75,9	77,3
Saldo structurele baten en lasten	41,4%	45,1%	49,3%	53,4%	41,5%	35,2%

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In algemeenheid geldt: Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote houdt geen rekening met de door de gemeente verstrekte leningen en kapitaalverstrekkingen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (bedragen x € 1 miljoen, standen per 31 december)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vaste schulden	49,7	48,1	46,5	44,9	43,2	41,6
Netto vlottende schuld	5,2	5,8	5,5	5,5	5,5	5,5
Overlopende passiva	3,2	2,7	2,8	2,8	2,8	2,8
Financiële activa incl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	-5,2	-3,4	-3,1	-3,0	-2,9	-2,7
Uitzettingen < 1 jaar	-20,3	-20,9	-14,1	-8,9	-16,0	-18,7
Liquide middelen	-0,5	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Overlopende activa	-4,2	-2,9	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
Saldo	27,9	28,8	33,6	37,3	28,6	24,5
Totale baten excl. mutaties reserves	79,4	71,2	74,4	75,4	75,9	77,3
Saldo structurele baten en lasten	35,1%	40,4%	45,2%	49,5%	37,7%	31,7%

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen houdt wel rekening met door de gemeente verstrekte leningen en kapitaalverstrekkingen. Dit zorgt voor een lager kengetal dan de reguliere netto schuldquote. Gemeente Bernheze heeft namelijk enkele leningen verstrekt aan deelnemingen, verbonden partijen en woningcorporaties.

De BNG gaat uit van een maximale netto schuldquote van 130%. De netto schuldquote van gemeente Bernheze kan als niet-risicovol worden beschouwd.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Het eigen vermogen wordt hierbij als percentage van het balanstotaal genomen. Onder het eigen vermogen valt bij gemeente Bernheze de algemene reserves en de bestemmingsreserves.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1 miljoen - standen per 31 december)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen	46,6	43,3	39,9	38,6	38,2	37,9
Balanstotaal	118,5	117,0	114,0	112,1	111,3	110,2
Solvabiliteitsratio	39,3%	37,0%	35,0%	34,4%	34,3%	34,4%

De solvabiliteitsratio per ultimo 2019 bedraagt 37,0%. Door onttrekkingen aan de reserve nog nader te bestemmen en de bestemmingsreserves daalt het eigen vermogen de komende jaren licht. De norm van de VNG is dat deze minimaal 20% mag bedragen.

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie (BIE's) op balansdatum weer ten opzichte van de totale baten exclusief mutaties reserves. Een hoge waarde van de grondexploitaties ten opzichte van de totale baten zorgt voor een hoog risicoprofiel. De boekwaarde van de grondexploitaties moet namelijk nog worden terugverdiend via grondverkoop.

Grondexploitaties (BIE's) (bedragen x € 1 miljoen - standen per 31 december)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bouwgronden in exploitatie (boekwaarden)	13,6	10,8	11,1	14,5	5,9	3,0
Totale baten (exclusief mutaties reserves)	79,4	71,2	74,4	75,4	75,9	77,3
Kengetal grondexploitaties	17,1%	15,2%	14,9%	19,2%	7,8%	3,9%

De VNG beschouwt een grondexploitatie van 10% of meer als kwetsbaar. Gemeente Bernheze heeft een actieve grondexploitatie. De komende twee jaar zullen investeringen plaatsvinden, die in 2022 en 2023 resulteren in forse grondverkoop (die dusdanig zijn dat de boekwaarde een dalende trend gaat kennen). Hierdoor neemt het kengetal toekomstig af.

Structurele exploitatieruimte

De structurele baten en lasten geven een inzicht in de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Saldo structurele baten en lasten (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totale structurele lasten excl. mutaties reserves	87,3	77,6	74,4	75,5	76,4	77,5
Totale structurele baten excl. mutaties reserves	91,5	78,8	74,5	75,5	76,4	77,8
Totale structurele stortingen in reserves	0,9	0,4	0,4	0,5	0,7	0,7

Saldo structurele baten en lasten (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totale structurele onttrekkingen uit reserves	0,8	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1
Saldo	4,1	0,9	-0,1	-0,3	-0,5	-0,3
Totale baten excl. onttrekkingen reserves	79,4	71,2	74,4	75,4	75,9	77,3
Saldo structurele baten en lasten	5,2%	1,3%	-0,1%	-0,4%	-0,7%	-0,4%

De provincie hanteert een ander uitgangspunt voor het bepalen van de structurele begrotingsruimte voor de bepaling van de toezichtsvorm.

Belastingcapaciteit

Voor dit kengetal worden de woonlasten van een gemiddeld huishouden binnen gemeente Bernheze vergeleken met het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurd is een beleidskeuze. Een lagere waarde zorgt voor meer wendbaarheid bij de begroting.

Belastingcapaciteit meerpersoonshuishouden (bedragen in euro's)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A. OZB eigenaar woning	355	360	365	372	379	386
B. Rioolheffing	162	167	171	174	177	180
C. Afvalstoffenheffing	166	180	216	219	223	227
D. Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	0
E. Totale woonlasten (A+B+C-D)	683	707	752	765	779	793
F. Landelijk gemiddelde woonlasten	721	740	740	740	740	740
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde (x 100%)	94,7%	95,5%	101,6%	103,4%	105,3%	107,2%

*) Gemiddelde woonlasten via Coelo (landelijk tarievenoverzicht 2019. Voor alle jaren als uitgangspunt genomen)

Vanaf 2020 komt het kengetal boven de 100% uit. Dit is te wijten aan het feit dat de gemiddelde landelijke woonlasten niet zijn geïndexeerd, maar de waarde van 2019 volgens Coelo meerjaarlijks is aangehouden. De woonlasten van gemeente Bernheze zijn daarentegen wel meerjaarlijks doorgerekend.

Totaaloverzicht financiële kengetallen

Financiële kengetallen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Netto schuldquote	41,4%	45,1%	49,2%	53,4%	41,5%	35,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	35,2%	40,4%	45,1%	49,5%	37,8%	31,8%
Solvabiliteitsratio	39,3%	37,0%	35,0%	34,4%	34,3%	34,4%
Grondexploitatie	17,1%	15,2%	14,9%	19,2%	7,8%	3,9%
Structurele exploitatieruimte	5,2%	1,3%	-0,1%	-0,4%	-0,7%	-0,4%
Belastingcapaciteit	94,7%	95,5%	101,6%	103,4%	105,3%	107,2%

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc) van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Het EMU-saldo kan worden gezien als een extra financieel kengetal, naast de eerder beschreven kengetallen. Het EMU-saldo geeft namelijk in één oogopslag aan of de gemeente via reële

transacties geld uitgeeft, of dat er netto geld binnenkomt. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het BBV schrijft dat het EMU-saldo in de jaarstukken dient te worden opgenomen als onderdeel van de financiële positie van de gemeente. Voor 2020 zijn de geprognosticeerde cijfers uit de meerjarenraming gebruikt.

Berekening EMU-saldo o.b.v. balansposten (bedragen x € 1.000)				2019	2020
EMU-saldo				-893.612	-4.146.357
EMU-saldo referentiewaarde				-2.914.000	-2.914.000
Verschil EMU-saldo en referentiewaarde				2.020.388	-1.232.357
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	-1.708.005	403.604
			Uitzettingen	-144.244	-95.602
		Vlottende activa	Uitzettingen	645.835	-6.839.186
			Liquide middelen	31.099	-52.515
			Overlopende activa	-1.760.339	552.813
	Passiva	Vaste passiva	Vaste schuld	-1.633.286	-1.638.148
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	54.710	-297.231
			Overlopende passiva	-463.466	50.849
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa				0	0

Iedere gemeente heeft een individuele referentiewaarde. De laatste door de rijksoverheid laatst vastgestelde referentiewaarde is van 24 september 2018. Hierbij kent gemeente Bernheze een referentiewaarde van € 2.914.000,-.

Hoewel voor Gemeente Bernheze het meerjarige EMU-saldo positief is, geldt voor 2020 een negatief EMU-saldo. Een groot aantal aan geplande investeringen liggen hieraan ten grondslag.

E. BEDRIJFSVOERING

Waaruit bestaat ons programma?

Het programma bedrijfsvoering bestaat uit:

- Personeel en organisatie
- Info en automatisering
- Huisvesting

Wat deden we daarvoor in de begrotingsjaar 2019?

Subdoel: “Een gezond communicatieklimaat”

Heldere beleidskaders voor communicatie

Halverwege het jaar zijn we gestart met het project communicatiebeleid. In het kader van het project hebben we eerst uitgangspunten voor ons communicatiebeleid geformuleerd, in de vorm van een houtskoolschets. Deze houtskoolschets toetsen\oefenen we in de praktijk, in de vorm van vijf pilotprojecten. Afhankelijk van de bevindingen van de pilots stellen we de houtskoolschets bij.

Waar nodig verzorgen we gedurende het oefenen extra begeleiding of training voor de medewerkers. De houtskoolschets is ultimo 2019 vastgesteld door ons college. Verder zijn vijf pilotprojecten benoemd, waar we begin 2020 mee starten.

Daarnaast gaan we begin 2020 op bezoek bij collega's om op te halen hoe die gemeente in de praktijk invulling geeft aan een andere manier van in contact zijn met de buitenwereld. In afwachting van de bevindingen tijdens de pilots hebben we de extra formatie vooralsnog ingevuld op tijdelijke basis.

Subdoelen: “Medewerkers zijn duurzaam inzetbaar” en “Rechten en plichten van medewerkers zijn gewaarborgd”

Werkomgeving

We willen dat onze organisatie een prettige werkomgeving biedt voor onze medewerkers. We zetten hiervoor in op onder andere opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit. Kortom duurzame inzetbaarheid.

In 2019 ontwikkelden we onze organisatie door. Daar maakten een aantal teamontwikkeltrajecten onderdeel van uit. Na de afronding van een aantal teamontwikkeltrajecten konden verschillende geparkeerde functies weer ingevuld worden. Samen met het (reguliere) verloop zorgde dit ervoor dat er in dit jaar veel aandacht uitging naar werving en selectie.

De organisatie heeft zich voorbereid op de normalisering arbeidsvoorwaarden ambtenaren voor implementatie in 2020. Deze voorbereiding betreft het hele speelveld van HRM.

In 2019 vroegen een aantal individuele (verzuim)dossiers meer aandacht dan we binnen onze organisatie gewend zijn. Samen met de activiteiten op het gebied van werving en de wet normalisering heeft dat een andere prioritering gegeven in onze beleidswerkzaamheden.

Subdoel: “Medewerkers duurzaam inzetbaar”

Dienstauto's en veegmachine

Met het oog op duurzaam gebruik van de dienstauto's hebben we gekozen voor aansluiting bij een organisatie die in onze vervoersbehoefte kan voorzien. De daadwerkelijke kosten van het gebruik worden doorberekend. De beoogde aanschaf is daardoor niet nodig. Met de gekozen oplossing wordt bovendien bereikt dat deze elektrische auto's ook gebruikt kunnen gaan worden voor onze inwoners.

De veegmachine wordt niet vervangen. Er is hierbij voor gekozen om, budgetneutraal, de werkzaamheden uit te besteden. In 2020 worden de werkzaamheden toegevoegd aan het lopende contract met IBN.

Onderhoud inventaris, gemeentelijke gebouwen en kunst

Vanwege een regionale aanbesteding kantoormeubilair medio 2019 (Bizob), waar Bernheze aan mee heeft gedaan), is er van het vervangingsschema in 2019 geen gebruik gemaakt.

Subdoel: “Volledig digitaal en zaakgericht werken”

Zaakgericht werken

In 2019 hebben we gekeken hoe we naar de toekomst invulling gaan geven aan zaakgericht werken. De uitkomsten nemen we mee bij de in 2020 te realiseren vervanging van ons zaak/dms systeem.

Digitaal archiveren

We constateren dat onze archiefdienst een adequate invulling geeft aan het zogeheten e-depot. Door overdracht van onze digitale archieven aan deze organisatie voldoen we aan de eisen van digitale archivering. In 2019 zijn we dan ook gestart met het daadwerkelijk overdragen van een deel van ons digitale archief.

Het helder in kaart brengen van de gegevensstromen

We hebben een overzicht opgesteld van de bestaande gemeenschappelijke regelingen. Per regeling hebben we bekeken of hierin de archiefparagraaf adequaat is opgenomen. Dit was in alle gevallen het geval. Verdere actie is dan ook niet nodig.

Digitaal vernietigen

We hebben, samen met de leverancier, de nog openstaande vraagpunten ingevuld. Op basis van de aangescherpte definitie zijn we in 2019 gestart met het daadwerkelijk vernietigen van digitale documenten.

Subdoel: “Samenwerken en informatie delen”

ICT in eigen beheer

Onder de noemer Bernheze van Automatisering naar Informatisering hebben we een drietal sporen benoemd. Het eerste spoor betreft de het op orde brengen van onze technische infrastructuur met als uiteindelijk doel een migratie richting een Cloud gebaseerde omgeving.

De eerste stap hiertoe is het op orde brengen van onze interne technische omgeving. Dit zodat we verantwoord de migratie richting Cloud kunnen maken. Deze stap is nagenoeg afgerond. In het komend jaar richten we ons op de vervolgstap, het opstellen van een Cloud migratie traject. Het tweede spoor is het op orde brengen van onze informatieorganisatie. De randvoorwaarden en uitgangspunten die we hiertoe willen gebruiken zijn opgesteld en door ons college vastgesteld. Momenteel werken we aan een vertaling richting concrete functies. De verwachting is dat we dit traject medio 2020 af kunnen ronden waarna we starten met een gefaseerde invulling. In afwachting hierop zijn een beperkt aantal functies op tijdelijke basis ingevuld. In het kader van het derde spoor hebben we ons gericht op de voorbereiding van de vervanging van ons zaakstelsel en ons geo-informatie stelsel en zijn een aantal aanpassingen doorgevoerd binnen de systemen voor financiën, sociaal domein en burgerzaken.

Interne distributie (basis)gegevens

In het kader van aansluiting op basisadministraties zijn een aantal koppelingen met onder andere NHR en BGT gerealiseerd. Daarnaast zijn we gestart met het in kaart brengen van gegevensstromen en het formuleren van een eerste visie op onze beoogde gegevensarchitectuur. De voorgenomen aankoop van ondersteunende programmatuur hebben we uitgesteld tot we een goed beeld hebben hoe we invulling geven aan werken onder architectuur.

Subdoel: “Veilig en verantwoord omgaan met persoonsgegevens”

Aankoop ondersteunende programmatuur Ensia en bewustwording

Het afgelopen jaar heeft het zwaartepunt gelegen op bewustwording op het vlak van veilig werken binnen onze organisatie. Dit zowel in het kader van privacy als beveiliging. We hebben hier vorm aan gegeven door het organiseren van een aantal voorlichtingssessies aan onze medewerkers. Daarnaast zijn een aantal zogeheten privacy impact analyses doorgevoerd en hebben we de aandachtspunten uit de ENSIA-rapportage van 2018 opgepakt. De voorgenomen aankoop van ondersteunende programmatuur hebben we uitgesteld tot 2020.

Project privacybescherming

In samenspraak met onze functionaris gegevensbescherming hebben we gekozen voor een risico gerichte aanpak. Vanuit deze optiek zijn we gestart met het in beeld brengen van de processen van burgerzaken, participatie, financiën, het sociaal domein en het domein veiligheid. Een van de resultaten van deze acties is het creëren van het zogeheten artikel-30 register (een overzicht van de gegevens die we per proces vast leggen). Het onderdeel sociaal domein is nagenoeg afgerond. Het traject veiligheid en burgerzaken loopt nog door in 2020. Naast de al genoemde trajecten is tevens een deel van de processen binnen het financieel domein meegenomen.

Onder de noemer structurele invulling FG functie hebben we gekeken hoe we in de toekomst de FG functie bezien vanuit de beheersorganisatie in gaan vullen. De daadwerkelijke invulling realiseren we in 2020.

Subdoel: “Algemene strategische ontwikkelingen zijn gemonitord en vertaald naar de organisatie”

Aanvullen kwalitatieve en kwantitatieve formatie

In de begroting 2019 zijn op verschillende onderdelen van de organisatie beleidsvoornemens beschreven met daarbij horende aanvullende kwalitatieve en kwantitatieve formatie. Een kort resumé van de ontwikkelingen hierbij in 2019:

- In december 2019 zijn vacatures geplaatst voor de voornemens op de onderdelen Landschap en recreatie en Beheer en toezicht.
- Het team transitie sociaal domein is in 2019 qua beleidsfuncties op volle sterkte gebracht. Tevens is een programmaregisseur Sociaal Domein incidenteel voor de duur van twee jaar aan het team toegevoegd. Deze programmaregisseur is verantwoordelijk voor de programmatische Integratie Toegang
- Op het gebied van veiligheid en zorg is de rol van kwartiermaker Zorg en Veiligheid vooralsnog voor twee jaar ingevuld (2019 en 2020). Momenteel pakt deze kwartiermaker (veiligheids)casussen op in relatie tot multiproblematiek. Begin 2020 volgt een evaluatie om te bezien of, en zo ja op welke wijze deze rol en aanpak een vervolg krijgen.
- Met betrekking tot het beleidsvoornemen voor ondermijning is een vacature ingevuld en er is reeds een aantal activiteiten opgepakt, waaronder een sessie over ondermijning met de raad.
- We zijn in de loop van 2019 gestart met het project communicatiebeleid: een project om helder te krijgen hoe we vorm willen geven aan ons communicatiebeleid en het taakveld communicatie binnen Bernheze. In afwachting van de uitkomst van dit project hebben we deze formatie-uitbreiding vooralsnog op tijdelijke basis ingevuld. In december 2019 zijn we gestart met het werven van een structurele invulling.
- We hebben inmiddels een privacy & security (P&S-) team ingericht. Deze formatie-uitbreiding is aangewend door de rol van security-officer in te vullen in het P&S team.
- Voor de beleidsvoornemens op het gebied van transitie buitengebied zijn in 2019 2 fte ingevuld. Hierbij zijn de werkzaamheden in relatie tot agrariërs opgepakt.

Subdoel: “Gezonde financiële gemeente blijven”

Optimaliseren begroting

In de begroting zijn een aantal posten opgenomen die nu en in de toekomst de begroting ongunstig kunnen beïnvloeden. Met vaststelling van de begroting 2019 is besloten om de begroting aan te passen. Dit betreffen:

- structurele verlaging van de opbrengsten verkoop (incidentele) overhoeken.
- opheffing reserve BCF met de daaraan gekoppelde structurele financiële bijdrage uit de reserve BCF.

De structurele financiële consequenties en de opheffing van de reserve BCF zijn verwerkt in de jaarrekening 2019

Beleidsindicatoren

Bron: Managementrapportage Vensters voor bedrijfsvoering

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Nederland	Realisatie
Formatie (fte per 1000 inwoners)	2015	Niet beschikbaar	5,0
Bezetting (fte per 1000 inwoners)	2015	Niet beschikbaar	5,0
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	2015	Niet beschikbaar	435
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	2015	Niet beschikbaar	4,7%
Overhead (% van de lasten)	2015	Niet beschikbaar	33,6%

Wat kostte het?

De lasten en baten zijn opgenomen onder programma Bestuur en ondersteuning.

Financiële toelichting

De financiële toelichting is opgenomen onder programma Bestuur en ondersteuning.

F. VERBONDEN PARTIJEN

In deze paragraaf wordt inzicht verschaft in, en informatie verstrekt over alle partijen waar Bernheze bestuurlijke en financiële banden mee onderhoudt. Instellingen waarmee alleen een subsidierelatie is aangegaan vallen buiten de definitie van verbonden partijen.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Bernheze een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Het financiële belang betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verboden partij haar verplichtingen niet nakomt

Van bestuurlijk belang is sprake als Bernheze zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Als gemeente blijven we wel verantwoordelijk voor de taken die we door verbonden partijen laten uitvoeren. Daarom is het van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording de nodige informatie ontvangt om de bijdrage van verbonden partijen aan de realisatie van de programma's en daarmee gepaard gaande risico's te kunnen beoordelen.

In Noordoost-Brabant is gekozen om gezamenlijk regie te voeren op de gemeenschappelijke regelingen (GR'en). De gemeente Oss is de coördinerende gemeente voor het afstemmingsproces tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in Brabant Noordoost. Adoptieteams en Vijftallenoverleg zijn enkele instrumenten die de regio inzet om effectief verlengd lokaal te sturen. Er is afgesproken voor alle GR'en eenzelfde beleids- en begrotings- en rekeningcyclus te hantieren. De ambtelijke adoptieteams beoordelen de kadernota, begroting en de jaarrekening op alle beleids- en financiële aspecten en brengen advies uit aan de regiogemeenten. Dit advies is input voor het lokale advies aan de gemeenteraad.

De paragraaf 'Verbonden partijen' is om een tweetal redenen van belang:

- de verbonden partijen voeren beleid uit dat tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort;
- welke risico's loopt de gemeente en wat zijn de budgettaire gevolgen.

De paragraaf betreffende de verbonden partijen dient volgens artikel 15 lid 1 van het BBV ten minste te bevatten:

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
  - gemeenschappelijke regelingen;
  - vennootschappen en coöperaties;
  - stichtingen en verenigingen, en,
  - overige verbonden partijen;
- c. de lijst van verbonden partijen.

Voor het geval dat formeel juridisch geen sprake is van een verbonden partij door het ontbreken van een financieel belang maar wel sprake is van structurele bekostiging en een bestuurlijk belang wordt aanbevolen om een extra categorie "organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang" op te nemen.

Per verbonden partijen moet tenminste de volgende informatie worden opgenomen in deze paragraaf:

- a. de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;

- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel b, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk de gemeente.

Het per verbonden partij opgenomen eigen vermogen bestaat uit de reserves en het eventuele nog niet verdeelde resultaat. Het vreemd vermogen betreft de passiva minus eigen vermogen.

In het voorjaar van 2020 boden de meeste gemeenschappelijke regelingen hun kadernota's, de jaarrekening 2019 en hun begroting 2021 aan.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing nemen we de eventuele risico's op waarvoor de verbonden partijen mogelijk een beroep doen op de deelnemende gemeenten.

A. Gemeenschappelijke regelingen

1. Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV) Brabant-Noordoost Regiotaxi Noordoost-Brabant										
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeentelijke portefeuillehouder is lid van het Dagelijks Bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De samenwerkende partners streven een kwalitatief hoogwaardig stelsel van kleinschalig collectief vervoer na. Zij willen daarmee voorzien in de behoefte aan openbaar vervoer, de instandhouding en de verbetering van de bereikbaarheid van de kleine kernen en het aanbod van adequate en efficiënte vervoersvoorzieningen voor diverse doelgroepen.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van beheerkosten van gemeente Bernheze in 2019 was € 43.309,-. De totale bijdragen van gemeenten bedragen € 264.348,-. De bijdragen zijn berekend op basis van het inwonersaantal van 30.550 van Gemeente Bernheze. Het aandeel van gemeente Bernheze bedraagt 7,2%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>01-01-2019</th> <th>31-12-2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 837.167</td> <td>€ 784.518</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 315.632</td> <td>€ 818.769</td> </tr> </tbody> </table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 837.167	€ 784.518	Vreemd vermogen	€ 315.632	€ 818.769
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 837.167	€ 784.518								
Vreemd vermogen	€ 315.632	€ 818.769								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Her gerealiseerde resultaat over 2019 bedraagt € 51.027,- negatief. Voorgesteld wordt om dit ten laste te brengen van de algemene reserve.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

2. GGD Hart voor Brabant										
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeentelijke portefeuillehouder is lid van het Dagelijks Bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de openbare gezondheidszorg.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage vanuit Gemeente Bernheze in 2019 bedraagt € 991.000,- op een totaal van € 37.348.000,- Dit is een aandeel van 2,7%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>01-01-2019</th> <th>31-12-2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 10.147.000</td> <td>€ 8.528.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 7.889.000</td> <td>€ 8.371.000</td> </tr> </tbody> </table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 10.147.000	€ 8.528.000	Vreemd vermogen	€ 7.889.000	€ 8.371.000
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 10.147.000	€ 8.528.000								
Vreemd vermogen	€ 7.889.000	€ 8.371.000								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het positieve resultaat over 2019 bedraagt € 151.962,-. Dit zal worden toegevoegd aan de algemene reserves.									

2. GGD Hart voor Brabant

Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	De uitbraak van Corona in 2020 heeft voor het GGD vanzelfsprekend gevolgen. Zo krijgen zij te maken met onvoorziene kosten. Hoewel de gevolgen nog niet zijn gespecificeerd in deze jaarstukken wordt wel aangegeven dat de algemene reserve voldoende is om financieel niet in de problemen te komen.
---	--

3. Openbaar Lichaam Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorzieningen in deze regio. Het O.L. verzorgt de administratie en gebruikt voor plaatsing van kandidaten haar eigen uitvoeringsorganisatie, de IBN-holding B.V.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De aangesloten gemeenten leveren een bijdrage in de bestuurskosten van het Werkvoorzieningschap. In 2019 bedroeg de bijdrage van Gemeente Bernheze € 7.969,- op een totaal van € 81.800,-. Dit komt neer op een aandeel van 9,7%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 27.359.1000</td><td>€ 26.967.900</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 5.422.200</td><td>€ 3.123.000</td></tr></tbody></table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 27.359.1000	€ 26.967.900	Vreemd vermogen	€ 5.422.200	€ 3.123.000
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 27.359.1000	€ 26.967.900								
Vreemd vermogen	€ 5.422.200	€ 3.123.000								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	In 2019 is een negatief bedrijfsresultaat gerealiseerd van € 391.200,- vóór bestemming. Na toevoegingen en onttrekkingen aan diverse reserves resulteert dit in een exploitatieresultaat van nihil.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

4. Omgevingsdienst Brabant Noord (OBDN)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het openbaar lichaam is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van de fysieke leefomgeving en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Brabant Noord.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Het aandeel van Bernheze in 2019 is 3,8%. (€ 1.179.000,- op een totaalbedrag van € 30.976.900,-).									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 10.553.000</td><td>€ 8.575.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 11.518.000</td><td>€ 12.771.000</td></tr></tbody></table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 10.553.000	€ 8.575.000	Vreemd vermogen	€ 11.518.000	€ 12.771.000
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 10.553.000	€ 8.575.000								
Vreemd vermogen	€ 11.518.000	€ 12.771.000								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het positieve resultaat 2019 bedraagt na onttrekking uit reserves € 168.000,-. Deze maakt onderdeel uit van de balanspost eigen vermogen.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	N.v.t.									

5. Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het bestuur.
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het behouden, bewerken en benutten van de archiefbescheiden opgenomen in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen. Daarnaast in volgorde van prioriteit: verbetering van de digitale dienstverlening, het archief als informatiecentrum en verbetering van de lokale dienstverlening.

5. Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van gemeente Bernheze in 2019 was € 104.900,-. Op een totaal aan bijdragen van gemeenten en waterschappen is dit 6,2%. Op het totaal aan bijdragen (inclusief rijk en provincie is deze bijdrage 1,9%.			
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2019		31-12-2019
	Eigen vermogen	€	518.384	€ 915.458
	Vreemd vermogen	€	2.515.163	€ 3.806.590
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Over 2019 bedroeg het positieve resultaat € 44.876,-.			
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.			

6. Veiligheidsregio Brabant-Noord

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.			
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De Veiligheidsregio Brabant-Noord omvat Brandweer en Veiligheidsbureau Brabant-Noord, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio Brabant-Noord en het Gemeenschappelijk Meldcentrum Brabant-Noord. In de Veiligheidsregio werken 20 gemeenten, de GGD en de Nationale Politie met hen samen op het gebied van brandweerbijstand, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en meldkamers. Voorts werken ook het Waterschap Aa en Maas, het Waterschap De Dommel en het Regionaal Militair Commando-Zuid in de veiligheidsregio samen.			
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van Bernheze wordt berekend tegen vaste bedragen per inwoner voor enkele onderdelen en een procentueel deel voor de kazernes. Op basis van 30.550 inwoners in Bernheze (peildatum 1-1-2018) op het totaal van deelnemende gemeenten met 654.822 inwoners is het aandeel van de gemeente Bernheze in 2019 4,7%.			
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2019		31-12-2019
	Eigen vermogen	€	9.963.000	€ 10.276.000
	Vreemd vermogen	€	28.122.000	€ 27.336.000
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Op basis van de concept-jaarstukken bedroeg het resultaat: BBN: € 1.076.000 Ghor: € 0 MKOB: € 25.000 Totaal: € 1.102.000 Deze is toegevoegd aan het eigen vermogen.			
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	De ontwikkelingen op het vlak van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (hierna: Wnra) hebben gevolgen voor het personeel van de Veiligheidsregio. De Wnra kan leiden tot het (gedeeltelijke of volledig) einde van vrijwillige brandweer en een kostenstijging van 30% tot 50%. Daarnaast spelen risico's binnen de huisvesting op middellange en lange termijn. Dit kan een hogere inwonersbijdrage met zich mee gaan brengen.			

7. Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.			
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg die tijdig ter plaatse is			
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Bernheze draagt bij op basis van het inwonertal. Voor 2019 is dat nul eurocent. De RAV wordt volledig gefinancierd door de Zorgverzekeraars en het Rijk en er wordt geen gemeentelijke bijdrage gevraagd.			
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de		01-01-2019		31-12-2019
	Eigen vermogen	€	14.074.000	€ 13.670.000

7. Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	
verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	Vreemd vermogen € 25.747.000 € 25.506.000
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Op basis van de jaarstukken 2019 bedraagt het resultaat € 371.000,- negatief . Er wordt voorgesteld dit uit de reserves (RAK) te onttrekken.
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	N.v.t..

8. Regionaal Bureau leerplicht en RMC (regionale meld- en coördinatiefunctie)										
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeente Bernheze is via de portefeuillehouder vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het algemeen resultaat dat beoogd wordt, is een goede handhaving van de leerplichtwet en aanpak van voortijdig schoolverlaten. Dit geldt voor al het onderwijs: basisscholen, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs (ROC's). De geformuleerde ambities voor de periode 2017-2020 zijn: Onze regio heeft het laagste percentage voortijdig schoolverlaters in Nederland; In onze regio zit geen enkel leerplichtig kind langer dan drie maanden thuis zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg; In onze regio komt geen kwetsbare jongere (16-23) tussen wal en schip: Alle jongeren die niet in staat zijn om een startkwalificatie te behalen zijn in beeld en hebben een duurzame werkplek, passende dagbesteding of volgen een traject naar werk of zorg.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van Gemeente Bernheze in 2019 bedraagt € 69.929 op een totaal van gemeentelijke bijdragen van € 829.408. Het aandeel bedraagt daardoor 8,4%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>01-01-2019</th> <th>31-12-2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 391.619</td> <td>€ 258.704</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ N.v.t.</td> <td>€ N.v.t.</td> </tr> </tbody> </table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 391.619	€ 258.704	Vreemd vermogen	€ N.v.t.	€ N.v.t.
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 391.619	€ 258.704								
Vreemd vermogen	€ N.v.t.	€ N.v.t.								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het resultaat over 2019 bedraagt € 41.239 negatief. Dit is onttrokken uit de reserve RBL/BNO.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

9. Heesch-West										
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De burgemeester en de portefeuillehouder vastgoed maken deel uit van het Algemeen Bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het samenwerkingsverband heeft tot doel het bevorderen van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid in de regio "Noordoost Brabant" door middel van het duurzaam ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aantrekkelijk regionaal bedrijventerrein, hierna te noemen "bedrijventerrein", op basis van de door de grondgebiedsgemeenten vastgestelde, nog vast te stellen en geldende bestemmingsplannen, wijzigingen daarvan in wijzigingsplannen en uitwerkingen daarvan in uitwerkingsplannen.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Voor Bernheze is het aandeel bepaald op 12%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>01-01-2019</th> <th>31-12-2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ -642.127</td> <td>€ -166.607</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 2.862.608</td> <td>€ 2.836.593</td> </tr> </tbody> </table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ -642.127	€ -166.607	Vreemd vermogen	€ 2.862.608	€ 2.836.593
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ -642.127	€ -166.607								
Vreemd vermogen	€ 2.862.608	€ 2.836.593								

9. Heesch-West	
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De GR Heesch West heeft in 2019 een negatief exploitatieresultaat van € 50.282,-.
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	Het oorspronkelijk uit te geven plangebied is verkleind en voor de verwachte verliezen zijn door de deelnemende gemeenten voorzieningen getroffen. Daarnaast is in de bepaling van de risico's vanuit de bouwgrondexploitatie aandacht besteed aan Heesch-West.

10. Centrumregeling Wmo Brabant Noordoost-oost 2015																
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De colleges van B&W geven de centrumgemeente Oss mandaat en volmacht om binnen het in deze regeling vastgestelde kader de genoemde taken en opdracht uit te voeren. De portefeuillehouders Wmo maakt deel uit van het reguliere overleg.															
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van ondersteuning in het kader van de Wmo volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden.															
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het ontvangen rijksbudget Wmo															
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th colspan="2">01-01-2019</th> <th colspan="2">31-12-2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> </tr> </tbody> </table>		01-01-2019		31-12-2019		Eigen vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.	Vreemd vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.
	01-01-2019		31-12-2019													
Eigen vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.												
Vreemd vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.												
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	n.v.t.															
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.															

11. Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant 2015																
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De colleges geven de centrumgemeente Den Bosch mandaat en volmacht om binnen het in deze regeling vastgestelde kader de genoemde taken en opdracht uit te voeren, uiteraard begrensd door wetgeving, jurisprudentie en vooraf vastgestelde financiële kaders															
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en de flexibele jeugdhulp, volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden.															
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het aantal jeugdigen 0 t/m 17-jarigen.															
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th colspan="2">01-01-2019</th> <th colspan="2">31-12-2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> <td>€</td> <td>n.v.t.</td> </tr> </tbody> </table>		01-01-2019		31-12-2019		Eigen vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.	Vreemd vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.
	01-01-2019		31-12-2019													
Eigen vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.												
Vreemd vermogen	€	n.v.t.	€	n.v.t.												
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	n.v.t.															
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.															

12. Belasting samenwerking Oost Brabant (BSOB)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De gemeente deelt mee in de gemeenschappelijke regeling waar een samenwerking is ontstaan tussen het waterschap en 11 deelnemende gemeenten. De BSOB draagt zorg voor de oplegging en inning van gemeentelijke belastingen (de belastingtaken).									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage voor Gemeente Bernheze bedraagt in 2019 € 515.567,-. Op een totaal van € 8.235.290,- bedraagt het aandeel van Gemeente Bernheze 6,3%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 453.000</td><td>€ 524.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 10.534.000</td><td>€ 12.889.000</td></tr></tbody></table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 453.000	€ 524.000	Vreemd vermogen	€ 10.534.000	€ 12.889.000
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 453.000	€ 524.000								
Vreemd vermogen	€ 10.534.000	€ 12.889.000								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De BSOB heeft in 2019 een positief financieel resultaat behaald van € 219.000,- vóór resultaatbestemming.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

B. Vennootschappen en coöperaties

Voor privaatrechtelijke organisaties gelden de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Dit betekent dat binnen vijf maanden de stukken moeten zijn gepubliceerd. Indien de benodigde gegevens tijdig beschikbaar zijn hebben we die opgenomen.

1. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Als aandeelhouder maakt de gemeentelijke portefeuillehouder deel uit van de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Bankinstelling van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Op een totaal van 55.690.720 aandelen bezit de gemeente Bernheze 21.060 aandelen. Dit is een bescheiden aandeel van 0,037816%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 4.991 miljoen</td><td>€ 4.887 miljoen</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 132.518 miljoen</td><td>€ 144.802 miljoen</td></tr></tbody></table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 4.991 miljoen	€ 4.887 miljoen	Vreemd vermogen	€ 132.518 miljoen	€ 144.802 miljoen
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 4.991 miljoen	€ 4.887 miljoen								
Vreemd vermogen	€ 132.518 miljoen	€ 144.802 miljoen								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Over 2019 heeft BNG-bank een nettowinst na belastingen behaald van € 163 miljoen.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

2. NV Brabant Water

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Als aandeelhouder maakt de gemeentelijke portefeuillehouder deel uit van de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering.
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Watervoorziening
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De gemeente Bernheze participeert voor € 2.451,61 in het aandelenkapitaal van € 278.000,-. Dit is een belang van 0,9%.

2. NV Brabant Water			
		01-01-2019	31-12-2019
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	Eigen vermogen	€ 609.107 miljoen	€ Nog niet bekend
	Vreemd vermogen	€ 438.726 miljoen	€ Nog niet bekend
	De gegevens per 31-12-2019 zijn nog niet gepubliceerd.		
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De gegevens per 31-12-2019 zijn nog niet gepubliceerd.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.		

C. Stichtingen en verenigingen

1. Vereniging van Eigenaars van appartementengebouw "De Pas" De Misse 4			
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De portefeuillehouder gemeentelijk vastgoed en de domeinmanager leefomgeving maken deel uit van het bestuur van de VVE, dat vier bestuursleden kent.		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Beheer en onderhoud van het exterieur van het gebouw "De Pas" voor de gezamenlijke eigenaren (Stichting De Pas en de gemeente Bernheze).		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Statutair is vastgelegd dat verrekening van kosten plaatsvindt voor 55% voor de gemeente Bernheze en voor 45% voor de Stichting de Pas. De kosten van gas, elektriciteit en water worden toegerekend op basis van ieders verbruik (tussenmeters).		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ n.v.t.	€ n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ 249.886,34	€ 246.883,45
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De jaarlijkse exploitatie sluit zonder saldo. De kosten worden verdeeld op basis van statutaire afspraken.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.		

2. Zorg- en veiligheidshuis Brabant Noordoost (voorheen: Stichting Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf)			
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De burgemeester van de gemeente Oss vertegenwoordigt de gemeente Bernheze.		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Deze stichting is opgericht om een betere afstemming tussen partners op het terrein van veiligheid te bereiken (politie, gemeenten, openbaar ministerie en diverse welzijnsinstellingen). De meerwaarde van de samenwerking van organisaties op een fysieke locatie ligt in de sluitende aanpak van criminaliteit en overlast en de aanpak van de achterliggende problemen bij de betrokkenen. Door het bundelen van activiteiten ontstaat een compleet zicht op de situatie van daders, overlastgevers en slachtoffers, zodat het mogelijk wordt om gezamenlijk en geïntegreerd te handelen.		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van de deelnemers bestaat uit een vaste bijdrage en een bedrag voor nazorg. Voor Bernheze is dat in 2019 € 22.134,- op een totaal van € 444.500,-. Hierdoor bedraagt het aandeel van gemeente Bernheze 5,0%.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ n.v.t.	€ n.v.t.
	Vreemd vermogen	€ n.v.t.	€ n.v.t.

2. Zorg- en veiligheidshuis Brabant Noordoost (voorheen: Stichting Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf)

De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De jaarrekening 2019 sluit met een positief resultaat van € 5.000,- . Dit saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve.
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	N.v.t.

3. Stichting Maashorst in Uitvoering

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeentelijke portefeuillehouder is vertegenwoordigd in het bestuurlijke regieteam.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het doel voor de Maashorst is het realiseren van het Maashorstmanifest met streefbeelden voor het jaar 2020, dat is vastgesteld in 2010. Alle partners uit De Maashorst, vertegenwoordigd in de stuurgroep, hebben zich geschaard achter een maatregelenpakket voor De Maashorst dat moet worden uitgevoerd tussen nu en 2020. Met als resultaat een natuurkern als onderdeel van het landelijk natuurnetwerk en een omliggende schil waarin gezondheid, voeding en natuur centraal staan.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	In 2019 heeft Bernheze een bijdrage gedaan van € 100.000,-. Doordat de jaarrekening nog niet is ontvangen is het totaal aan bijdragen van de deelnemers in 2019 nog niet bekend en kan het aandeel van Gemeente Bernheze nog niet worden bepaald.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 181.053</td><td>€ Nog niet bekend</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 14.199.688</td><td>€ Nog niet bekend</td></tr></tbody></table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 181.053	€ Nog niet bekend	Vreemd vermogen	€ 14.199.688	€ Nog niet bekend
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 181.053	€ Nog niet bekend								
Vreemd vermogen	€ 14.199.688	€ Nog niet bekend								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De jaarrekening 2019 is ten tijde van dit schrijven nog niet ontvangen.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

4. Stichting Agrifood Capital/regio Noordoost-Brabant

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Bij het onderdeel 'overheden' worden alle samenwerkende gemeenten vertegenwoordigd door hun portefeuillehouder.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	AgriFood Capital is het samenwerkingsverband van ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen in de regio Noordoost-Brabant. Binnen AgriFood Capital werken partijen samen aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken rondom duurzaamheid, voeding en gezondheid. AgriFood Capital wil Noordoost-Brabant in 2020 laten excelleren als dé topregio in agrifood. Een regio die wordt gekenmerkt door een excellente arbeidsmarkt, sterke bedrijvigheid, betekenisvolle innovaties en een goed woon-, werk- en leefklimaat. Dit alles onder het motto: Sowing innovation, harvesting the future. De organisatie bestaat uit een overheidsdeel (regio Noordoost-Brabant, NOB), een stichting Agrifood Capital (AFC) en een BV als uitvoeringsorganisatie. De regionale samenwerking in Noordoost Brabant (NOB) tussen zeventien gemeenten en twee waterschappen is vastgelegd in het 'Bestuursconvenant regionale samenwerking Noordoost Brabant 2017 t/m 2020' De Regio Noordoost Brabant staat voornamelijk aan de lat voor het realiseren van de overheidsagenda, de zogenoemde pijler Basics - Veerkrachtige leefomgeving.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Doordat de jaarrekening 2019 nog niet is ontvangen kan het aandeel van Gemeente Bernheze nog niet worden benoemd.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 18.833</td><td>€ Nog niet bekend</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 1.622.473</td><td>€ Nog niet bekend</td></tr></tbody></table>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 18.833	€ Nog niet bekend	Vreemd vermogen	€ 1.622.473	€ Nog niet bekend
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ 18.833	€ Nog niet bekend								
Vreemd vermogen	€ 1.622.473	€ Nog niet bekend								

4. Stichting Agrifood Capital/regio Noordoost-Brabant

De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De jaarrekening van Stichting Agrifood Capital/regio Noordoost-Brabant is op het moment van opstellen van deze jaarrekening nog niet vastgesteld en ontvangen.
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.

5. Vereniging van Eigenaars Plein 1969 I&II

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De portefeuillehouder maatschappelijk vastgoed maakt deel uit van het bestuur van de VVE, dat twee bestuursleden kent.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Beheer en onderhoud van het exterieur van het gebouw "Plein 169 I&II" voor de gezamenlijke eigenaars (Woningstichting Kleine Meierij en gemeente Bernheze).									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Statutair is vastgelegd dat verrekening van kosten plaatsvindt voor 18% voor de gemeente Bernheze en voor 82% voor Woningstichting Kleine Meierij.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ niet bekend</td><td>€ niet bekend</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ niet bekend</td><td>€ niet bekend</td></tr></tbody></table> <p>Er is momenteel nog geen begroting en jaarrekening opgesteld.</p>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ niet bekend	€ niet bekend	Vreemd vermogen	€ niet bekend	€ niet bekend
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ niet bekend	€ niet bekend								
Vreemd vermogen	€ niet bekend	€ niet bekend								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Er is momenteel nog geen begroting en jaarrekening opgesteld.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

D. Overige verbonden partijen

1. Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeente Bernheze wordt vertegenwoordigd door een burgemeester uit onze regio									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het versterken van de bestuurlijke aanpak van de georganiseerde criminaliteit en vervolgens de ontwikkeling van een geïntegreerde aanpak van de georganiseerde criminaliteit te faciliteren en te stimuleren.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Doordat de jaarrekening 2019 nog niet is ontvangen kan het aandeel van Gemeente Bernheze nog niet worden benoemd									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table><thead><tr><th></th><th>01-01-2019</th><th>31-12-2019</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ n.v.t.</td><td>€ n.v.t.</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ n.v.t.</td><td>€ n.v.t.</td></tr></tbody></table> <p>Zie toelichting hieronder.</p>		01-01-2019	31-12-2019	Eigen vermogen	€ n.v.t.	€ n.v.t.	Vreemd vermogen	€ n.v.t.	€ n.v.t.
	01-01-2019	31-12-2019								
Eigen vermogen	€ n.v.t.	€ n.v.t.								
Vreemd vermogen	€ n.v.t.	€ n.v.t.								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Ten tijde van het opstellen van deze jaarstukken was de jaarrekening van het RIEC nog niet ontvangen.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

2. Regionale samenwerking As50	
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De burgemeester vertegenwoordigt Bernheze in een bestuurlijke regiegroep. Hierin hebben de burgemeesters van Oss, Uden, Meierijstad en Landerd zitting.
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De As50 vormt een subregio binnen de regio Noordoost-Brabant (Agrifood Capital). De gemeenten werken samen om de belangen van de subregio in de grotere regio onder de aandacht te brengen.
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De gemeenten betalen geen bijdrage. Zie de toelichting bij C. Stichtingen en verenigingen, onderdeel 4, stichting Agrifood.
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	n.v.t.
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De gemeenten betalen geen bijdrage.
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.
Overige	Bernheze is alweer enkele jaren partner binnen het samenwerkingsverband As50 met de gemeenten Oss, Uden, Meierijstad en Landerd. Onderwijs, ondernemers en overheid hebben zich in Noordoost Brabant verenigd in AgriFood Capital. Met de ambitie om in 2020 te excelleren als eersteklas topregio in agrifood. As50 is een actieve deelnemer aan de uitvoering van die ambitie.

G. GRONDBELEID

Algemeen

Inleiding

De gemeente Bernheze wil regie voeren op haar ruimtelijk beleid. Het uitgangspunt is dat, bij gelijke geschiktheid, voorkeur wordt gegeven aan projecten waarin de grond in eigendom van de Gemeente Bernheze is. Voor de locaties waar de gemeente de grond al in eigendom heeft zal het op basis van het vorige beleid ingezette actieve grondbeleid worden voortgezet. Actief grondbeleid is echter geen vanzelfsprekendheid meer. De gemeente Bernheze zal kiezen voor maatwerk, waarbij per ontwikkelingsopgave zal worden gekeken welke strategie (of combinatie van strategieën) het meest effectief is.

Daar waar initiatieven uitblijven en/of voor locaties waar de gemeente zelf actief sturing wil geven aan (de kwaliteit) van ruimtelijke ontwikkelingen, zal onderzocht worden of (aanvullend) actief grondbeleid een optie is.

De nota grondbeleid van de Gemeente Bernheze is in 2019 geactualiseerd en werd op 12 december 2019 door de raad vastgesteld.

Financieel beleid bouwgrondexploitaties

Voor de plannen die de gemeente Bernheze maakt, geldt het principe dat elk plan zichzelf moet financieren. Dit betekent dat de opbrengsten die uit het plan voortvloeien minimaal gelijk dienen te zijn aan de kosten van ontwikkeling en realisatie van het plan.

De exploitatieopzet vormt het financiële kader waarbinnen de exploitatie zal worden uitgevoerd. De vastgestelde exploitatieopzet kent een bindend karakter voor het college van burgemeester en wethouders met betrekking tot het doen van uitgaven. De exploitatieopzetten zijn bij het opstellen van deze jaarrekening geactualiseerd.

Positieve resultaten

Wanneer de inkomsten uit een plan hoger zijn dan de kosten van realisatie ontstaat er een financieel positief resultaat. Hoewel het verdienen van geld op grondexploitaties geen doel op zich is, heeft de gemeente Bernheze geen bezwaren tegen het bereiken van financieel positieve resultaten. De middelen die hierdoor ter beschikking komen, zal de gemeente Bernheze aanwenden voor de realisatie van maatschappelijke doeleinden.

Met betrekking tot het realiseren van winst heeft het Besluit begroting en verantwoording (BBV) de "percentage of completion" regel (POC) verplicht gesteld. Dit is een methode om de jaarwinst bij de grondexploitatie te bepalen. De winst moet jaarlijks worden genomen naar rato van de winst van de gerealiseerde kosten en opbrengsten. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie $50\% \times 50\% = 25\%$.

Wanneer de resultaten van een grondexploitatie worden bijgesteld of het voortgangpercentage muteert heeft dit ook gevolgen voor de eerder genomen winst volgens de POC regel.

Negatieve resultaten

Indien blijkt dat niet aan het vereiste kan worden voldaan, om een exploitatie minimaal financieel sluitend te kunnen realiseren, zal directe nadere besluitvorming over de wijze van realisatie en de daarmee verband houdende dekking van eventuele exploitatiekosten noodzakelijk zijn. Bij het ontstaan van tekorten in een bouwgrondexploitatie zal de gemeente Bernheze direct het verlies nemen.

Actualisatie

De bestaande exploitatieopzetten worden twee maal per jaar geactualiseerd en vastgesteld door het college. In de exploitatieopzetten per project wordt uitgegaan van de meest actuele woningbouwplanning en grondprijzen. Nieuwe exploitaties vaststellen is een bevoegdheid van de raad en is gemandateerd aan het college.

Reserves

Algemeen

De omvang van de geïnventariseerde risico's bouwgrondexploitatie wordt aan de hand van een risicoscan van het grondbedrijf bepaald. Bij de risicoscan zijn de grondexploitaties doorgerekend aan de hand van een risicoscenario waarbij de verkoopprijzen met 25% dalen en de uitgiften met twee jaar worden vertraagd. Op basis hiervan vindt per bouwgrondcomplex een weging (beoordeling en weging op de kans dat het risico zich voordoet) plaats zoals deze ook wordt toegepast in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Op basis van de uitgevoerde risicoscan bedraagt de minimale hoogte van de geïnventariseerde risico's bouwgrondexploitatie € 4,1 miljoen. Bij de vorige jaarrekening was het geïnventariseerde risico € 3,9 miljoen.

Algemene weerstandsreserve

De grondslag van de algemene weerstandsreserve wordt verantwoord in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Onderdeel van deze grondslag zijn de geïnventariseerde risico's bouwgrondexploitatie.

Reserve landschappelijke kwaliteitsverbetering

Per verkochte meter woningbouwgrond op complexen buiten de dorpskernen een bedrag gestort in de bestemmingsreserve landschappelijke kwaliteitsverbetering. Dit is een voorwaarde die door de provincie verplicht is gesteld. In 2019 heeft er vanuit de bouwgrondexploitatie een storting plaatsgevonden van € 42.000,-. De reserve wordt ingezet voor doeleinden ten behoeve van de landschappelijke kwaliteit in het buitengebied.

Reserve strategische grondaankopen

De reserve strategische grondaankopen werd gebruikt om de kapitaallasten (rente) en de beheerskosten van de investering in strategische grondaankopen te dekken. Met ingang van 2019 is het (door de provincie) niet langer toegestaan om hiervoor een reserve aan te houden. De reserve is daarom per 1-1-2019 komen te vervallen en het saldo van € 631.000 is toegevoegd aan de reserve nog nader te bestemmen.

Exploitaties

Op 14 juli 2016 heeft de raad de nieuwe woonvisie vastgesteld, met daarin een taakstelling van 900 woningen tot en met 2021. In 2017 is deze taakstelling naar aanleiding van de marktontwikkeling bijgesteld naar een opgaaf van 1.150 woningen tot en met 2021.

- De opbrengstindexatie die in de exploitatieopzetten wordt gehanteerd is 1%. (voor zover er geen andere contractuele afspraken zijn gemaakt).
- De kostenindexering die in de exploitatieopzetten wordt gehanteerd is 2%.
- De nacalculatorische rente bedraagt 2,16% en is verwerkt in de exploitatieopzetten.
- De bovenstaande wijzigingen in de exploitatieopzetten hebben er per saldo toe geleid dat bij veel complexen het verwachte positieve eindresultaat is verbeterd. Bij de toelichting per complex wordt hier verder op ingegaan.

Voorraad gronden

Het BBV hanteert een indeling van bouwgrondexploitaties in drie categorieën:

1. De complexen met exploitatieopzet worden door de gemeente ontwikkeld en zijn onderbouwd met een exploitatieopzet.

- De exploitaties die voor rekening en risico van derden worden ontwikkeld. De kosten die de gemeente maakt voor deze particuliere complexen, voornamelijk plankosten, worden verhaald op de ontwikkelaars.
- Daarnaast zijn er gronden die de gemeente bezit waarvoor (nog) geen exploitatieopzet is. Deze gronden vallen onder het materieel vast activa van de gemeente.

A. Complexen met exploitatieopzet

Hieronder een overzicht van de onderhanden bouwgronden in exploitatie. Het vermoedelijk resultaat is het verwachte eindresultaat na de genomen winsten volgens de POC-methode tot en met 31 december 2019. Dit zijn zowel de complexen voor woningbouw als voor bedrijventerreinen.

	Complex	Einddatum Realisatie	Nog uit te geven kavels	Vermoedelijk Resultaat (€)
	Bedrijventerreinen			
1	Retsel II	2024	8	38.000
	Subtotaal Bedrijventerreinen		8	38.000
2	De Hoef II	2021	-	33.000
3	Bergakkers	2025	55	1.175.000
4	Zwarte Molen	2025	151	1.963.000
5	De Erven	2027	393	2.192.000
6	Molenhoeve/Hanenberg	2021	-	32.000
7	Rodenburg	2021	15	636.000
8	Cunera/Abdijstraat	2020	1	0
9	Hoogstraat 28-30	2020	-	7.000
10	Heeswijkse Akkers	2025	69	646.000
11.	Eggerlaan	2021	-	0
12.	Hildebrandstraat	2022	-	0
13.	Monseigneur van Den Hurkiaan	2021	-	117.000
14.	Hoefstraat	2021	-	0
15.	Schaapsdijk	2025	30	68.000
	Subtotaal woningbouwplannen		722	6.869.000
	Totalen		730	6.907.000

Retsel II

Binnen dit bedrijventerrein moet het gedeelte ten oosten van de Retselseweg nog ontwikkeld worden. Alle benodigde grond hiervoor is verworven en het bestemmingsplan is inmiddels onherroepelijk. In 2020 wordt het terrein bouwrijp gemaakt en worden de kavels in de verkoop gebracht. In totaal gaat het om circa 1,6 hectare uitgeefbaar terrein. De verkoop van de kavels is gepland vanaf 2020 tot en met 2023. Mede door een aanpassing van de verkoopprijs hebben we in 2019 € 27.000,- winst genomen. We verwachten het complex in 2024 af te sluiten met een resultaat van € 38.000,-.

De Hoef II

De ontwikkeling van dit complex verloopt voorspoedig. In 2019 zijn de laatste 8 kavels verkocht. In 2020 wordt het plan woonrijp gemaakt. Op basis van de voortgang van de kosten en opbrengsten hebben we in 2019 € 23.000,- winst genomen. We verwachten het complex eind 2021 af te sluiten met een resultaat van € 33.000,-.

Bergakkers

Dit betreft de uitbreidingswijk van Vorstenbosch. In 2018 is de ruimtelijke procedure gestart. Deze heeft geheel 2019 in beslag genomen. In 2020 verwachten we de uitspraak van de Raad van State. Daarna starten we direct met het bouwrijp maken en de verkoop van de eerste kavels. We verwachten het complex in 2025 af te sluiten met een resultaat van € 1.175.000,-.

Zwarte Molen

In 2019 is de laatste CPO kavel verkocht. Verder zijn er 4 vrije kavels verkocht.. In 2020 worden de eerste projectmatige kavels verkocht en wordt het geluidscherm aangebracht. . Op basis van de voortgang van de kosten en opbrengsten hebben we in 2019 € 89.000,- winst genomen. In 2026 verwachten we het complex af te ronden met een resultaat van € 1.963.000,-.

De Erven

In 2019 zijn er 12 vrije kavels verkocht. Daarnaast is de grond verkocht voor de eerste 21 huurwoningen. In 2020 verwachten we nagenoeg alle grond in de eerste fase te verkopen en fase 2 bouwrijp te maken. Ook de ombouw van de rotonde Cereslaan en de omlegging van de Kruishoekstraat staan op de planning voor 2020. In 2025 geven we de laatste kavels uit. Op basis van de voortgang van de kosten en opbrengsten hebben we in 2019 € 65.000,- winst genomen. We verwachten het plan eind 2027 af te sluiten met een positief resultaat van € 2.192.000,-.

Molenhoeven/Hanenberg

In 2020 wordt dit plan woonrijp gemaakt. Na de afrondende werkzaamheden sluiten we het complex in 2021 af. In 2019 hebben we € 106.000,- winst genomen . We verwachten het complex in 2020 af te ronden met een positief resultaat van € 33.000,-.

Rodenburg

In 2019 zijn nog 5 vrije kavels binnen dit plan verkocht en is het woonrijp maken opgestart. Dit wordt in 2020 afgerond. We verwachten de resterende kavels in 2020 en 2021 te verkopen.. Op basis van de voortgang van de kosten en opbrengsten hebben we in 2019 € 179.000,- winst genomen. We sluiten het plan in 2021 af met een positief resultaat van € 636.000,-.

Cunera/Abdijstraat

Binnen dit plan ligt nog één kavel. De verkoop hiervan hangt samen met de beschikbaarheid van de grond die nu nog in gebruik is bij Jong Nederland. We verwachten in 2020 hierover meer duidelijkheid. Vooralsnog gaan we er van uit dat we het plan eind 2020 afsluiten met een nihil resultaat.

Hoogstraat 28-30

In 2019 is de laatste woning binnen dit complex gebouwd. We verwachten in 2020 de laatste werkzaamheden in het openbaar gebied uit te voeren en het complex eind dit jaar af te sluiten met een positief resultaat van € 7.000,-. In 2019 hebben we € 11.000,- winst genomen.

Heeswijkse Akkers

2019 is benut om tot een uitgewerkt stedenbouwkundig plan te komen. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met grondeigenaren in het plangebied. In 2020 starten brengen we het bestemmingsplan en het exploitatieplan in procedure. We verwachten in 2021 het gebied bouwrijp te maken en de eerste kavels te verkopen. We verwachten het complex in 2025 af te sluiten met een resultaat van € 646.000,-.

Eggerlaan

In Vorstenbosch is de gymzaal verplaatst naar De Stuik. Daardoor komt er ruimte vrij voor nieuwe woningen. In 2019 is de oude gymzaal gesloopt, is het terrein bouwrijp gemaakt en zijn de woningbouw kavels verkocht. We verwachten in 2020 te starten met het woonrijp maken en dat in 2021 af te ronden. Het complex kan dan eind 2021 afgesloten worden met een nihil resultaat.

Hildebrandstraat

In 2019 zijn de resterende bouwkavels verkocht. We verwachten dat woningen in 2020 gebouwd worden. Het woonrijp maken hebben we voorzien in 2020 en 2021. Na de afrondende werkzaamheden in 2022 kan het complex afgesloten worden met een nihil resultaat.

Monseigneur van Den Hurklaan

In 2019 is de ruimtelijke procedure afgerond, het gebied bouwrijp gemaakt en zijn de kavels verkochten. In 2020 starten we met het woonrijp maken. Op basis van de voortgang van het plan hebben we in 2019 € 53.000,- winst genomen. In 2021 sluiten we het plan af met een verwacht resultaat van € 117.000,-.

Hoefstraat

In 2019 is de ruimtelijke procedure afgerond, het gebied bouwrijp gemaakt en zijn de kavels verkocht. Na het woonrijp maken in 2020 sluiten we het plan in 2021 af met een verwacht nihil resultaat.

Schaapsdijk

In 2018 hebben we overeenstemming bereikt over de aankoop van de grond. 2019 is benut om tot een definitief stedenbouwkundig plan te komen. We verwachten in 2020 de ruimtelijke procedure af te ronden en het bouwrijp maken op te starten. In 2021 gaan we dan de eerste kavels verkopen. De verkopen zijn gepland vanaf 2020 tot en met 2023. We verwachten het plan eind 2025 af te ronden met een resultaat van € 68.000,-.

Resultaat over 2019 (bouwgronden in exploitatie)

Resultaten bouwgrondexploitatie 2019 (bouwgronden in exploitatie)	
Winstneming afsluiten complex De Helling	€ 21.000
Subtotaal reguliere afsluiting	€ 21.000
Winstneming volgens POC-methode bij de Hoef II	€ 23.000
Winstneming volgens POC-methode bij Zwarte Molen	€ 89.000
Winstneming volgens POC-methode bij de Erven	€ 65.000
Winstneming volgens POC-methode bij Molenhoeven - Hanenberg	€ 106.000
Winstneming volgens POC-methode bij Rodenburg	€ 179.000
Winstneming volgens POC-methode bij Hoogstraat	€ 11.000
Winstneming volgens POC-methode bij Mgr. Van den Hurklaan	€ 53.000
Winstneming volgens POC-methode bij Retsel II	€ 27.000
	€
Subtotaal POC-methode	€ 553.000
Totaal	€ 574.000

Van het in 2019 behaalde resultaat op bouwgronden in exploitatie kan de volgende splitsing worden gemaakt:

- Resultaat uit bouwgronden in exploitatie voor de woningbouw € 547.000,-
- Resultaat uit bouwgronden in exploitatie voor bedrijventerreinen € 27.000,-

B. Particuliere complexen

Behalve de complexen in eigen beheer, kent de gemeente Bernheze ook complexen die in exploitatie zijn bij particulieren. De kosten die de gemeente Bernheze maakt voor deze complexen bestaan voornamelijk uit plankosten. Deze kosten zijn

verhaalbaar op de particuliere exploitanten. Het risico bestaat dat de (vooraf) overeengekomen vergoeding niet toereikend is voor de uiteindelijk gemaakte kosten of dat de ontwikkeling uiteindelijk niet tot stand komt.

De voortgang van deze projecten wordt bepaald door de initiatiefnemer. De gemeente heeft geen actieve rol in deze projecten. De particuliere complexen betreffen veelal het toevoegen van 1 of 2 woningen (veelal met een ruimte-voor-ruimte titel).

Daarnaast zijn er een aantal omvangrijke plannen. Het plan Peelstraat-Rietdijk (Vorstenbosch) en Vijfeiken (Heesch) verkeren in de afrondende fase. In 2019 is de ruimtelijke procedure voor de voormalige Brouwershoeve gevoerd. Daar wordt in 2020 gebouwd. Tot slot zijn we gestart met de tweede fase van Laar-Achterstraat.

Momenteel zijn de volgende omvangrijkere particuliere complexen in ontwikkeling met bijbehorende uit te geven kavels:

	Complex	Kern	Nog uit te geven kavels
1	Peelstraat-Rietdijk	Vorstenbosch	-
2	Vijfeiken	Heesch	-
3	Laar-Achterstraat fase 2	Nistelrode	20
4	Brouwershoeve	Nistelrode	24
	Totalen		44

Resultaat over 2019 (particuliere complexen)

Samengevat worden in 2019 de volgende resultaten geboekt binnen de particuliere complexen:

In 2019 zijn twaalf particuliere complexen beëindigd en afgesloten met een gezamenlijk positief eindresultaat € 137.000,-. Daarnaast is er op een complex verlies genomen van € 3.000,-.

De totale boekwaarde van de nog onderhanden particuliere complexen bedraagt per 31 december 2019 € -/- 303.000,-. Dit negatief saldo ontstaat doordat de exploitatiebijdragen zijn betaald, vooruitlopend op het uitvoeren van de werkzaamheden.

Resultaten bouwgrondexploitatie 2019 (particuliere complexen)	
Winstneming bij afsluiten Stationsplein	€ 71.000
Winstneming bij afsluiten Graafsebaan	€ 19.000
Winstneming bij afsluiten overige (9) particuliere complexen	€ 48.000
Verliesneming Wijststraat 12a	€ -/- 3.000
Verliesneming bij afsluiten Mazend 39	€ -/- 1.000
Totalen	€ 134.000

C. Materiële vaste activa

Heesch-West

De gemeenschappelijke regeling Heesch-West heeft als doel het ontwikkelen van een nieuw bedrijventerrein, geschikt voor met name (zeer) grootschalige logistiek. Aanvullend is er ruimte voor een specifieke profilering met meerwaarde voor de regio op het gebied van circulaire economie, energie en nieuwe concepten in de bouw. Heesch-West versterkt het vestigingsklimaat voor Noordoost-Brabant door in te spelen op deze specifieke kwaliteiten. Het nieuwe terrein biedt vestigingsmogelijkheden voor nieuwe regionale en (inter)nationale ruimtevragers én biedt uitbreidingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven uit onder andere de participerende gemeenten (Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss). Daarnaast zorgt Heesch-

West voor directe en indirecte werkgelegenheid voor de regio, waarvan een belangrijk deel in de deelnemende gemeenten woont of gaat wonen. De totale investering in Heesch-West is 69,4 miljoen. Het aandeel van onze gemeente hierin is 12%.

De grondexploitatie van de GR Heesch-West wordt elk jaar geactualiseerd en bij tekorten zullen de deelnemende gemeenten (Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss) het tekort telkenmale aanvullen. Hierdoor is er geen reserve als weerstandsvermogen binnen de GR nodig. De geactualiseerde exploitatieberekening van begin 2020 sluit met een tekort van € 43,7 miljoen. De deelnemende gemeenten hebben daarop hun verliesvoorziening afgestemd (€ 43,7 miljoen). Deze zal bij overdracht van de gronden overdragen worden.

Strategische gronden

In 2019 hebben de volgende mutaties plaatsgevonden in de strategische voorraad gronden:

- € 22.000 aan verminderingen als gevolg van de overdracht van grond naar de bouwgrondexploitatie.

Overzicht boekwaarde per kern	31-12-2018	31-12-2019
Heesch	984.000	984.000
Nistelrode	588.000	588.000
Heeswijk-Dinther	897.000	875.000
Vorstenbosch	231.000	231.000
Totaal	2.700.000	2.678.000

Totaal resultaten 2019 bouwgrondexploitaties

Resultaten bouwgrondexploitatie 2019		
Winst vanuit de bouwgronden in exploitatie (t.b.v. woningbouw)	€	547.000
Winst vanuit de bouwgronden in exploitatie (t.b.v. bedrijventerreinen)	€	27.000
Winst vanuit de particuliere complexen	€	134.000
Totalen	€	708.000

H. RECHTMATIGHEID

Controleprotocol 2019

Uw raad stelde op 12 december 2019 het controleprotocol voor de jaarrekening 2019 vast. Het controleprotocol geeft nadere aanwijzingen aan de onafhankelijke accountant over de reikwijdte van de controle en de te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Als bijlage bij het controleprotocol is het normenkader opgenomen met een overzicht van de (interne en externe) wet- en regelgeving waaruit financiële beheershandelingen voortvloeien.

Interne controle 2019

Het jaarplan interne controle, dat we op 11 december 2018 vaststelden, is conform uitgevoerd. Er zijn in totaal 19 processen gecontroleerd. De controleonderzoeken zijn systematisch vastgelegd met behulp van een standaard format. De medewerker die de interne controle coördineert ontvangt alle rapportages. Hiermee wordt zicht gehouden op de voortgang van de planning en worden afspraken gemaakt over eventuele vervolgstappen. Na afloop van het verslagjaar wordt een verslag uitgebracht met de belangrijkste resultaten van de controleonderzoeken en overige werkzaamheden.

Daarnaast wordt periodiek een (fraude)risicoanalyse opgesteld. Het schrijven van een (fraude)risicoanalyse biedt niet de garantie dat er ook daadwerkelijk geen fraude plaats zal vinden binnen Gemeente Bernheze, maar geeft inzicht in risico's in de diverse onderdelen in de organisatie en de beheersing ervan. Met deze analyse wordt beoogd om mogelijke fraude-risico's voor gemeente Bernheze in kaart te brengen en hiervoor bewustwording te creëren. Niet alleen zijn risico's met betrekking tot fraude in kaart gebracht, maar ook algemene risico's van onjuistheden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het voorkomen en opsporen van en handhavend optreden tegen misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving is vormgegeven in de verschillende gemeentelijke regelingen: de gemeente heeft hiervoor geen apart beleidskader vastgesteld. Door het toepassen van beheersingsmaatregelen in de processen (functiescheiding tussen uitvoering en autorisatie, toezicht en coördinatie, mandatering, diverse rollen in bedrijfskritische applicaties) en het uitvoeren van interne controles, waren ook in 2019 de randvoorwaarden voor het uitsluiten van risico's inzake misbruik en oneigenlijk gebruik ingevuld.

Begrotingsonrechtmatigheden

Het begrotingscriterium waarborgden we voldoende door de planning- en controlcyclus. In 2019 hadden we drie momenten (juli, oktober en december) waarin we door middel van een tussentijdse rapportage de raad rapporteerden. Met deze rapportages voorkomen we zoveel als mogelijk begrotingsonrechtmatigheden. Toch kan het voorkomen dat bij het opmaken van de jaarrekening afwijkingen worden geconstateerd. Uw raad kan deze uitgaven alsnog autoriseren door het vaststellen van de rekening, waarin deze uitgaven zijn opgenomen en voldoende zijn toegelicht.

Voor de bepaling van begrotingsoverschrijdingen op programmaniveau wordt uitsluitend gekeken naar de lasten en dus niet naar de baten.

Begrotingsoverschrijdingen

In onderstaand overzicht zijn de begrotingsafwijkingen op programmaniveau opgenomen waarvoor gezien de aard autorisatie door uw raad noodzakelijk is, maar waarvoor deze autorisatie op het moment van het opstellen van de jaarrekening niet heeft plaatsgevonden.

	Programma	Begroting na wijziging	Werkelijke lasten	Saldo lasten Nog te autoriseren door de raad
4.	Onderwijs	2.562.042	2.566.332	4.290
7.	Volksgezondheid en milieu	8.177.875	8.681.900	504.025

De overschrijding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

Programma Onderwijs

Onroerende zaakbelasting, leerlingenvervoer en onderwijsachterstandenbeleid

De kosten onroerende zaakbelasting diverse scholen zijn hoger dan geraamd. Boeking na de 3^e burap hebben geleid tot deze overschrijding. Daarmee is de overschrijding rechtmatig.

Daarnaast is een opdracht verstrekt aan een extern bureau voor ondersteuning van de ontwikkeling onderwijsachterstandenbeleid en harmonisatie peuteraanbod. Deze externe ondersteuning wordt gedeeltelijk uitgevoerd in 2020. Het restant van het budget zal aan de raad worden voorgesteld deze over te hevelen. Volgens ons controleprotocol zijn begrotingsoverschrijdingen in principe niet onrechtmatig, tenzij deze in strijd zijn met het beleid dat de raad heeft vastgesteld. Dit is niet van toepassing dus de onderschrijding is rechtmatig.

Programma Volksgezondheid en milieu

Dotatie reserve riool en afvalstoffenheffing

Ten gevolge van minder opbrengsten PMD (plastic, metaal en drankkartons) en hogere afvalverwerkingskosten is een aanvullend tekort ontstaan wat in eerste instantie gedekt wordt uit de afvalreserve. Hierdoor ontstaat een tekort op de afvalreserve die vanuit de algemene middelen aangevuld dient te worden tot het vereiste minimum.

Vanuit het Besluit begroting en verantwoording worden efficiency- en prijsverschillen als resultaat verantwoord, Voor riool is gekozen om deze via een bestemmingsreserve te laten verlopen. Voor 2019 geldt een nadeel. Aangezien de reserve geen saldo bevat dient deze te worden aangevuld vanuit de algemene middelen.

De facturen die hebben geleid tot de overschrijding (extra dotatie aan beiden reserves) passen binnen het beleid, maar waren ten tijde van de 3de en laatste burap nog niet bekend. Hiermee worden deze overschrijdingen niet als onrechtmatig aangemerkt.

DEEL 3: JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2019

Activa	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	0,00	0,00
Materiële vaste activa	78.921.905,59	74.650.889,38
<i>* Investerings met economisch nut</i>		
Gronden en terreinen	34.228.846,35	33.537.590,25
Gronden in erfpacht	796.101,33	796.101,33
Woonruiten	12.562,08	15.702,59
Bedrijfsgebouwen	30.437.729,27	30.498.081,88
Grond, w eg en waterbouw kundige werken	1.451,93	2.903,87
Vervoersmiddelen	343.837,67	404.162,73
Machines, apparaten en installaties	680.573,94	704.562,39
Overige materiële vaste activa	2.531.817,58	2.348.764,01
Investerings met economisch nut met heffing	733.461,07	772.822,62
<i>* Investerings met maatschappelijk nut</i>		
Grond, w eg en waterbouw kundige werken	9.118.964,52	5.527.739,84
Overige materiële vaste activa	36.559,85	42.457,87
Financiële vaste activa	2.835.512,08	4.687.761,09
Kapitaalverstrekking aan deelhelingen	55.101,60	55.101,60
Kapitaalverstrekking aan verbonden partijen	0,00	0,00
Leningen aan woningcorporaties	1.787.474,37	1.922.785,92
Leningen aan overige verbonden partijen	0,00	1.326.469,47
Overige langlopende leningen	897.334,53	1.143.557,88
Overige uitzettingen > 1 jaar	95.601,58	239.846,22
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	0,00	0,00
Totaal vaste activa	81.757.417,67	79.338.650,47
Vlottende activa		
Voorraden	10.850.809,31	13.640.550,69
Onderhanden werk	10.837.299,27	13.627.258,83
Gereed product en handelsgoederen	13.510,04	13.291,86
Uitzettingen met een looptijd van < 1 jaar	20.908.964,66	20.287.663,76
Vorderingen op openbare lichamen	5.404.109,90	6.230.089,19
Uitzettingen in rijks schatkist	12.617.379,26	12.057.244,10
Rek-crt met niet financiële instellingen	1.400.453,47	863.760,12
Overige vorderingen	1.487.022,03	1.136.570,35
Liquide middelen	552.514,72	521.416,80
Saldi kas/bank	552.514,72	521.416,80
Overlopende activa	2.971.720,92	4.707.525,91
Te ontvangen voorschotten overheid NL/EU	1.920.668,32	846.946,67
Nog te ontvangen/vooruitbetaald	1.049.591,91	3.860.579,24
Overige nog te ontvangen bedragen	1.460,69	0,00
Totaal vlottende activa	35.284.009,61	39.157.157,16
Totaal-generaal	117.041.427,28	118.495.807,63

Passiva		Ultimo 2019		Ultimo 2018
Vaste passiva				
Eigen vermogen		43.288.309,22		46.629.860,01
Algemene reserve (niet besteedbaar)	10.218.502,00			10.218.502,00
Algemene reserve (besteedbaar)	18.027.082,59			13.504.082,37
Egalisatiereserves	11.744.472,29			14.468.971,08
Bestemmingsreserves ter dekking kapitaallasten	1.053.188,86			1.150.319,24
Overige bestemmingsreserves	1.439.339,00			2.019.309,17
Totaal saldo baten en lasten	805.724,48			5.268.676,15
Voorzieningen		17.123.092,33		13.193.878,79
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen/risico's	9.154.740,24			8.770.884,26
Egalisatievoorzieningen	4.113.414,97			1.076.227,88
Van derden verkregen middelen met specifieke besteding	3.854.937,12			3.346.766,65
Vaste schulden, looptijd > 1 jaar		48.133.644,20		49.766.930,72
Onderhandse leningen aan binnenlandse banken	48.120.807,86			49.756.119,38
Waarborgsommen	12.836,34			10.811,34
Totaal vaste passiva		108.545.045,75		109.590.669,52
Viottende passiva				
Netto viottende schulden, < 1 jaar		5.797.230,54		5.742.520,50
Kasgeldleningen	0,00			0,00
Banksaldi	0,00			0,00
Overige schulden	5.797.230,54			5.742.520,50
Overlopende passiva		2.699.150,99		3.162.617,61
Nog te betalen	2.391.940,94			2.450.664,39
Europese/Ned voorschotbedragen	1.686,47			215.478,05
Vooruitontvangen	2.006,36			496.475,17
Overige vooruitontvangen bedragen	303.517,22			0
Totaal viottende passiva		8.496.381,53		8.905.138,11
Totaal-generaal		117.041.427,28		118.495.807,63
Gewaarborgde geldleningen/garantiestellingen		151.708.499,58		157.252.874,97

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Inleiding

Met ingang van 2004 is het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) van kracht geworden waarbij de jaarrekening moet worden opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het daarvoor geeft.

Vanaf de inwerkingtreding van het BBV is door de commissie BBV een aantal notities gepubliceerd die moeten worden toegepast. Met aanpassingen en uitspraken van de commissie BBV wordt rekening gehouden.

In 2016 zijn er een aantal vernieuwingen doorgevoerd van het BBV, waarmee wij rekening houden. De belangrijkste punten hierin zijn:

1. Uniforme indeling in taakvelden
2. Uniforme set van beleidsindicatoren
3. Uniforme set van financiële kengetallen
4. Verbeterde informatie over verbonden partijen
5. Inzicht in overhead en kosten
6. Rentetoerekening op basis van vernieuwde notitie
7. Activeren van investeringen met maatschappelijk nut
8. Harmonisatie tussen vennootschapsbelasting en grondexploitaties

Gemeente Bernheze werkt met een financiële verordening die in december 2017 door de gemeenteraad is vastgesteld en sluit aan met het BBV.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en de passiva en de bepaling van het resultaat daaruit vindt plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden. Bij afwijkingen hierop wordt dit toegelicht.

Grondexploitatie

Bij de geactiveerde bedragen wordt uitgegaan van de boekwaarde per 1 januari, vermeerderd met de feitelijke mutaties over het jaar.

Een van de gevolgen van de vernieuwing van het BBV is dat tussentijdse winstnemen niet meer vrijblijvend is. De POC-methode (Percentage of Completion) dient te worden toegepast. Hierbij wordt de voortgang per project afgezet tegen de winstverwachting. Hierdoor dient er jaarlijks al winst te worden genomen in plaats van pas aan het einde van grondexploitaties.

Wanneer geconstateerd wordt dat een complex verlieslatend is, worden direct toereikende maatregelen genomen. (voorzichtigheidsbeginsel). Dit kan vooraf bij de kostprijsopzet plaatsvinden, maar ook wanneer bij tussentijdse exploitatieopzetten een verwacht verlies wordt geconstateerd.

Gronden als materiële vaste activa

Activering geschiedt tegen historische verkrijgingsprijs met bijkomende kosten. Op grond wordt niet afgeschreven. Grond wordt wel afgewaardeerd als de boekwaarde boven de marktwaarde komt, dus als er sprake is van een duurzaam lagere marktwaarde. Dit zijn gronden met een vaste bestemming en die niet in een transformatieproces zitten.

Vorraden (als vlottende activa)

Dit betreft de voorraad onderhanden werk van de bouwgronden in exploitatie. Van alle complexen, die zijn opgenomen onder het onderhanden werk, zijn exploitatieopzetten opgesteld. Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen de vervaardigingskosten inclusief de bijgeschreven rente, verminderd met de opbrengsten wegens gerealiseerde verkopen. Bij verwachte verliezen bevat de boekwaarde de bijdrage uit de algemene reserve om de exploitatie sluitend te maken. De tussentijdse winstnemingen worden daarentegen uit de boekwaarde gehaald ten gunste van de algemene reserve.

Algemeen

De lasten en de baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts dan genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten/uitkeringen van deelnemingen worden als baten verantwoord op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld door besluit van het desbetreffende bevoegd gezag.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze ook betrekking hebben.

Balans

Vaste activa

Op 14 december 2017 is door de gemeenteraad een nieuwe financiële verordening vastgesteld op basis van artikel 212 van de Gemeentewet, waarbij de eerder op 11 december 2014 vastgestelde verordening is ingetrokken. Deze nieuwe verordening is per 1 januari 2017 in werking getreden. Hier zijn de regels opgenomen voor waardering en afschrijving van activa. Deze zijn in 2018 niet gewijzigd.

Artikel 7. Waardering en afschrijving vaste activa:

1. Materiële vaste activa zijn te onderscheiden in: investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut.
2. Investeringen in vaste activa worden onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd.
3. Immateriële en materiële vaste activa worden afgeschreven volgens de methodiek en de termijnen zoals in onderstaande tabellen wordt vermeld. In principe wordt lineair afgeschreven op basis van economische levensduur tenzij middels gemotiveerd collegebesluit hiervan wordt afgeweken.
4. Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.
5. Een saldo voor agio of disagio wordt direct ten laste van de exploitatie gebracht.
6. Immateriële en materiële vaste activa met een verkrijgingsprijs van minder dan of gelijk aan € 25.000,- worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze laatst genoemden worden altijd geactiveerd.
7. De afschrijving start op 1 januari van het jaar dat volgt op het jaar waarin het actief in gebruik genomen wordt dan wel verworven wordt.

Immateriële vaste activa	Max afschrijvingstermijn m.i.v. 2017 (in jaren)
Bijdrage aan activa in eigendom van derden (art. 61 en 64 BBV)	Max gelijk aan de afschr. termijn van de activa
Kosten voor onderzoek en ontwikkeling (voorwaarden activatie art. 60 en 64 BBV).	5

Materiële vaste activa met economisch nut	Max afschrijvingstermijn m.i.v. 2017 (in jaren)
Gronden en terreinen	
Grond/ondergrond	Geen afschrijving

Materiële vaste activa met economisch nut	Max afschrijvingstermijn m.i.v. 2017 (in jaren)
Woonruimten en bedrijfsgebouwen exclusief grond	
Nieuwbouw en uitbreiding (permanent)(steen)	40
Renovatie en verbouwing	25
Nieuwbouw en uitbreiding (semi-permanent c.q. ander materiaal)	20
Woonwagens	25
Begraafplaats	
Begraafplaatsen	40
Machines, apparaten en installaties	
CV installaties	15
Beveiligingssystemen	15
Overige technische installaties	15
Overige materiële vaste activa	
1e inrichting onderwijsgebouwen	20
Schoolmeubilair en-inventaris	10
Kantoormeubilair- en inventaris	10
Sport	
Sporttoestellen- en materialen	10
Sportterrein, hekwerken en groen van sportvelden	25
Sportterrein, gras en drainage van sportvelden	20
Kunstgrassportvelden toplaag	11
Kunstgrassportvelden fundering	33
Afvalverwijdering	
Huiscontainers	20
Riolering	
Rioolleidingen en levensduur verlengende renovaties	80
Elektromechanische installaties	20
Vervoermiddelen	
Zware vervoersmiddelen (overig)	10
Lichte vervoersmiddelen (overig)	8
Groot materieel openbare werken	15
Gladheidsbestrijdingsmiddelen	15
Automatisering	
Computerapplicaties c.q. software	3
Automatisering (hardware)	4

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	Max afschrijvingstermijn m.i.v. 2017 (in jaren)
Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	
Eerste aanleg wegen	30
Wegen (herbestraten, reconstructie, verkeersmaatregelen)	30
Openbare verlichting: masten	50
Openbare verlichting: armaturen	25
Verkeersinstallaties: masten en toebehoren	50
Verkeersinstallaties: Armaturen en regelapparatuur	25

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	Max afschrijvingstermijn m.i.v. 2017 (in jaren)
Borden en bewegwijzering	10
Tunnels en viaducten	40
Parkeren	
Parkeervoorzieningen	20
Bruggen	
Bruggen	50
Openbaar groen en recreatie	
Groenvoorzieningen: bomen	40
Groenvoorzieningen: groen en plantsoenen	20
Groenvoorzieningen: banken	15
Speeltoestellen	15

De genoemde termijnen zijn maximale afschrijvingstermijnen. Hiervan kan indien de situatie hierom vraagt naar beneden worden afgeweken.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs (en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend), verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in vijf jaar afgeschreven. De afschrijving van deze geactiveerde kosten start in het jaar dat het materiële vaste actief in gebruik is genomen.

Materiële vaste activa

Investerings met economisch nut, investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

In erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de waarde die bij de eerste uitgifte als basis is genomen voor de erfpachtcanon.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen uitstaande gelden zijn gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Deelname in het aandelenkapitaal van NV's, de post kapitaalverstrekking aan deelnemingen, is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van die aandelen. Indien de waarde van deze aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa

Vorraden

De voorraad onderhanden werk, betreffende de bouwgronden in exploitatie, wordt opgenomen tegen de boekwaarde.

De voorraden waardepapieren worden opgenomen tegen vervaardigingsprijs en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend..

Liquide middelen en overlopende posten

De liquide middelen en overlopende posten worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend..

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting.

Uitzonderingen daarop zijn de voorzieningen die gewaardeerd zijn op contante waarde, namelijk “pensioen wethouders” en “onderhoud rioleringen”. De voorzieningen voor groot onderhoud voor gebouwen zijn gebaseerd op meerjarige beheerplannen van het uit te voeren groot onderhoud aan een deel van de kapitaalgoederen. In betreffende paragraaf wordt hierop een nadere toelichting gegeven.

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten.

Vaste schulden

De vaste schulden, met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar, worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de betaalde aflossingen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Buiten de telling van het totaalbedrag van de balans is opgenomen het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten en garantstellingen per ultimo.

Daarnaast wordt in de toelichting ook nog aangegeven of er nog langlopende verplichtingen zijn, waaronder lease.

Balanstoelichting

De mutaties op activa en passiva worden in de balanstoelichting in de volgende categorieën uitgesplitst:

Investeringen

Een vermeerdering op de activa, er worden kosten gemaakt, waardoor de boekwaarde stijgt.

Desinvesteringen

Een vermindering op het activum, waardoor de boekwaarde daalt. Wanneer een grond wordt ingebracht in het grondbedrijf vindt er een opbrengst plaats op het krediet, wat wordt verantwoord onder desinvesteringen. Ook wanneer een grond wordt verkocht aan een derde wordt het activum tot nihil afgeboekt en verantwoord als desinvestering.

Afschrijvingen

Onder de afschrijvingen worden de reguliere afschrijvingen (op basis van afschrijvingsduur) verantwoord, alsmede de afschrijvingen in één keer waarbij er een dekking uit een reserve of een voorzien aanwezig is.

Bijdragen van derden

Wanneer een activa/investering een subsidie of een bijdrage ontvangt die direct verband houdt met deze investering.

Afwaarderingen

Bij een afwaardering krijgt het activa een lagere boekwaarde. Dit kan zijn wanneer het activum wordt afgewaardeerd naar marktwaarde, wanneer het activum versneld wordt afgeschreven in verband met een vervangingsinvestering en wanneer een activum tot nihil wordt afgeschreven met een dekking vanuit de algemene dienst, bijvoorbeeld uit opbrengsten als leges.

Aflossingen

Dit betreft de afschrijving/vermindering op leningen aan geldverstrekkers.

TOELICHTING OP DE BALANS

De bedragen die zijn benoemd in de tabellen in de toelichting op de balans dienen met € 1.000,- vermenigvuldigd te worden.

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

IVA	Boekwaarde 31-12-2018	Investerin- gen	Desinveste- ringen	Afschrijvin- gen	Bijdragen van derden	Afwaarde- ringen	Boekwaarde 31-12-2019
Kosten sluiten geldleningen/disagio	0	0	0	0	0	0	0
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	270	16	235	0	19	0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	1	0	1	0	0	0
Totaal	0	271	16	236	0	19	0

Actiefnum- mer	Investering nummer	Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Kosten voor onderzoek en ontwikkeling					
120074	9801002	Opstart omgevingsvisie buitengebied	150	71	105
120075	9704001	Duurzame energieagenda B 2017-2020	133	68	125

De afwaardering van € 19.000,- op kosten onderzoek en ontwikkeling betreffen de ontvangen leges vanuit de aanleg glasvezelnetwerk.

Materiële vaste activa

De balanspost materiële vaste activa bestaat uit drie onderdelen:

MVA onderdelen	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden in erfpacht	796	796
Overige investeringen met economisch nut	68.970	68.285
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	9.156	5.570
Totaal	78.922	74.651

MVA Economisch nut	Boekwaarde 31-12-2018	Investerin- gen	Desinveste- ringen	Afschrijvin- gen	Bijdragen van derden	Afwaarde- ringen	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	34.334	737	46	0	0	0	35.025
Woonruimten	16	0	0	3	0	0	13
Bedrijfsgebouwen	30.498	1.244	0	1.304	0	0	30.438
Grond, weg en waterbouwkundige werken	3	0	0	2	0	0	1
Vervoermiddelen	404	0	0	60	0	0	344
Machines, apparaten en installaties	705	73	0	88	9	0	681

MVA Economisch nut	Boekwaarde 31-12-2018	Investerin- gen	Desinveste- ringen	Afschrijvin- gen	Bijdragen van derden	Afwaarde- ringen	Boekwaarde 31-12-2019
Overige materiële vaste activa	2.349	558	0	375	0	0	2.532
Investerings met economisch nut met heffing	773	652	69	531	92	0	733
Afronding	-1						-1
Totaal	69.081	3.264	115	2.363	101	0	69.766

*) De in erfpacht uitgegeven gronden zijn in het bovenstaande overzicht onderdeel van de post gronden en terreinen. Van de in erfpacht uitgegeven gronden kan het volgende overzicht worden gegeven:

In erfpacht uitgegeven gronden		Boekwaarde 31-12-2019
210011	Golfsport Nistelrode	304
210060	Sportpark Balledonk	17
210078	Grond camping Heeswijk-Dinther	23
210079	Grond camping Heeswijk-Dinther	35
210172	Erfpachtgrond complex Abdijstraat	417
Totaal		796

In het onderstaande overzicht zijn de belangrijkste investeringen vermeld die zijn gedaan in 2019 onder de materiële vaste activa met economisch nut. Hierin zijn bedragen opgenomen vanaf een investeringsbedrag van € 25.000,-.

Actief-num- mer	Investering nummer	Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Cumulatief be- steed t/m 2019
Bedrijfsgebouwen					
230192	9502006	Multifunctionele accommodatie Vorstenbosch	1.691	1.244	1.638
Machines, apparaten en installaties					
260144	9502011	Robotmaaiers HVCH	73	67	67
Overige materiële vaste activa					
270152	9502009	Vervangen toplaag kunstgrasveld VV Heeswijk	353	228	312
270153	9502010	Vervangen toplaag kunstgrasveld Avesteyn	361	311	317

Actief-num- mer	Investering nummer	Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Cumulatief be- steed t/m 2019
Investerings met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven					
280026	9702001	OP17 water en riolering	388	60	404
280027	9702002	I-Qua projectmanagement	45	25	25
280029	9702004	I-Qua pilot terugwinnen grondstoffen en energie	329	235	248
280032	9702007	OP 18 gemeentelijke watertaken	256	77	256
280033	9702008	Riolering herinrichting Laar Nistelrode	160	160	160
280034	9702009	Op 19 water en riolering	125	116	116

Van de boekwaarden van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut kan het volgende overzicht worden gegeven:

MVA Maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2018	Investerin- gen	Desinveste- ringen	Afschrijvin- gen	Bijdragen van derden	Afwaarderin- gen	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	0	0	0	0	0	0	0
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	5.528	4.233	19	126	497	0	9.119
Machines, apparaten en installaties	0	0	0	0	0	0	0
Overige materiële vaste activa	42	0	0	5	0	0	37
Totaal	5.570	4.233	19	131	497	0	9.156

In het onderstaande overzicht zijn de belangrijkste investeringen vermeld die zijn gedaan in 2019 onder de materiële vaste activa met maatschappelijk nut. Hierin zijn bedragen opgenomen vanaf een investeringsbedrag van € 25.000,-.

Actiefnum- mer	Investering nummer	Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Cumulatief be- steed t/m 2019
Grond,- weg en waterbouw					
340110	921035	Plankosten ontsluiting HD-Zuid	6.017	27	5.805
340145	921124	Herinrichting centrum Heesch 2e t/m 5e fase	1.975	123	1.938
340150	921053	Voorbereiding herinrichting Plein 1969	710	243	716
340157	9201003	Aanpassing Graafsebaan en aanleg ro- tonde	2.550	1.315	1.421
340159	9201005	Herinrichting Laar (Heuvelstraat/Park- straat)	890	749	803
340160	9201006	Voorbereiding Traverse	898	266	418
340162	9201008	Verduurzaming OV 2018 armaturen	542	507	542
340165	9201011	Snelfietsroute Nistelrode-Uden	2.160	581	615
340166	9201012	Verkeersmaatregelen Lendersgat / Derpt- weg	80	81	81
340170	9201015	Verduurzaming OV 2019 armaturen	542	309	309

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2019 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

FVA	Boekwaarde 31-12-2018	Investerin- gen	Desinveste- ringen	Afschrijving/ aflossing	Bijdragen van derden	Afwaarderin- gen	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	55	0	0	0	0	0	55
Leningen aan woningbouwcoöperaties	1.923	0	0	135	0	0	1.788
Leningen aan overige verbonden partijen	1.326	0	0	1.326	0	0	0
Overige langlopende leningen	1.144	0	243	4	0	0	897
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar	240	0	0	120	0	24	96
Totaal	4.688	0	243	1.585	0	24	2.836

Kapitaalverstrekking aan deelnemingen

De portefeuille bestaat alleen uit aandelen BNGbank en aandelen BrabantWater.

Leningen aan woningbouwcoöperaties

Dit betreffen de reguliere aflossingen van de door verstrekte geldleningen aan de woningbouw.

Leningen aan overige verbonden partijen

In het kader van de overdracht/verkoop van brandweerkazernes aan de GR veiligheidsregio in 2013 zijn leningen verstrekt ter grootte van de boekwaarden.

Het beleid van de veiligheidsregio is om zelfstandig en los van de gemeenten te opereren. Hierdoor hebben zij in 2019 besloten de openstaande leningen met betrekking tot de brandweerkazernes af te lossen. Ook hebben zij in 2019 de brandweerkazerne Heesch overgenomen. Hiermee is het eigendom van alle brandweerkazernes nu overgedragen aan de veiligheidsregio.

Overige langlopende leningen

Dit zijn de langlopende geldleningen u/g (uitgezette gelden) zoals deze op de staat van investeringen staan onder de balanspost 470. Er is hierbij aansluiting met de gegevens zoals die in de rekening-courant met de SVN (Stichting Volkshuisvestingsfonds Nederland) voorkomen. De desinvestering van € 242.473,- op overige langlopende leningen heeft betrekking op de afname van de rekening-courant met SVN.

Overige uitzettingen > 1 jaar

Onder deze post valt de vordering op het HNG, welke over een periode van 25 jaar in gedeelten wordt ontvangen in verband met de verkoop van aandelen HNG. Het resterend saldo per 31-12-2019 bedraagt € 95.602,-. Om het saldo hier administratief op aan te sluiten heeft een afwaardering plaatsgevonden.

Vlottende activa

Voorraden

De balanspost voorraden bestaat uit twee onderdelen:

Voorraden onderdelen	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Onderhanden werk	10.837	13.627
Gereed product en handelsgoederen	14	13
Totaal	10.851	13.640

De post onderhanden werk betreft de bouwgronden in exploitatie. Dit zijn de grondexploitaties die wij in eigen beheer uitvoeren. Van deze grondexploitaties wordt in de onderstaande tabel het verloop van 2019 weergegeven. Hierin staan zowel de complexen voor woningbouw als bedrijventerreinen. Voor verdere informatie over de bouwgrondexploitatie wordt verwezen naar paragraaf G van deze jaarrekening.

Grondexploitaties woningbouw + bedrijventerreinen	Boek- waarde 31-12-2018	Investerin- gen	Inkomsten	Winst- nem- ing	Directe ver- lies-neming	Boek- waarde 31-12-2019	Nog te ma- ken kosten	Nog te ver- wachte op- brengst	Verwacht eindresul- taat
15 De Hoef II	-634	259	481	23	0	-833	800	0	33
18 Bergakkers	1.385	93	0	0	0	1.478	1.612	4.265	1.175
26 Zwarte Molen	3.560	746	667	89	0	3.728	3.848	9.539	1.963
35 De Erven	8.380	601	1.954	65	0	7.092	13.169	22.453	2.192
36 Molenhoeven/ Hanenberg	-502	35	0	106	0	-361	329	0	32
39 Rodenburg	-611	612	657	179	0	-477	1.532	1.691	636
43 Cunera/Abdijstraat	79	16	0	0	0	95	136	231	0
45 De Helling	-103	82	0	21	0	0	0	0	0
49 CPO Hoogstraat	-26	10	134	11	0	-139	132	0	7

Grondexploitatie woningbouw + bedrijventerreinen	Boekwaarde 31-12-2018	Investeringen	Inkomsten	Winstneming	Directe verliesneming	Boekwaarde 31-12-2019	Nog te maken kosten	Nog te verwachte opbrengst	Verwacht eindresultaat
53 Heeswijkse Akkers	241	99	0	0	0	340	3.563	4.549	646
54 Eggerlaan	58	137	546	0	0	-351	406	55	0
94 Hildebrandstraat	544	50	1.174	0	0	-580	580	0	0
100 Mgr vd Hurklaan	14	81	480	53	0	-332	215	0	117
101 Hoefstraat	18	150	372	0	0	-204	204	0	0
102 Schaapsdijk	19	48	0	0	0	67	1.765	1.900	68
300 Retsel II	1.202	84	0	27	0	1.313	552	1.903	38
Afronding	3	2	4	0	0	1	-1	0	0
Totaal	13.627	3.105	6.469	574	0	10.837	28.842	46.586	6.907

Bij verwacht eindresultaat, - minbedrag = positief resultaat (meer inkomsten dan uitgaven)

Op basis van de gerealiseerde verhouding van de voortgang kosten/opbrengsten, is gekomen tot bepaling van de tussentijdse winstneming volgens de POC methode. De winst voor 2019 komt op € 0,7 miljoen uit.

Overzicht bouwgronden in exploitatie (woningbouw en bedrijventerreinen)	
Boekwaarde complexen met exploitatieopzet op eindwaarde	€ 10.837.000
Nog te maken kosten	€ 28.842.000
Nog te verwachten opbrengst	€ 46.586.000
Verwacht eindresultaat (positief)	€ 6.907.000

Particuliere complexen

Particuliere complexen	Boekwaarde 31-12-2018	Van Debiteuren	Van overlopende passiva	Boekwaarde per 1-1-2019
Particuliere complexen	0	10	-364	-354

Particuliere complexen	Boekwaarde 1-1-2019	Investeringen	Inkomsten	Winst uitname	Directe verliesneming	Saldo per 31-12-2019
Particuliere complexen	-354	232	314	138	4	-302

Particuliere complexen	Saldo 31-12-2019	Naar overlopende activa	Naar overlopende passiva	Boekwaarde per 31-12-2019
Particuliere complexen	-302	2	-304	0

- De particuliere complexen (met overeenkomst) waarvoor al een bijdrage is ontvangen, maar de kosten nog niet of gedeeltelijk zijn gemaakt, vallen onder overlopende passiva (vooruitontvangen post) en worden daar specifiek toegelicht.
- De particuliere complexen waarvoor al kosten zijn gemaakt, maar de bijdrage nog niet is ontvangen, vallen onder de overlopende activa (nog te ontvangen post) en worden daar specifiek toegelicht. Wanneer er in dit geval nog geen overeenkomst of exploitatieplan is opgesteld, mogen deze onder voorwaarden worden opgenomen onder de overlopende activa.

De boekwaarde van Heesch-West is opgenomen onder de materiële vaste activa, onder gronden en terreinen.

Onder gereed product en handelsgoederen behoren de voorraden waardepapieren vanuit burgerzaken. Dit zijn de eigen verklaringen, gehandicaptenparkeerkaarten en trouwboekjes.

Uitzettingen korter dan één jaar

Uitzettingen korter dan één jaar	Boekwaarde 31-12-2019	Voorziening onin- baarheid	Gecorrigeerd saldo 31-12-2019	Gecorrigeerd saldo 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	5.404	0	5.404	6.230
Rek-courant met niet financiële instellingen	1.400	0	1.400	864
Overige vorderingen	3.041	1.554	1.487	1.136
Uitzettingen in rijks schatkist	12.617	0	12.617	12.057
Afronding	0	0	1	1
Totaal	22.462	1.554	20.909	20.288

De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit vorderingen op ministeries (onder andere btw-compensatiefonds), rijk, provincie, gemeenten en overige samenwerkingsverbanden.

Vorderingen op openbare lichamen	31-12-2019
BTW/BCF vorderingen	4.061
Gemeenten	378
Provincie	151
Waterschap	2
Belastingdienst	188
Gemeenschappelijke regelingen	618
Overige	6
Totaal	5.404

Van de overige vorderingen kan het volgende overzicht worden gegeven:

Overige vorderingen	2019	2018
Diverse debiteuren	901	416
Debiteuren soza	286	315
Belastingdebiteuren	299	405
Overige kleine posten	1	0
Totaal	1.487	1.136

Vorderingen van debiteuren die oninbaar zijn, worden direct ten laste van de exploitatie gebracht. Voor dubieuze debiteuren worden voorzieningen getroffen. Deze voorziening is voor de dekking van oninbaarheid van openstaande debiteuren. Het betreft een inschatting van het risico dat de betaling door de debiteur niet meer plaatsvindt.

Voor debiteuren sociale zaken is een voorziening (9803) getroffen ter hoogte van € 120.345,-. Voor overige debiteuren is een voorziening (9806) getroffen van € 1.433.176,-.

Uitzettingen in rijks schatkist

Voor de berekening van de benutting van het drempelbedrag is onderstaande berekening van kracht. Uit de regel "ruimte onder het drempelbedrag" vloeit voor dat Bernheze het drempelbedrag in 2019 niet heeft overschreden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (x € 1.000,-)					
1	Drempelbedrag	604			
		1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
2	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen	430	473	500	489
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	174	131	104	115
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1)	Berekening drempelbedrag				
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	81			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	81			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	0			
(1)	= (4b)*0,0075 + (4c)* 0,002 met een minimum van € 250.000	604			
(2)	Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
(5a)	Som van de per dag buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen	38.682	43.014	46.029	44.949
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen	430	473	500	489

Het saldo van de uitzettingen in rijks schatkist per 31 december 2019 voor Gemeente Bernheze per bedraagt € 12.617.379.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen kan als volgt worden gespecificeerd:

Liquide middelen	2019	2018
Diverse kassen	4	3
Diverse rekeningen BNG Bank	450	455
Rabobank	99	63
Totaal	553	521

Het saldo van de gezamenlijke BNG-bank-rekeningen bedraagt € 450.484,-. Met de BNG-bank is een kredietarrangement overeengekomen van € 500.000,-. Voor de Rabobank geldt een kredietlimiet van € 50.000,-.

Overlopende activa

De overlopende activa kan als volgt worden weergegeven:

Overlopende activa	2019	2018
Vooruitbetaalde bedragen	648	687
Nog te ontvangen bedragen	402	3.173
Overige nog te ontvangen bedragen (verhaalbare kosten vanuit particuliere complexen) *	2	0
Te ontvangen voorschotten overheid NL/Europees	1.921	847
Afronding	-1	1
Totaal	2.972	4.708

* Door een BBV wijziging worden de nog te ontvangen bijdragen vanuit de particuliere grondexploitaties met ingang van deze jaarstukken afzonderlijk benoemt in de tabel van de overlopende activa op de balans. Dit zijn de particuliere grondexploitaties, waarvoor wij al kosten hebben gemaakt, maar de bijdrage nog niet of gedeeltelijk is ontvangen. Kortom, de bijdrage is "nog te ontvangen"/de gemaakte kosten zijn verhaalbaar.

De in de balans opgenomen nog van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Te ontvangen voorschotten overheid NL/EU	Saldo 31-12-2018	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2019
Europese Unie				
EU, Interreg subsidie m.b.t. I-qua	24	52	0	76
Rijk				
Ministerie van SoZa, uitkering vangnetregeling	492	23	492	23
Declaratiedeel BBZ 2018	65	0	52	13
SVB PGB begeleiding 2019	0	5	0	5
CAK eigen bijdragen 2019	0	41	0	41
Afwikkeling VSO 2015-2016	0	20	0	20
Waterschap, afvoeren grond	0	17	0	17
Algemene uitkering gemeentefonds 2019	0	166	0	166
Diversen	0	1	0	1
Gemeenten:				
O.a. jeugd inleg 2018	265	0	265	0
Meerijstad ontvangst debiteuren	0	97	0	97
GGA coördinatorschap vergoeding diverse gemeenten	0	46	0	46
Diversen	0	1	0	1
Gemeenschappelijke regelingen				
Afrekening Diftar	0	952	0	952
Toeristenbelasting 2019	0	94	0	94
Gemeentelijke belastingen 2019	0	342	0	342
Afrekening kazerne	0	26	0	26
Afronding	1	0	0	1
Totaal	847	1.883	809	1.921

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Van de balanspost eigen vermogen kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2019	2018
Algemene reserves		
Algemene weerstandsreserve	10.219	10.219
Algemene reserve vrij besteedbaar	18.027	13.504
Bestemmingsreserves		
Bestemmingsreserves met egalisatiefunctie	11.744	14.469
Bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten	1.053	1.150
Overige bestemmingsreserves	1.439	2.019

	2019	2018
Subtotaal	42.482	41.361
Gerealiseerd resultaat	806	5.269
Totaal	43.288	46.630

Van de mutaties in de reserves over 2019 wordt het volgende overzicht gegeven:

	Saldo 01-01-19	Toevoeging via resul- taat-bestem- ming	Onttrekking via resul- taat-bestem- ming	Bestemming resultaat 2018	Verminde- ring ter dek- king af- schrijving	Saldo 31-12-19
Algemene reserves						
9001 algemene weerstandsreserve	10.219	0	0	0	0	10.219
9003 Nog nader te bestemmen	18.773	2.107	1.552	495	0	18.833
Afronding	-1	0	0	0	0	-1
Subtotaal	28.991	2.107	1.552	495	0	29.051
Bestemmingsreserves met egalisatiefunctie						
9481 Reserve transities	9.859	1.144	358	141	0	10.504
9488 Reserve strategische aankopen	631	0	631	0	0	0
9504 Reserve opleidingskosten	460	0	53	0	0	407
9508 Reserve frictiekosten reorganisatie	101	0	0	0	0	101
9509 Reserve onderhoud/aanvulling gymnas- tiekmaterialen	76	18	31	0	0	63
9511 Reserve wegen	20	0	20	0	0	0
9512 Reserve afvalstoffenheffing	392	839	966	0	0	265
9513 Reserve riool	0	153	153	0	0	0
9514 Reserve personele aangelegenheden	97	123	15	0	0	205
9516 Reserve groot onderhoud gebouwen	2.833	0	2.833	0	0	0
9517 Reserve egalisatiekosten kunst	0	200	0	0	0	200
Subtotaal	14.469	2.477	5.060	141	0	11.745
Bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten						
9462 Reserve uitbreiding/vernieuwing sporthal de hoef	276	0	0	0	23	253
9485 Res. Ondergrondse afvalberging	98	0	0	0	10	88
9487 Reserve Bouw gemeentewerf	411	0	0	0	32	379
9489 Reserve accommodatie Pr Irene	38	0	0	0	4	34
9498 Reserve aanpassing huisvesting	62	0	0	0	8	54
9503 Reserve kapitaallasten aan- passingen en VRI Cereslaan	95	0	0	0	10	85
9507 Reserve kapitaallasten de Kanz	90	0	0	0	5	85
9510 Reserve hypothecaire geldlening de Stuik	81	0	0	0	6	75
Aansluiting ivm afrondingen	-1	0	0	0	-1	0
Subtotaal	1.150	0	0	0	97	1.053
Overige bestemmingsreserves						
9471 Volkshuisvesting	49	0	0	0	0	49

	Saldo 01-01-19	Toevoeging via resul- taat-bestem- ming	Onttrekking via resul- taat-bestem- ming	Bestemming resultaat 2018	Verminde- ring ter dek- king af- schrijving	Saldo 31-12-19
9472 Btw-compensatiefonds	358	0	358	0	0	0
9477 Uitv progr reconstr agrar sector	419	0	0	44	0	375
9480 Bestemmingsreserve HNG	120	0	120	0	0	0
9490 Reserve kunstobjecten	3	0	0	0	0	3
9493 Reserve parkeerbeleid	21	0	0	0	0	21
9500 Reserve maatschappelijk ondersteuningsfonds	192	0	14	0	0	178
9506 Reserve landschapskwaliteits- verbetering	209	42	0	0	0	251
9518 Reserve ICT in eigen beheer	650	0	86	0	0	564
Aansluiting ivm afrondingen	-2	0	0	0	0	-2
Subtotaal	2.019	42	578	44	0	1.439
Afronding	1	0	0	0	0	0
Totaal	46.630	4.626	7.190	680	97	43.288
Aansluiting op resultaat	-5.269					-806
	41.361					42.482

Algemene reserves

Algemene weerstandsreserve (9001)

Deze reserve heeft als functie het bieden van weerstandsvermogen voor het opvangen van risico's van de gemeente. De omvang wordt bepaald aan de hand van jaarlijkse risicoanalyses. Een wijziging van de omvang vindt plaats, door onttrekking uit of storting naar, de algemene reserve vrij besteedbaar (reserve nog nader te bestemmen). De omvang van de algemene weerstandsreserve is per ultimo 2019 € 10.218.502,-.

Saldo per 1-1-2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo per 31-12-2019
10.218.502	0	0	10.218.502

Algemene reserve vrij besteedbaar (9003)

Dit betreft de reserve nog nader te bestemmen. Deze reserve wordt gevormd uit de jaarrekeningresultaten. Het inzetten van de reserve is vrij en vooral gericht op het dekken van incidentele uitgaven.

Saldo per 1-1-2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo per 31-12-2019
18.772.758,52	2.106.950,15	2.046.901,60	18.832.807,07

In de nota reserves en voorzieningen is als richtlijn voor de hoogte van deze reserve 10% van het balanstotaal bepaald. Het balanstotaal per 31 december 2019 bedraagt € 117.041.427,28 waardoor de reserve maximaal € 11.704.142,73 groot mag zijn. De omvang van de reserve nog nader te bestemmen is per ultimo 2019 € 18.832.807,07. Hierbij is nog geen rekening gehouden met budgetoverhevelingen of al eerder toegekende oormerken van de raad.

De in 2019 plaatsgevonden mutaties van meer dan € 25.000,- op de reserve nog nader te bestemmen zijn in de onderstaande tabel opgenomen:

	Toevoegingen	Onttrekkingen
Voordelig saldo jaarrekening 2019 (resultaat op algemene dienst)	97.421,32	
Voordelig saldo jaarrekening 2019 (resultaat op bouwgrondexploitatie)	708.303,16	
Opheffen reserve strategische aankopen	630.971,39	
Opheffen reserve BCF	357.674,17	
Onderuitputting afschrijvingen in investeringen	155.560,00	
Onderuitputting afschrijvingen in investeringen voorgaand dienstjaar	104.667,00	
Aanvulling reserve egalisatie afvalstoffenheffing		528.000,00
Vorming reserve egalisatiekosten kunst		200.000,00
Ondersteuning transitie buitengebied		134.000,00
Juridische/projectkosten de Wildhorst		125.000,00
Ontwikkeling de Maashorst		105.750,00
Verkoop brandweerkazerne		90.330,08
Omgevingsvisie buitengebied		71.106,26
Combinatiefuncties		69.493,80
Vervanging projectleider Allure		57.596,75
Expertisekosten De Nieuwe Instelling		55.000,00
Wachtgeld voormalig wethouder		53.972,05
Duurzame energieagenda		52.952,01
ICT in eigen beheer		42.446,00
Domeinplan verkeersdesk		33.000,00
Noodhulp Molukken		30.000,00
Bomenrenovatiebudget		30.000,00
Stika contract		25.000,00

Bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserves zijn eigen vermogensbestanddelen die voor een specifiek doel zijn aangewezen en waar de raad de mogelijkheid heeft de bestemming hiervan te wijzigen.

De bestemmingsreserves bestaan uit:

1. Bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie voor zowel tarieven als kosten;
2. Bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten;
3. Overige bestemmingsreserves.

Bestemmingsreserves met egalisatiefunctie

Er is sprake van een egalisatiereserve als een bestemmingsreserve is ingericht voor het egaliseren van schommelingen in tarieven en kosten. De volgende bestemmingsreserves met egalisatiefunctie zijn per 31 december 2019 aanwezig bij Gemeente Bernheze:

9481 Reserve transities

Deze reserve is in het verleden gevormd ter dekking van de incidentele invoeringskosten Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). In de raadsvergadering van 3 juli 2014 is besloten deze reserve te verbreden tot de reserve transities en deze reserve in te zetten ter egalisatie van de kosten voortvloeiende uit de transitie AWBZ, Jeugdzorg en Participatiewet. Op 28 mei 2015 besloot uw raad het college te mandateren uitgaven te doen ten laste van deze reserve en de beschikking over de reserve te rapporteren via de bestuursrapportage en de jaarrekening. De uitgaven ten laste van deze reserve moeten het gevolg zijn van de drie decentralisaties AWBZ, Jeugdzorg en Participatiewet (o.a. uitvoeringskosten zoals zorg in natura en PGB, personele kosten).

9488 Reserve strategische aankopen

Op basis van onze begroting 2019 heeft de provincie aangegeven het aanhouden van een reserve strategische gronden (die zorgde voor dekking van de kapitaallasten van de gronden) niet als economisch bestendig beleid te zien. Op basis hiervan heeft u met de eerste bestuursrapportage in 2019 ingestemd met het opheffen van de reserve strategische aankopen. De vrijval is gestort in de reserve nog nader te bestemmen. Met het opheffen van de reserve worden de kapitaallasten per heden meerjarig opgenomen in de exploitatie zelf.

9504 Reserve opleidingskosten

Deze reserve dient ter egalisatie van opleidingskosten van het ambtelijke apparaat. De voeding vindt plaats uit de restant-budgetten opleidingskosten bij de jaarafsluiting.

9508 Reserve frictiekosten reorganisatie

Deze reserve dient ter dekking van de frictiekosten die verband houden met de reorganisatie 2014.

9509 Reserve onderhoud/aanvulling gymnastiekmaterialen

Het doel van deze reserve is om de kosten ten behoeve van het op peil houden van de inrichting van gymnastieklokalen/sporthallen te dekken. De omvang is gebaseerd op basis van een vervangingsplan.

9511 Reserve wegen

Deze reserve is gevormd voor de aanwending voor knelpunten van wegen. Er vinden geen toevoegingen meer plaats. Na uitputting van deze reserve wordt deze reserve opgeheven. Per ultimo 2018 bleef een klein saldo in de reserve aanwezig voor een nog lopende verplichting. Deze verplichting is in 2019 via de exploitatie betaald. Hierdoor is het restant van de reserve einde 2019 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

9512 Reserve afvalstoffenheffing

Het doel van deze reserve is om het afvaltarief en incidentele uitgaven te egaliseren. Een voordelig jaarsaldo vanuit de afvalexploitatie wordt toegevoegd aan de reserve. Wanneer de reserve meer dan € 150.000,- groot is, kan een teruggave plaatsvinden aan de burgers. Naast deze buffer moet echter nog wel rekening worden gehouden met lopende verplichtingen.

9513 Reserve riool

Deze reserve saldeert de lasten en baten binnen de rioolexploitatie. Een voordelig jaarsaldo vanuit de rioolexploitatie wordt toegevoegd aan de reserve en bij een nadelig saldo wordt dit uit de reserve onttrokken ten gunste van de exploitatie.

9514 Reserve personele aangelegenheden

Deze reserve dient voor het dekken van kosten inzake personele aangelegenheden.

9516 Reserve groot onderhoud gebouwen

Het doel van deze reserve is de kosten van (groot) onderhoud van gemeentebouwen te dekken. De provincie is van oordeel dat het Besluit begroting en verantwoording (BBV) niet de mogelijkheid kent om de kosten voor klein onderhoud via een bestemmingsreserve te egaliseren en vraagt dit te repareren. We hebben deze reparatie in de begroting 2019 verwerkt.

Met het vaststellen van de begroting 2019 heeft uw raad besloten deze reserve op te heffen en te laten vrijvallen ten gunste van de reserve nog nader te bestemmen. Dit heeft in 2019 dan ook plaatsgevonden.

9517 Reserve egalisatiekosten kunst

Met het vaststellen van de primitieve begroting 2019 hebt u ingestemd met het beschikbaar stellen van budget in deze reserve. Het doel van deze reserve is om als gemeente actief te zijn en het als taak te zien om beeldende kunst in de openbare ruimte te stimuleren, te realiseren en te onderhouden.

Bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten

Er is sprake van een bestemmingsreserve ter dekking van kapitaallasten wanneer deze reserve is gevormd om de kapitaallasten die op onderdelen in de exploitatie drukken geheel of gedeeltelijk te dekken. De volgende bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten zijn per 31 december 2019 aanwezig bij Gemeente Bernheze:

9462 Reserve uitbreiding/vernieuwing sporthal de Hoef

Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten realisatie sporthal Overbeek te Nistelrode.

9485 Reserve ondergrondse afvalberging

Het doel van deze reserve is om de afschrijvingslasten die voortvloeien uit de investeringen van ondergrondse afvalpunten in de kernen te dekken.

9487 Reserve bouw gemeentewerf

De verkoop van grond als gevolg van de bouw brandweerkazerne /gemeentewerf mag op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden niet in mindering worden gebracht op de investering, derhalve is deze gestort in een reserve welke gedurende de afschrijvingstermijn vrijvalt ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten.

9489 Reserve accommodatie Prinses Irene

Het doel van deze reserve is dekking van de kapitaallasten verbonden aan de renteloze lening aan RKSv Prinses Irene. Aan het eind van de looptijd van deze lening is de reserve nihil.

9498 Reserve aanpassing huisvesting

Deze reserve dient per dekking van de kapitaallasten van aanpassingen en voorzieningen in de centrale huisvesting.

9503 Reserve kapitaallasten aanpassing VRI Cereslaan

Deze reserve dient per dekking van de kapitaallasten van de investering VRI Cereslaan.

9507 Reserve kapitaallasten de Kanz

Einde 2013 bedroeg het saldo van de reserve onderwijshuisvesting € 147.702,-. Bij de nieuwbouw van brede school de Kanz in Nistelrode is in 2014 besloten om deze reserve gedeeltelijk in te zetten als dekking van de kapitaallasten.

9510 Reserve hypothecaire geldlening de Stuik

Deze reserve dekt de jaarlijkse subsidie die wordt verstrekt aan het gemeenschapshuis de Stuik. Deze subsidie wordt verstrekt ter vergoeding van de jaarlijkse aflossing van een door de Stuik aangegane hypothecaire geldlening voor de realisatie van het project "Samen onder één dak).

Overige bestemmingsreserves

De volgende overige bestemmingsreserves zijn per 31 december 2019 aanwezig bij Gemeente Bernheze:

9471 Reserve volkshuisvesting

Deze reserve dient ter financiering van volkshuisvestingsdoelen.

9472 Reserve t.g.v. BTW compensatiefonds

Het doel van deze reserve is om de effecten van de invoering van het BTW compensatiefonds te egaliseren. In de primitieve begroting 2019 is besloten deze reserve op te heffen en te laten vrijvallen. Hierdoor ontstond een incidentele baat in 2019 en worden de structureel aflopende lasten (€ 23.000,-) opgevangen in de exploitatie.

9477 Reserve uitvoering reconstructie agrarische sector

Deze reserve dekt de uitgaven van de uitvoering van de reconstructie agrarische sector. Deze reserve loopt tot het programma is afgerond en daarmee de reserve is uitgeput.

9480 Reserve vordering HNG

Dit betreft de weergave van de resterende vordering op NV Bouwfonds Nederlandse Gemeenten in verband met de verkoop van de aandelen. Jaarlijks wordt de afname € 119.923,- ten gunste van de exploitatie gebracht. In 2019 heeft de laatste termijn plaatsgevonden. De reserve is hierna uitgeput.

9490 Reserve kunstobjecten

Deze reserve is bedoeld om nieuwe kunstprojecten in bestaande wijken te gaan realiseren. In december 2012 besloot uw raad deze reserve in te zetten ten behoeve van de kunstopdracht van het Brabants kenniscentrum voor kunst en cultuur, waarvan de uitvoering is 2014 en later is gepland.

9493 Reserve parkeerbeleid

Deze reserve dient ter dekking van de kosten voor de aanleg van parkeervoorzieningen in Bernheze.

9500 Reserve maatschappelijk ondersteuningsfonds

De reserve maatschappelijk ondersteuningsfonds heeft als doel een afgebakende doelgroep, de zogenaamde schrijnende gevallen, individuele noodhulp, een overbruggingsregeling en het versterken en verdiepen van de bestaande aanpak te bieden. Een burger van Bernheze die behoort tot de doelgroep kan een beroep doen op dit fonds als de hulp niet geboden kan worden via bestaande regelingen, onder andere minimabeleid.

9506 Reserve landschapskwaliteitsverbetering

Deze reserve is ingesteld om op basis van provinciale richtlijnen uitvoering te geven aan de landschapskwaliteitsverbetering.

9518 Reserve ICT in eigen beheer

In 2018 is de beoogde samenwerking op ICT binnen BLOU beëindigd. Voor de incidentele kosten die het zelfstandig uitvoeren van onze ICT met zich meebrengen is in 2018 een reserve gevormd.

Voorzieningen

Voor de voorzieningen bestaat een verplichte indeling:

1. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's;
2. Voorzieningen voor het egaliseren van kosten (op basis van plannen);
3. Voorzieningen voor van derden verkregen middelen met specifieke besteding;
4. Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

Voor mutaties in de voorzieningen wordt het volgende overzicht gegeven:

Voorzieningen		Saldo 1-1-2019	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2019
Verplichtingen, verliezen en risico's						
9765	Pensioen wethouders	3.281	531	0	78	3.734
9813	Samenwerkingsverband Heesch-West	5.242	0	0	0	5.242
9816	Personele verplichtingen	149	0	0	69	80
9818	Sanering vuilstort Vlagheide	99	0	0	0	99
Subtotaal		8.771	531	0	147	9.155
Egalisatievoorzieningen						
9711	Onderhoud velden sportparken	122	11	17	4	112
9723	Groot onderhoud bruggen	43	22	0	7	58
9731	Molen Nistelrode	120	0	19	6	95
9732	Molen Vorstenbosch	47	7	0	3	51
9735	Kunstwerken	81	4	0	0	85

Vorzieningen		Saldo 1-1-2019	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2019
9775	Technische voorziening sportparken	100	30	0	38	92
9784	Onderhoud gemeentelijke accommodaties	0	3.150	0	98	3.052
9819	Begraafplaats 't Loo	563	5	0	0	568
Subtotaal		1.076	3.229	36	156	4.113
Van derden verkregen middelen met specifieke besteding						
9611	Onderhoud riolering	3.061	1.112	0	485	3.688
9810	Bonus begeleid werken	16	0	0	2	14
9817	Degeneratie straatwerk glasvezel	270	0	0	117	153
Subtotaal		3.347	1.112	0	604	3.855
Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven						
-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal		0	4.872	36	907	17.123
	Aansluiting i.v.m. afronding	0	0	0	0	0
Totaal		13.194	4.872	36	907	17.123

Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

9765 Voorziening pensioen wethouders

Deze voorziening is gevormd ter dekking van de pensioenverplichtingen van de (gewezen) wethouders. De in 2001 gewijzigde Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) maakt het mogelijk dat gewezen wethouders hun pensioen afkopen. Dit kan betekenen dat gemeenten voor onverwacht grote uitgaven komen te staan. Deze voorziening moet gelijk zijn aan de achterliggende betalingsverplichting van pensioenen wethouders. Het niveau van de voorziening wordt jaarlijks aangepast aan de actuariële waarde van de opgebouwde pensioenen.

9803 Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken

Het doel van deze voorziening is om de definitief oninbare bedragen van openstaande debiteuren sociale zaken te dekken. Dit betreffen uitsluitend de debiteuren sociale zaken die open stonden per 1 januari 2008 (overgangsdatum uitbesteding sociale zaken naar ISD optimisd).

9806 Voorziening dubieuze debiteuren

Deze voorziening dekt de definitief oninbare bedragen. De omvang wordt bepaald vanuit een inschatting van het risico dat een betaling door de debiteur niet meer plaats zal gaan vinden.

9813 Voorziening samenwerkingsverband Heesch-West

Deze voorziening dient ter dekking voor de verwachte exploitatieverliezen van samenwerkingsverband Heesch-West. Het aandeel voor onze gemeente is 12%. In 2019 is het verwachte resultaat niet gewijzigd en dus ook het saldo van de voorziening gelijk gebleven. De voorziening wordt op het moment dat we de gronden overdragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Heesch-West ter beschikking gesteld.

9816 Voorziening personele verplichtingen

Deze voorziening is bedoeld voor onderliggende contracten en verplichtingen voor personele aangelegenheden.

9818 Voorziening sanering vuilstort vlagheide

In 2018 werd duidelijk dat de overdracht van de Vlagheide aan de provincie niet langer budgetneutraal kan. Voor het aandeel van de verplichtingen van de gemeente Bernheze die voortkomen uit de sluiting en overdracht van de voormalige vuilstort de Vlagheide is een voorziening gevormd.

Voorzieningen voor het egaliseren van kosten (op basis van plannen)

9711 Voorziening onderhoud velden sportparken

Het doel van deze voorziening is om de kosten voor het groot onderhoud van velden van de sportparken te egaliseren. Dit is gebaseerd op basis van het onderhoudsplan buitensportvelden.

9723 Voorziening onderhoud bruggen

Het doel van deze voorziening is om de kosten voor het onderhoud van bruggen te egaliseren. Dit is gebaseerd op basis van het beleidsplan bruggen.

9731 Voorziening molen Nistelrode

Deze voorziening voorziet in de dekking van de kosten voor het onderhoud aan de molen Nistelrode. Dit is gebaseerd op basis van een meerjarig onderhoudsplan.

9732 Voorziening Molen Vorstenbosch

Deze voorziening voorziet in de dekking van de kosten voor het onderhoud aan de molen Vorstenbosch. Dit is gebaseerd op basis van een meerjarig onderhoudsplan.

9735 Voorziening kunstwerken

Het doel van deze voorziening is om de kosten van het meerjarig onderhoud aan kunstwerken te egaliseren en te dekken. Dit is gebaseerd op basis van een meerjarig onderhoudsplan.

9775 Voorziening technische voorziening sportparken

Het doel van deze voorziening is om de kosten van planmatig onderhoud aan de technische voorzieningen van sportparken te egaliseren en te dekken. Dit is gebaseerd op basis van een meerjarig onderhoudsplan.

9784 Voorziening onderhoud gemeentelijke accommodaties

Het doel van deze voorziening is om de kosten van planmatig onderhoud aan de gemeentelijke accommodaties te egaliseren en te dekken. Dit is gebaseerd op basis van een meerjarig onderhoudsplan.

9819 Voorziening begraafplaats 't Loo

Deze voorziening voorziet in de dekking van de toekomstige kosten van deze begraafplaats. De omvang van deze voorziening wordt jaarlijks getoetst door middel van een exploitatieopzet voor de komende twintig jaar.

Voorzieningen voor van derden verkregen middelen met een specifieke besteding

9611 Voorziening onderhoud riolering

De kapitaaluitgaven van het onderhoud van de riolering alsmede de toekomstige vervangingsinvesteringen zijn onderdeel van het tarief. Voor dat deel van de verkregen middelen geldt een specifieke besteding en wordt een voorziening gevormd.

9810 Voorziening bonus begeleid werken

Met deze voorziening worden de opleidingskosten gedekt van de werkplekken voor IBN-gedetacheerden (begeleid werken).

9817 Voorziening degeneratie straatwerk glasvezel

Deze voorziening voorziet in de dekking van de kosten van herstelwerkzaamheden van verharding in de openbare ruimte die zijn ontstaan door de aanlegging van het glasvezelnetwerk. Hiervoor is een eenmalige bijdrage ontvangen gebaseerd op basis van normen.

Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing kan worden geheven

Momenteel zijn er geen voorzieningen aanwezig die vallen onder deze indeling.

Vaste schulden, looptijd > 1 jaar

De vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar zijn onderverdeeld in de volgende onderdelen:

- obligatieleningen
- onderhandse leningen
- door derden belegde gelden
- waarborgsommen

Hiervan kan het volgende overzicht worden gegeven:

Vaste schulden, looptijd > 1 jaar	Saldo 1-1-2019	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2019
Obligatieleningen	0	0	0	0
Onderhandse leningen	49.756	25.000	26.635	48.121
Door derden belegde gelden	0	0	0	0
Waarborgsommen	11	22	20	13
Totaal	49.767	25.022	26.655	48.134

Voor een overzicht van de onderhandse leningen wordt verwezen naar het overzicht geldleningen, zoals opgenomen in het bijlagenboek. Dit betreft onder andere een viertal geldleningen van de Nederlandse Waterschapsbank die integraal zijn doorverstrekkt aan de woningbouwvereniging De Kleine Meierij. De rentelast van deze leningen in 2019 bedragen € 99.256,-.

De rentelast van de eigen leningen bedragen in 2019 € 737.282,-. In 2019 is vaste financiering aangetrokken voor een bedrag van € 25 miljoen (ten behoeve van voorfinanciering Heesch-West).

De waarborgsommen bestaan uit waarborgsommen, inschrijvingen voor bouw kavels en drempelbedragen voor de aanvragen op planschade.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn de volgende posten opgenomen:

Vlottende passiva	2019	2018
Netto vlottende schulden, < 1 jaar	5.797	5.188
Overlopende passiva	2.699	3.163
Afronding	0	-1
Totaal	8.496	8.350

Netto vlottende schulden, < 1 jaar

De netto vlottende schulden, korter dan één jaar zijn onderverdeeld in de volgende onderdelen:

- kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen
- kasgeldleningen
- banksaldi
- overige schulden (o.a. crediteuren)

Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen

In 2019 waren er geen door de gemeente afgesloten kasgeldleningen, aangegaan bij openbare lichamen, aanwezig.

Kasgeldleningen

In 2019 waren er geen door de gemeente afgesloten kasgeldleningen aanwezig.

Banksaldi

Per ultimo hadden alle bankrekeningen een tegoed in rekening-courant.

Overige schulden

Van de overige schulden kan het volgende overzicht worden gegeven:

Overige schulden	2019	2018
Crediteuren	5.630	5.363
Crediteuren sociale zaken	80	81
Betalingen via WVG	84	0
Automatische betalingen (nog te verwerken)	0	292
Diverse kleine posten	3	7
Totaal	5.797	5.743

Overlopende passiva

De samenstelling van de post overlopende activa is als volgt:

Overlopende passiva	2019	2018
Vooruitontvangen	2	497
Europese/Nederlandse voorschotbedragen	1	215
Overige vooruitontvangen bedragen (vanuit particuliere complexen *)	304	0
Nog te betalen	2.392	2.451
Totaal	2.699	3.163

* Vanuit een BBV wijziging worden de vooruitontvangen bijdragen vanuit de particuliere grondexploitaties met ingang van deze jaarstukken afzonderlijk benoemt in de tabel van de overlopende passiva op de balans. Dit zijn de particuliere grondexploitaties, waarvoor wij al een bijdrage hebben ontvangen, maar de kosten nog geheel of gedeeltelijk gemaakt moeten worden. Kortom, de bijdrage is "vooruitontvangen".

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Europese/NL voorschotbedragen	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2019
Provincie, GGA subsidie	196	0	196	0
EU, subsidie I-Qua	19	0	18	1
Totaal	215	0	214	1

Waarborgen en garanties

Door de gemeente kunnen garanties worden gegeven met betrekking tot betaling van rente en aflossing van bepaalde geldleningen, aangegaan door woningbouwstichtingen, gesubsidieerde instellingen, gezondheidsinstellingen, verenigingen en stichtingen voor de financiering van hun investeringen.

Er worden nog slechts garanties gegeven afgegeven aan instellingen waarvoor het WFZ (waarborgfonds zorginstellingen) of het WSW (waarborgfonds sociale woningbouw) van toepassing is. Onder de verenigingen is slechts nog één lening opgenomen.

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen en natuurlijke personen en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening worden weergegeven:

Waarborgen en garanties	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Restant begin dienstjaar	Restant einde dienstjaar
Woningbouwverenigingen 100%	56.585	100	61.191	57.185
Woningbouwverenigingen 50%	101.339	50	92.870	92.098
Subtotaal woningbouwverenigingen	157.924	-	154.061	149.283
Verenigingen 100%	113	100	34	27
Natuurlijke personen (particulieren)*	5.785	100	3.158	2.398
Totaal	163.822	-	157.253	151.708

In 2019 zijn geen bedragen betaald in het kader van de verleende borgstellingen of waarborgen. In het bijlagendeel is een compleet overzicht opgenomen gespecificeerd per lening. Een splitsing in gewaarborgde lenigen en garantstellingen kan niet worden gegeven. Er zijn in 2019 geen signalen ontvangen die wijzen op eventuele aanspraken in de toekomst.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente Bernheze is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende verplichtingen, die niet uit de balans blijken. De belangrijkste verplichtingen zijn de volgende:

Niet uit de balans blijvende verplichtingen (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	Totaal
Leasecontracten automatisering	178	150	121	102	551

Overige verplichtingen en rechten

Vanuit de “notitie faciliterend grondbeleid” zijn de rechten en plichten die voortvloeien vanuit de facilitaire grondexploitatie verwerkt in deze jaarrekening. Op basis van de huidige stand van zaken zijn de volgende cijfers te benoemen:

- Onder de overlopende passiva hebben we voor € 303.517,22 aan “overig vooruitontvangen” opgenomen. Dit betreft het grootste deel van de particuliere complexen waarvoor we al wel een vergoeding (exploitatiebijdrage) hebben ontvangen, maar de kosten nog geheel of gedeeltelijk moeten maken.
- Onder de overige vorderingen hebben we voor € 1.460,69 aan “overig nog te ontvangen” opgenomen. Dit betreft één complex waarbij een overeenkomst aanwezig is, de vergoeding nog niet is ontvangen en er al wel enkele kosten zijn betaald.

Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat gemeenten geen zekerheden over de omvang en hoogte van de eigen bijdrage kunnen verkrijgen.

Wet WNT

De Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector is ingaande 2013 in werking getreden als opvolger van de Wet WOPT (openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Inkomens die hoger zijn dan de voor 2019 gestelde norm ad € 194.000,- moeten openbaar worden gemaakt en worden opgenomen in de financiële jaarverslaglegging. Bij de gemeente Bernheze wordt deze norm, inclusief de dotaties aan de voorzieningen, niet overschreden.

In 2019 is er bij Gemeente Bernheze een interim-secretaris aangesteld. Dit is een topfunctionaris zonder dienstbetrekking en dient in een afzonderlijke tabel te worden verantwoord.

Met dienstbetrekking:

Bedragen x € 1	A.J.G. Bex	P.M.M.H. Hurkmans	J.H.M.. van den Oever
Gegevens 2019			
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01-01 / 31-05	01-12 / 31-12	01-01 / 31-12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	42.289,11	8.027,11	83.071,28
Beloningen betaalbaar op termijn	7.771,70	1.465,39	14.951,18
Subtotaal	50.060,81	9.492,50	98.022,46
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	80.257,53	16.476,71	194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0	0
Totale bezoldiging	50.060,81	9.492,50	98.022,46
Reden waarom de overschrijding al dan niet in toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018			
Functiegegevens			
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01 / 31-12	N.v.t.	01-01 / 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	N.v.t.	1,0
Dienstbetrekking	Ja	N.v.t.	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	97.695,18	N.v.t.	82.280,36
Beloningen betaalbaar op termijn	17.375,76	N.v.t.	13.664,88
Subtotaal	115.070,94	N.v.t.	95.945,24
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	N.v.t.	189.000
Bezoldiging	115.070,94	N.v.t.	95.945,24

Zonder dienstbetrekking:

Bedragen x € 1	W.C.M. Lissenberg	
Gegevens 2019		
Functiegegevens	(Interim) Gemeentesecretaris	
Kalenderjaar	2019	2018
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	06-05 t/m 30-11	N.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	6 maanden en 25 dagen	N.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 187	€ 182
Maxima op basis van de normbedragen per maand	171.733,33	N.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	171.733,33	N.v.t.
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief	Ja	N.v.t.
Bezoldiging in de betreffende periode	85.593,75	N.v.t.
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	85.593,75	N.v.t.
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	85.593,75	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Voor een analyse van de afwijkingen tussen de begroting ná wijziging en het overzicht van baten en lasten wordt verwezen naar de programmaverantwoording. Deze analyse maakt deel uit van de jaarstukken.

ALGEMEEN FINANCIËEL BELEID

Inleiding

De grondslag van deze verantwoording ligt opgesloten in het BBV, Besluit begroten en verantwoorden. Daarnaast is de verordening op de uitgangspunten voor het financiële beleid en het financieel beheer leidend voor het opstellen van de begroting en ook de uitvoering daarvan.

Algemene uitgangspunten

Het financiële beleid is gericht op een bedrijfseconomisch verantwoorde grondslag. Mede bepalend hierbij zijn de wettelijke bepalingen en de richtlijnen van de provincie Noord-Brabant in verband met haar toezichtstaak.

De algemene uitgangspunten bij het formulering van het financieel beleid zijn geweest:

- structurele uitgaven met structurele middelen dekken;
- tarieven kostendekkend;
- de begroting en meerjarenbegroting zijn structureel in evenwicht.

Overzicht baten en lasten 2019

Per programma

De volgende tabel toont de baten en lasten over 2019 verdeeld naar de verschillende programma's.

Omschrijving Programma:	Lasten			Baten		
	Prim. begr	Na wijziging	Werkelijk	Prim. begr	Na wijz.	Werkelijk
Bestuur en ondersteuning	3.735.699	4.342.397	4.638.559	1.377.807	2.208.294	2.125.043
Veiligheid	2.534.799	2.909.047	2.870.126	56.168	408.184	407.384
Verkeer, vervoer en waterstaat	3.434.097	3.520.702	3.507.023	149.776	367.107	378.929
Economie	940.830	1.232.121	605.120	426.647	656.500	261.299
Onderwijs	2.429.167	2.548.922	2.553.212	208.163	294.011	312.711
Sport, cultuur en recreatie	5.156.695	6.014.744	5.614.608	784.743	858.387	1.167.727
Sociaal domein	28.901.880	30.794.430	29.678.052	4.634.853	5.224.699	5.402.490
Volksgezondheid en milieu	6.688.481	7.649.875	7.690.460	5.290.066	5.395.347	5.202.209
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	16.362.851	18.234.711	9.862.621	17.404.423	17.711.932	8.718.857
Algemene dekkingsmiddelen	380.976	433.604	484.964	45.424.047	46.720.571	46.852.796
Overhead	7.466.207	7.839.284	7.572.967	162.119	321.495	350.540
Heffing vennootschapsbelasting	0	119.710	-71.213	0	0	0
Bedrag onvoorzien	94.472	45.880	0	0	0	0
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	77.745.178	85.251.824	74.521.536	75.918.812	80.166.527	71.179.985
Lasten	77.745.178	85.251.824	74.521.536			
Baten	75.918.812	80.166.527	71.179.985			
Saldo	-1.826.366	-5.085.297	-3.341.551			

Omschrijving Programma:	Lasten			Baten		
	Prim. begr	Na wijziging	Werkelijk	Prim. begr	Na wijz.	Werkelijk
Toevoegingen en onttrekkingen reserves:						
Bestuur en ondersteuning	473.500	1.364.698	1.372.318	590.905	1.394.714	1.378.213
Veiligheid	0	0	0	0	90.330	90.330
Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	106.859	188.436	172.171
Economie	0	0	27.000	280.250	333.898	156.714
Onderwijs	0	13.120	13.120	5.174	17.519	17.012
Sport, cultuur en recreatie	236.979	253.628	253.628	350.350	953.704	613.289
Sociaal domein	0	1.186.196	1.144.224	2.803.610	4.096.630	3.413.293
Volksgesondheid en milieu	6.053	528.000	991.440	220.088	1.444.120	1.743.522
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.034.159	1.554.857	727.713	253.923	948.480	383.871
Subtotaal	2.750.691	4.900.499	4.529.443	4.611.159	9.467.831	7.968.415
Gerealiseerd resultaat	80.495.869	90.152.323	79.050.979	80.529.971	89.634.358	79.148.400
Lasten	80.495.869	90.152.323	79.050.979			
Baten	80.529.971	89.634.358	79.148.400			
Gerealiseerd resultaat (overschot (+) / tekort (-))	34.102	-517.965	97.421			
Saldo van incidentele baten en lasten			1.022.689			
Structureel resultaat (overschot (+) / tekort (-))			1.120.110			

Verwijzing naar toelichting

Nummer	Programma	Toelichting in deel 1 programmaverantwoording (op pagina)
0	Bestuur en ondersteuning	9
1	Veiligheid	15
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	18
3	Economie	21
4	Onderwijs	26
5	Sport, cultuur en recreatie	29
6	Sociaal domein	36
7	Volksgesondheid en milieu	43
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	47

Per taakveld

In artikel 24 lid 3d van het Besluiten begroting en verantwoording is opgenomen dat de jaarstukken een bijlage moet bevatten met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

Taakveld	Lasten 2019			Baten 2019			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
	Prim.begr	Na wijziging	Werkelijk	Prim.begr	Na wijziging	Werkelijk	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	1.749.396	1.784.233	2.119.434	0	0	0	335.201	0	335.201
0.2 Burgerzaken	969.306	999.967	908.887	658.294	659.294	448.339	-91.080	210.955	119.875
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	328.882	1.111.560	1.125.275	650.935	1.441.774	1.609.941	13.715	-168.167	-154.452
0.4 Overhead	7.466.207	7.839.284	7.572.967	162.119	321.495	350.540	-266.317	-29.045	-295.362
0.5 Treasury	26.160	58.136	41.564	39.601	65.084	60.743	-16.572	4.341	-12.231
0.61 OZB woningen	354.816	375.467	443.400	4.425.804	4.463.800	4.380.178	67.933	83.622	151.555
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	2.519.146	2.752.130	2.697.515	0	54.615	54.615
0.64 Belastingen overig	0	0	0	26.195	26.195	28.201	0	-2.006	-2.006
0.7 Algemene uitkeringen en ov.uitkeringen gf	0	0	0	38.387.495	39.426.204	39.626.803	0	-200.599	-200.599
0.8 Overige baten en lasten	401.611	58.915	0	0	0	1.479	-58.915	-1.479	-60.394
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	119.710	-71.213	0	0	0	-190.923	0	-190.923
0.10 Reserves programma 0	473.500	1.364.698	1.372.318	590.905	1.394.714	1.378.213	7.620	16.501	24.121
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.893.243	2.288.037	2.262.787	53.059	390.042	390.193	-25.250	-151	-25.401
1.2 Openbare orde en veiligheid	641.556	621.010	607.339	3.109	18.142	17.192	-13.671	950	-12.721
0.10 Reserves programma 1	0	0	0	0	90.330	90.330	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	3.431.813	3.486.267	3.472.588	149.776	367.107	378.929	-13.679	-11.822	-25.501
2.5 Openbaar vervoer	2.284	34.435	34.435	0	0	0	0	0	0
0.10 Reserves programma 2	0	0	0	106.859	188.436	172.171	0	16.265	16.265
3.1 Economische ontwikkeling	90.994	82.358	57.663	5.821	5.821	6.250	-24.695	-429	-25.124
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	273.623	507.481	83.321	273.623	501.481	110.321	-424.160	391.160	-33.000
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	68.646	73.657	56.562	30.206	26.688	25.248	-17.095	1.440	-15.655
3.4 Economische promotie	507.567	568.625	407.574	211.381	216.894	244.120	-161.051	-27.226	-188.277
0.10 Reserves programma 3	0	0	27.000	280.250	333.898	156.714	27.000	177.184	204.184
4.1 Openbaar basisonderwijs	5.726	5.726	7.428	0	0	1.191	1.702	-1.191	511
4.2 Onderwijshuisvesting	1.186.287	1.249.661	1.271.531	60.114	74.303	90.589	21.870	-16.286	5.584
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.237.154	1.293.535	1.274.253	148.049	219.708	220.931	-19.282	-1.223	-20.505
0.10 Reserves programma 4	0	13.120	13.120	5.174	17.519	17.012	0	507	507
5.1 Sportbeleid en activering	239.646	429.773	243.565	154	171	31.988	-186.208	-31.817	-218.025
5.2 Sportaccommodaties	1.792.901	1.872.447	1.980.723	686.699	742.340	741.617	108.276	723	108.999
5.3 Cultuurpresentatie,-productie en -participatie	416.838	559.656	432.529	14.940	14.940	14.940	-127.127	0	-127.127
5.4 Musea	27.623	27.685	25.512	5.796	5.796	5.797	-2.173	-1	-2.174
5.5 Cultureel erfgoed	122.870	225.955	154.839	18.474	45.250	45.250	-71.116	0	-71.116
5.6 Media	774.127	772.307	771.028	11.930	17.550	14.545	-1.279	3.005	1.726
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.782.690	2.126.922	2.006.412	46.750	32.341	313.592	-120.510	-281.251	-401.761
0.10 Reserves programma 5	236.979	253.628	253.628	350.350	953.704	613.289	0	340.415	340.415
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.963.510	5.620.554	5.328.843	254.354	246.790	254.504	-291.711	-7.714	-299.425
6.2 Wijkteams	3.252.457	3.237.104	3.108.188	0	0	0	-128.916	0	-128.916
6.3 Inkomensregelingen	6.659.963	6.802.651	6.213.551	4.287.237	4.427.117	4.269.716	-589.100	157.401	-431.699
6.4 Begeleide participatie	4.185.532	4.485.702	4.457.831	0	146.088	146.088	-27.871	0	-27.871
6.5 Arbeidsparticipatie	376.898	456.862	397.655	0	757	11.861	-59.207	-11.104	-70.311
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	753.574	999.747	1.022.401	0	0	0	22.654	0	22.654
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	3.724.522	3.535.896	3.607.677	93.262	148.442	158.514	71.781	-10.072	61.709
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	4.113.992	4.940.405	4.911.133	0	46.447	352.750	-29.272	-306.303	-335.575
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	71.432	72.093	72.093	0	209.057	209.057	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	800.000	643.415	558.679	0	0	0	-84.736	0	-84.736

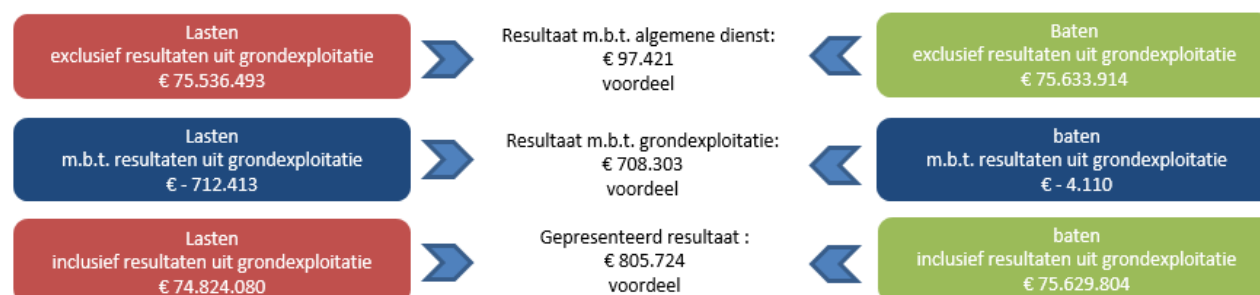
Taakveld	Lasten 2019			Baten 2019			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
	Prim.begr	Na wijziging	Werkelijk	Prim.begr	Na wijziging	Werkelijk	Lasten	Baten	Saldo
0.10 Reserves programma 6	0	1.186.196	1.144.224	2.803.610	4.096.630	3.413.294	-41.972	683.336	641.364
7.1 Volksgezondheid	1.082.986	1.121.203	1.090.067	17.101	27.064	27.064	-31.136	0	-31.136
7.2 Riolering	2.038.292	2.201.534	2.332.628	2.355.750	2.524.375	2.516.395	131.094	7.980	139.074
7.3 Afval	2.451.999	2.937.985	2.937.943	2.843.039	2.754.748	2.591.327	-42	163.421	163.379
7.4 Milieubeheer	1.056.154	1.306.291	1.264.279	6.225	6.225	0	-42.012	6.225	-35.787
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	59.050	82.863	65.542	67.951	82.936	67.423	-17.321	15.513	-1.808
0.10 Reserves programma 7	6.053	528.000	991.440	220.088	1.444.120	1.743.522	463.440	-299.402	164.038
8.1 Ruimtelijke ordening	807.688	1.490.287	970.085	14.703	47.646	7.368	-520.202	40.278	-479.924
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	13.925.324	14.996.635	7.068.806	15.959.483	16.551.492	7.792.409	-7.927.829	8.759.083	831.254
8.3 Wonen en bouwen	1.629.839	1.747.789	1.823.730	1.430.237	1.112.794	919.080	75.941	193.714	269.655
0.10 Reserves programma 8	2.034.159	1.554.857	727.713	253.923	948.480	383.871	-827.144	564.609	-262.535
Afronding	0	-1	2	0	-1	-4	3	1	4
Totalen	80.495.869	90.152.323	79.050.979	80.529.971	89.634.358	79.148.400	-11.101.344	10.485.956	-615.388
Lasten	80.495.869	90.152.323	79.050.979						
Baten	80.529.971	89.634.358	79.148.400						
Saldo	34.102	-517.965	97.421						

Onderbouwing jaarrekening resultaat 2019

Gemeente Bernheze heeft over 2019 een resultaat gerealiseerd van : € 805.724,48

Dit bestaat uit twee onderdelen, namelijk:

- Resultaat uit reguliere exploitatie : € 97.421,32
- Resultaat uit saldo winst- en verliesnemingen bouwgrondexploitaties (woningbouw & bedrijventerreinen) : € 708.303,16

Analyse rekeningsaldo

Deze analyse betreft afwijkingen in de jaarrekening van € 50.000,- of meer.

Verklaring van het resultaat over 2019		Incidenteel	Structureel
	In eerder stadium gerapporteerd aan raad		
	Saldo primitieve begroting 2019 inclusief wijzigingen 2018 na opmaak begroting 2019	207.823	-40.552
1	Eerste bestuursrapportage 2019	159.135	49.030
2	Tweede bestuursrapportage 2019	-21.582	4.589
3	Derde bestuursrapportage 2019	112.644	46.878

Verklaring van het resultaat over 2019		Incidenteel	Structureel
	Saldo	458.020	59.945
-	Overige afwijkingen in jaarrekening		
4	Wethouders	298.385	
5	Burgerzaken	-33.355	101.562
6	Strategische gronden	-181.643	
7	Automatisering	-122.115	
8	Wet WOZ	68.547	
9	Algemene Uitkering	-200.599	
10	Algemene lasten en baten	-60.393	
11	Vennootschapsbelasting	-190.923	
12	Vrijval reserve groot onderhoud gebouwen	-106.802	
13	Aanzuiveren reserve riolering	152.937	
14	Aanzuiveren reserve egalisatie afvalstoffenheffing	310.503	
15	Overige aangelegenheden sport	-106.946	
16	Recreatievoorzieningen	-266.011	
17	Samenkracht en burgerparticipatie	-71.263	
18	Algemene uitgaven bijstandsverlening	-82.431	
19	Wet werk en bijstand (WWB)	-192.076	
20	Minimabeleid	-123.721	
21	Personeelslasten Ruimtelijke Ordening	94.226	
22	Resultaat bouwgrondexploitatie	-708.303	
23	Salariskosten Bouwen en Wonen	114.531	
24	Bouw-, woning- en welstandstoezicht (m.n. opbrengsten leges omgevingsvergunningen)	249.534	
25	Handhaving bouw en woningtoezicht	-91.066	
	Diverse kleinere mutaties	-176.267	
	Saldo (incidenteel / structureel)	-967.231	161.507
	Voordelig jaarrekeningresultaat 2019	-805.724	

(- = voordeel / + = nadeel)

Eerste bestuursrapportage 2019

Het nadelige resultaat van € 208.165,- bij de eerste bestuursrapportage 2019 ontstaat voornamelijk door:

Vennootschapsbelasting	119.710
Algemene uitkering	-73.845
Actualisatie kapitaallasten jaarrekening 2018	-231.027
Minimabeleid	137.252
Kleinere mutaties	256.075
Totaal afwijkingen (- = voordeel / + = nadeel)	208.165

Tweede bestuursrapportage 2019

Het voordelige resultaat van € 16.993,- bij de tweede bestuursrapportage 2019 ontstaat voornamelijk door:

Opbrengst OZB	-232.332
Algemene uitkering	245.275
Gasverbruik de Pas	51.020
Opbrengsten uit degeneratiekosten kabels en leidingen	-94.200
Participatiewet	-58.649
Kleinere mutaties	71.893
Totaal afwijkingen (- = voordeel / + = nadeel)	-16.993

Derde bestuursrapportage 2019

Het nadelige resultaat van € 159.522,- bij de derde bestuursrapportage 2019 ontstaat voornamelijk door:

Opbrengsten leges kabels en leidingen	-116.000
Grondverkopen	60.116
Slootmaaisel	69.000
Werkzaamheden in het kader van de Wildhorst	50.000
Sociale zaken	-205.726
Leges omgevingsvergunning	400.000
Kleinere mutaties	-97.868
Totaal afwijkingen (- = voordeel / + = nadeel)	159.522

Na verwerking van de tussentijdse rapportages 2019 verwachten wij op basis van de ramingen een nadelig saldo bij de jaarrekening van € 517.965,-.

Nog niet gerapporteerd aan de Raad

4. Wethouders

Als gevolg van de bijstelling van de rekenrente naar beneden (2018: 1,577%; 2019: 0,29%) is de dotatie aan de voorziening hoger dan geraamd.

5. Burgerzaken

In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Het effect is dat het aantal aanvragen fors lager ligt en tot 2024 deze trend blijft voortzetten.

6. Strategische gronden

In 2018 heeft een afwaardering plaatsgevonden van strategische grond naar natuurgrond. Hiervoor hebben wij in 2019 een subsidie (compensatie) ontvangen. Het compensatiebedrag is hoger dan de daadwerkelijke afwaardering van de grond. Dit komt doordat sommige gronden geen boekwaarde meer hadden, maar wel in aanmerking kwamen voor compensatie-subsidie. Deze in november ontvangen subsidie stond niet geraamd op het budget.

7. Kosten automatisering

In het kader van het project Bernheze van A naar I zijn een aantal zaken getemporeerd, waardoor overschrijding op de gevraagde budgetten zijn ontstaan.

8. Wet WOZ

Via de tweede bestuursrapportage 2019 hebben wij de verwachte inkomsten uit OZB naar boven bijgesteld op basis van actualisatie van het gegevensbestand. De consequenties hiervan voor de kostentoe rekening (op basis van aantallen, aanslagen, invordering en dergelijke) werden pas veel later duidelijk, namelijk pas na de inventarisatie van de derde

tussentijdse rapportage. We hebben hierdoor niet tijdig kunnen inspelen op (en dus geen tijdige bijraming verricht op) de hogere kosten in relatie tot de opbrengstenstijging, waardoor een kostenoverschrijding is ontstaan.

9. Algemene Uitkering

Begrotingstechnisch hielden we rekening met de uitkomsten van de septembercirculaire. In december ontvingen we de decembercirculaire. Dit leveren € 81.000,- aan extra inkomsten op. Daarnaast actualiseren we voortdurend de maatstaafhoeveelheden. Deze actualisatie geeft een positief effect van € 203.000,-. Daarnaast zijn er nog bijstellingen geweest voor de jaren 2017 en 2018 die de inkomsten met € 83.000,- negatief beïnvloeden.

10. Algemene lasten en baten

De onderschrijding op de post onvoorzien is het gevolg van het onbenutte deel van deze post en het budget projectsubsidies.

11. Vennootschapsbelasting (VpB)

Op basis van de berekening voor de voorlopige aanslag VpB 2017 werd in 2018 een “nog te betalen” post opgenomen van € 128.250,-. Na een herberekening (wijziging uitgangspunten) is in augustus 2019 de definitieve aangifte over 2017 gewijzigd naar nihil. Hierdoor ontstaat er in 2019 een overschot op het budget. Daarnaast is het verwachte bedrag wat wij over 2018 aan VpB zullen gaan betalen van € 57.152,- ten opzichte van de oorspronkelijke raming van € 119.170,-.

12. Vrijval reserve groot onderhoud gebouwen

Op basis van de voorschriften is het noodzakelijk de reserve om te zetten naar een voorziening. De vrijval (daarmee de omvang) van de reserve is groter dan de noodzakelijke omvang van de voorziening. Het voordeel valt daarmee vrij in de algemene dienst. (op pagina 151 staat een verdere toelichting omtrent de reserve groot onderhoud gebouwen).

13. Aanzuiveren reserve Riolering

Het saldo van alle mutaties gerelateerd aan de exploitatie op het onderdeel riolering (exploitatieverschillen) worden ten gunste of ten laste gebracht van de reserve riolering. Voor 2019 geldt een last op riolering en deze worden gedekt uit de reserve riolering. De omvang van de reserve riolering was einde jaar niet toereikend voor de dekking van deze lasten en is door deze onttrekking aangezuiverd vanuit de algemene middelen.

14. Aanzuiveren reserve egalisatie afvalstoffenheffing

Het saldo van alle mutaties gerelateerd aan de exploitatie op het onderdeel afval worden ten gunste of ten laste gebracht van de reserve afvalstoffenheffing. Voor 2019 geldt een last op afval en deze worden gedekt uit de reserve afvalstoffenheffing. De omvang van de reserve afvalstoffenheffing was einde jaar niet geheel toereikend voor de dekking van deze lasten en is door deze onttrekking aangezuiverd vanuit de algemene middelen.

15. Overige aangelegenheden sport

De onderbesteding op de post Overige sportaangelegenheden wordt veroorzaakt door het budget “Combinatiefuncties”. We hebben de intentie uitgesproken de middelen te besteden aan het doel waarvoor ze beschikbaar zijn gesteld. De besteding van de middelen vindt gefaseerd plaats over meerdere jaren.

16. Exploitatie recreatievoorzieningen

In verband met de ontwikkeling van de Wildhorst heeft de raad bij de begroting 2019 besloten om geen rekening te houden met de opbrengsten van de huidige erfpachten. Hierdoor is de begroting niet meer afhankelijk van deze inkomsten. De exploitatie van het recreatieoord heeft in 2019 wel geleid tot opbrengsten die nu als een incidentele baat worden verantwoord.

17. Personeelslasten samenkracht en burgerparticipatie

De onderuitputting is het gevolg van niet of later ingevulde vacatures.

18. Algemene uitgaven bijstandsverlening

Betreft een lagere afname van uren inzake dienstverleningsovereenkomst Meierijstad.

19. Wet werk en bijstand

In de 3de tussentijdse rapportage 2019 hebben we op basis van de uitgaven januari tot en met september een doorrekening gemaakt op basis van extrapolatie. De werkelijke bijstandskosten zijn lager uit dan geraamd. Het aantal uitkeringsgerechtigden is gedaald van 285 per 1 januari 2019 naar 268 per 31 december 2019.

20. Minimabeleid

In de 3de tussentijdse rapportage 2019 hebben we op basis van de uitgaven januari tot en met september een doorrekening gemaakt op basis van extrapolatie. De werkelijke kosten minimabeleid vallen lager uit. Daarnaast is door het rijk deze kabinetsperiode een budget beschikbaar gesteld door middel van een decentralisatie-uitkering Schulden en armoede. Deze uitkering moet een impuls geven aan de verbetering van de toegang tot en effectiviteit van de gemeentelijke schuldhelpverlening en aan versterking van de lokale regiefunctie van het (kind)gericht armoedebeleid. Deze gelden hebben we nog niet besteed.

21. Personeelslasten Ruimtelijke Ordening

In 2019 heeft de Omgevingswet meer capaciteit gevraagd van diverse medewerkers. Daarnaast is ook een beroep gedaan op externe medewerkers.

22. Resultaat bouwgrondexploitatie

Door het naleven van de door het BBV opgelegde POC-methode (Percentage of Completion) in het grondbedrijf en de afsluitingen van complexen is voor ruim € 0,7 miljoen aan winsten genomen vanuit de bouwgronden in exploitatie woningbouw.

23. Salariskosten bouwen en wonen

In 2019 heeft Bouwen en Wonen meer capaciteit gevraagd. Met name door inhuur van externe medewerkers.

24. Bouw-, woning- en welstandstoezicht

Bij de derde tussentijdse rapportage zijn de opbrengsten uit leges omgevingsvergunning (activiteit bouwen) fors naar beneden bijgesteld. Door de aanhoudende stikstofproblematiek bleek deze bijstelling nog niet voldoende te zijn.

25. Handhaving bouw en woningtoezicht

Ten behoeve van thematisch toezicht handhaving werd in 2019 gekozen voor de Wildhorst. Het traject om te komen tot een nieuwe toekomstvisie op de Wildhorst heeft enige vertraging opgelopen. Ook werd een stand-still afgekondigd voor dit gebied. Als gevolg hiervan is het thematisch toezicht op de Wildhorst tijdelijk in de wacht gezet.

Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (in €)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verkregen algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de opbrengsten uit de heffing van OZB en de uitkeringen, die ontvangen zijn vanuit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als rioolrecht of de afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel.

Algemene dekkingsmiddelen (in €)		Raming na wijzigingen	Realisatie
1.	Lokale heffingen:		
	ozb	7.139.962	7.041.331
	toeristenbelasting	94.384	124.641

Algemene dekkingsmiddelen (in €)		Raming na wijzigingen	Realisatie
2.	Algemene uitkering incl. afrekening voorgaande dienstjaren	39.426.204	39.626.803
3.	Dividend BNG 2016	60.021	60.021
	Totaal	46.720.571	46.852.796

1. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

De lokale heffingen worden toegelicht in de paragraaf "lokale heffingen". Daar wordt ingegaan op de gerealiseerde opbrengst, de beleidsuitgangspunten, belastingvoorstellen en het kwijtscheldingsbeleid.

2. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Dit betreft de inkomsten die via de algemene uitkering uit het gemeentefonds vanuit het Rijk worden ontvangen. De inkomsten zijn gebaseerd op de decembercirculaire 2019. Wij stelden de raming gedurende het jaar bij op basis van de diverse circulaires die we ontvangen gedurende het verslagjaar. Naast het ontvangen uitkeringsbedrag in het rekeningjaar, bevat de realisatie ook een positieve afrekening over voorgaande jaren.

3. Dividenden

Het gerealiseerde dividend betreft het dividend 2018. Op basis van de voorschriften mag dividend pas verantwoord worden in het jaar waarin ook het bestuursbesluit tot dividenduitkering is genomen.

Overhead

Om meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead schrijft het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in artikel 8 lid 1c voor om een apart overzicht op te nemen van de overhead. Onder overhead wordt verstaan: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Te denken valt aan kosten met betrekking tot personeel & Organisatie (P&O), financiën, huisvesting en bestuursondersteuning. Deze kosten mogen niet meer worden toegerekend aan de directe taakvelden/programma's. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld 0.4 Overhead in het programma Bestuur en ondersteuning. Onderstaand wordt inzicht gegeven in het totaal van de overhead alsmede de verrekening binnen de begroting.

De kosten van de overhead kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Raming na wijziging	Realisatie	Saldo
Personele kosten	4.798.756	4.655.256	143.500
Algemene administratiekosten	289.650	263.557	26.093
Informatievoorziening en automatisering	1.613.478	1.549.996	63.482
Huisvesting	717.457	671.814	45.643
Overige	521.878	374.873	147.005
Subtotaal	7.941.219	7.515.496	425.723
Toerekening overheadskosten aan grondexploitaties	-423.429	-293.069	-130.360
Totale kosten overhead	7.517.790	7.222.427	295.363

1. Personele kosten

Dit betreft de loonkosten van personeel voor zover deze niet actief zijn in het primaire proces en daarmee kunnen worden gedefinieerd als overhead. Onder overhead wordt de formatie verantwoord die wordt ingezet voor onder andere financiën, communicatie, juridische zaken, P&O, ICT en bestuursondersteuning. Overeenkomstig de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording zijn hierbij ook de volledige loonkosten van directie en management opgenomen. Daarnaast worden onder de personele overheadkosten de kosten verantwoord voor het personeelsbeheer. Hierbij valt te denken aan opleidingskosten, reis- en verblijfskosten, werving en selectie, loopbaan- en mobiliteitsadviezen, arbobeleid en het voeren van de salarisadministratie.

2. Algemene administratiekosten

Onder Algemene administratiekosten zijn de kosten opgenomen voor kantormaterialen, telefoonkosten, portokosten en abonnementen.

3. Informatievoorziening en automatisering

Onder I&A zijn de kosten opgenomen voor onder andere aanschaf, onderhoud en licenties van hard- en software en systeem- en netwerkbeheer.

4. Huisvesting

Onder huisvesting zijn de kosten opgenomen voor ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen organisatie. De kosten bevatten onder andere energiekosten, (groot) onderhoud van het gebouw en technische installaties, kantoormeubilair, verzekering, schoonmaak en kapitaallasten (rente en afschrijving).

5. Overige

Onder overige zijn onder andere de externe kosten opgenomen gerelateerd aan juridische zaken waaronder juridische advieskosten, bezwarencommissie, de kosten voor communicatie en representatie, kwaliteitszorg en klachtenregeling en archief.

6. Toerekening overheadkosten aan grondexploitaties

Volgens het Besluit begroting en verantwoording mag uitsluitend een doorberekening van de overheadkosten plaatsvinden aan de grondexploitaties door dit als negatieve last in de overhead mee te nemen. Het saldo dat gepresenteerd wordt onder de overhead is daarom een netto bedrag. De toerekening heeft plaatsgevonden op basis van het aantal uren dat geraamd is ten laste van de grondexploitaties.

Dekking van de overhead

In de jaarrekening is alleen overhead toegerekend aan de grondexploitaties. De overhead is verder vanuit de algemene dekkingsmiddelen gedekt. Uitzondering hierop zijn de activiteiten waarvoor kostendekkende tarieven doorberekend mogen worden zoals afval, riolering en begraafplaatsen. Aangezien in de programma's alleen de kosten worden opgenomen van het primaire proces is het niet mogelijk om de tarieven die berekend mogen worden hieruit te halen. De overhead mag aan deze activiteiten extracomptabel worden toegerekend.

Aangezien de toerekening aan de tarieven extracomptabel gebeurt, is deze niet af te leiden uit de jaarrekening. In de paragraaf lokale heffingen is daarom toegelicht welk aandeel van de overhead wordt toegerekend aan deze activiteiten.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Op 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht voor publieke organisaties ingevoerd. De Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb) is zo aangepast dat overheden ook belast kunnen worden voor economische activiteiten die ook door private ondernemingen (kunnen) worden uitgevoerd. De aanpassingen hebben tot doel een gelijk speelveld te creëren tussen partijen (overheden en private ondernemingen). Door deze wetwijziging vallen activiteiten waarvoor gemeenten als ondernemer optreden onder de Vpb.

De belaste activiteiten betreffen de bouwgrondexploitaties en de verkoop van grondstoffen afval. Voor het jaar 2019 vindt de berekeningsgrondslag nog plaats. Dit risico is opgenomen in de risicoparagraaf van deze jaarrekening.

Toelichting begroot na wijziging versus realisatie 2019

De voornaamste verschillen zijn:

Personeel

De loonkosten zijn o.m. als gevolg van vacatures lager dan begroot.

Algemene administratiekosten

De kosten voor kantoorinventaris, abonnementen en vakliteratuur, drukkosten, jaarlijkse subsidiescan door een extern bureau en de portokosten zijn lager dan begroot. Daarentegen zijn de telefoonkosten hoger dan begroot.

Informatievoorziening en automatisering

De kosten gebruiksrechten software, de internetkosten en de datalijnkosten zijn lager dan begroot. Daarnaast zijn op het budget ICT in eigen beheer kosten gemaakt, waarvoor geen raming aanwezig was. Dit betreffen incidentele kosten ten behoeve van spoor 1 "basis op orde". Met deze kosten hebben we rekening gehouden in de vorming van de reserve ICT en worden daarom ook volledig gedekt uit deze reserve.

Huisvesting

Voor de aankoop meubilair en klein inventaris is een jaarlijks budget beschikbaar. In 2019 zijn de uitgaven lager dan geraamd.

Overige

In 2019 was een budget beschikbaar voor het actualiseren van het communicatiebeleid. Met dit project willen we er voor zorgen, dat de hele organisatie zich onderdeel weet van, en een actieve rol voelt in, het communicatieproces. Doordat de start van het project is vertraagd zijn de kosten niet volledig in 2019 tot uiting gekomen en worden deze doorgeschoven naar 2020. Daarnaast is het budget Innovatie & flexibiliteit niet volledig benut. In 2019 zijn er allerlei veranderingen en ontwikkelingen in gang gezet, die lopen over langere tijd en deel van deze ontwikkelingen komen vooral op gang in 2020. In 2019 is er vooral veel uitgedacht en in gang gezet, maar de invulling en uitvoering krijgt voornamelijk in 2020. Zoals bijvoorbeeld het uitvoeringsprogramma dienstverlening of uitvoering van communicatiebeleid alsmede het op een andere manier invulling geven aan de P&C-cyclus.

Onvoorzien

In de begroting is in de exploitatie een jaarlijkse post Onvoorzien opgenomen. Dit betreft een structurele post van € 94.472,-. Dit is een wettelijk verplichte uitgavenpost op basis van artikel 8, lid 6 van het Besluit begroting en verantwoording. De post onvoorzien kan ingezet worden voor alle programma's. Het college kan zonder voorafgaande toestemming van de raad beschikken over de post onvoorzien zoals die is opgenomen in de programmabegroting van het lopende jaar onder de volgende voorwaarden:

- a. de beschikking over de post onvoorzien mag uitsluitend betrekking hebben op uitgaven die onvoorzienbaar, onuitstelbaar of onvermijdbaar (de zogenaamde 3 O's) zijn;
- b. mutaties van eenmalige of structurele lasten of baten, niet zijnde mutaties voortvloeiende uit investeringskredieten, tot en met € 25.000,-;
- c. mutaties van geautoriseerde investeringskredieten tot 10% van het investeringsbedrag of tot een bedrag van € 100.000,-;
- d. voordelen welke niet zijn geraamd worden toegevoegd aan de post onvoorzien;
- e. het college doet zonder voorafgaande toestemming van de raad ten laste van de post onvoorzien geen uitgaven waarvan bekend is of verondersteld mag worden dat daaromtrent belangrijke politieke gevoeligheid bestaat.
- f. indien aanwending van de post onvoorzien structurele financiële consequenties tot gevolg heeft worden deze consequenties in de eerst volgende perspectiefnota en/of begroting opgenomen als een onomkeerbaar besluit.

Het college heeft in de bestuursrapportages hierover deels verantwoording afgelegd aan de raad. In het begrotingsjaar 2019 zijn de volgende mutaties ten laste en/of ten gunste van de post onvoorzien gedaan.

Mutaties post onvoorzien uitgaven 2019

Algemene onvoorzien uitgaven

Versie	Raad/college	Omschrijving	Bedrag (in €)
000	R 08-11-2018	Startsaldo conform primitieve begroting 2019	94.472,00
101	C 11-09-2018	Pachtderving door verkoop pachtgrond F776/777/1282 Hoge Broekstraat HD	-2.575,00
105	C 11-12-2018	Actualisatie inrichtingenbestand door ODBN	-15.000,00
003	R 13-12-2018	Onderhoudsplan technische voorzieningen sportvelden	-4.594,00
005	R 13-12-2018	Onderhoudsplan sportvelden	3.318,00
109	C 22-01-2019	Duurzaam verpachten van landbouwgronden derving opbrengsten	-2.600,00
110	C 29-01-2019	Presentiegelden etc. ASD	-2.040,00
108	C 19-02-2019	WKO-installatie De Pas	-9.995,00
125	C 30-04-2019	Kwaliteitshandboek 2019 tlv openbare verlichting	-6.000,00
132	C 11-06-2019	Projectkosten balievergunning (motie)	-4.500,00
138	C 02-07-2019	Bijdrage in kosten koersklas/passend onderwijs Gymnasium Bernrode	-19.200,00
144	C 06-08-2019	Vergoeding aanleg balletvloer de Pas	-4.380,70
004	R 26-09-2019	Onderhoudsplan kunstwerken	2.975,00
012	C 31-10-2019	Bijstelling post onvoorzien (2e burap 2019)	16.000,00
		Totaalstand per 31 december 2019	45.880,30

Kapitaallasten investeringen huidig dienstjaar

Versie	Raad/college	Omschrijving	Bedrag (in €)
000	R 08-11-2018	Investeringsplan 2019	155.560,00
006	R 29-09-2018	Snelfietsroute Nistelrode – Uden	-17.693,00
007	R 27-06-2019	Vervanging toplaag kunstgrasveld VV Heeswijk	-18.182,00
007	R 27-06-2019	Vervanging toplaag kunstgrasveld RKSv Avesteijn	-18.182,00
103	C 04-12-2018	Vorbereidingskosten herinrichting Traverse Heeswijk-Dinther	-8.000,00
119	C 26-03-2019	Aanschaf robotmaaiers HVCH	-6.000,00
127	C 21-05-2019	Verduurzaming openbare verlichting - masten	-960,00
127	C 21-05-2019	Verduurzaming openbare verlichting - armaturen etc.	-21.680,00
128	C 21-05-2019	Inrichting openbare ruimte Weijen-west te Nistelrode (buurtproject)	-4.150,00
137	C 02-07-2019	Reconstructie Kruishoekstraat - voorbereidingskosten	-2.000,00
137	C 07-07-2019	Aanpassen rotonde Cereslaan - Bosschebaan - voorbereidingskosten	-1.400,00
149	C 08-10-2019	Herinrichting Traverse Heeswijk-Dinther	-25.920,00
		Totaalstand per 31 december 2019	31.393,00

Kapitaallasten investeringen uit vorige dienstjaren

Versie	Raad/college	Omschrijving	Bedrag (in €)
000	R 08-11-2018	Kapitaallasten overige investeringen voorgaande dienstjaren	104.667,00
130	C 29-11-2018	Herinrichting Graafsebaan (binnen de bebouwde kom)	-100.000,00
Totaalstand per 31 december 2019			4.667,00

Onvoorziene uitgaven projectsubsidies

Versie	Raad/college	Omschrijving	Bedrag (in €)
000	R 08-11-2018	Projectsubsidies	21.635,00
007	R 27-06-2019	Schietvereniging Brab 50% notariskosten	-848,77
012	R 31-10-2019	Project "Het Verhaal"	-3.000,00
012	R 31-10-2019	Fanfare St Willibrord, Proms of Liberty	-1.500,00
014	R 12-12-2019	Burenhulp Nistelrode notariskosten oprichten stichting	-331,81
014	R 12-12-2019	Projectsubsidie Fanfare Willibrord, Popcorn en Percussie	-2.000,00
014	R 12-12-2019	Projectsubsidie Molukse Gemeenschap	-920,00
Totaalstand per 31 december 2019			13.034,42

Overzicht incidentele baten en lasten 2019

Op grond van artikel 28 lid c van het Besluit begroting en verantwoording dient in de jaarrekening en samenvattend overzicht van de incidentele baten en lasten te worden opgenomen.

Grondslagen en uitgangspunten opstellen overzicht incidentele baten en lasten

- De analyse vanuit de begroting en begrotingswijzigingen is de basis geweest voor het opstellen van dit overzicht, waarbij we de Notitie Incidentele baten en lasten als uitgangspunt hebben genomen.
- Vanuit de programma-analyse hebben we het overzicht verder aangevuld.
- Incidentele uitgaven die worden gedekt uit een reserve maken geen onderdeel uit van dit overzicht, omdat deze geen effect hebben op het saldo.
- In het overzicht zijn werkelijke lasten en werkelijke baten opgenomen die een puur incidenteel karakter hebben. Bijvoorbeeld extra kosten voor het organiseren van twee extra verkiezen (normaliter is er één verkiezing).

In het boekjaar zijn de navolgende van belang zijnde incidentele baten en lasten verantwoord.

Omschrijving	Lasten	Baten
Programma Bestuur en ondersteuning		
Dotatie voorziening pensioenen wethouders	288.660	
Compensatie middels subsidie a.g.v. afwaardering strategische gronden naar natuurgrond		181.643
Verkiezingen	41.962	
Afkoop landinrichtingsrente	46.152	

Omschrijving	Lasten	Baten
Hogere opbrengst leges kabels en leidingen		108.100
Programma sociaal domein		
Vrijval reserve groot onderhoud gebouwen		106.802
Vergoeding energiekosten 2015-2019 CC de Pas	51.020	
Programma Volksgezondheid en milieu		
Aanvulling reserve riool	152.937	
Aanvulling reserve afval	838.503	
Saldo	1.419.234	396.545

Toelichting op de tabel incidentele baten en lasten

Dotatie voorziening pensioenen wethouders

Vanwege de verlaging van het rentetarief heeft er een eenmalige extra dotatie moeten plaatsvinden.

Strategische gronden

Er heeft een eenmalige afwaardering van strategische gronden naar natuurgrond plaatsgevonden waarvoor een financiële compensatie is ontvangen die hoger was dan de hoogte van de afwaardering

Verkiezingen

In 2019 vonden er 3 verkiezingen plaats (Europese verkiezing, Provinciale Staten verkiezing en de Waterschapsverkiezingen). Gemiddeld vindt er 1 verkiezing op jaarbasis plaats.

Afkoop landinrichtingsrente

De gemeente bezit verschillende gronden uit een ruilverkavelingsproject van 1997 waarover 30 jaar ruilverkavelingsrente betaald moet worden. We hebben in 2019 de resterende looptijd afgekocht.

Hogere opbrengst leges kabels en leidingen

In 2019 was er een toename van het aantal vergunningen en meldingen.

Vrijval reserve groot onderhoud gebouwen

De opheffing van de reserve zorgt voor een incidenteel voordeel in de jaarrekening 2019.

Vergoeding energiekosten 2015-2019 CC de Pas

Aan CC de Pas is met terugwerkende kracht een vergoeding voor de energiekosten gegeven in afwachting van een structurele oplossing voor de klimaatinstallatie.

Aanvulling reserve afval en riool

Ten gevolge van minder opbrengsten PMD (plastic, metaal en drankkartons) en hogere afvalverwerkingskosten is een aanvullend tekort ontstaan wat in eerste instantie gedekt wordt uit de afvalreserve. Hierdoor ontstaat een tekort op de afvalreserve die vanuit de algemene middelen aangevuld dient te worden tot het vereiste minimum.

Vanuit het Besluit begroting en verantwoording worden efficiency- en prijsverschillen als resultaat verantwoord, Voor riool is gekozen om deze via een bestemmingsreserve te laten verlopen. Voor 2019 geldt een nadeel. Aangezien de reserve geen saldo bevat dient deze te worden aangevuld vanwege de algemene middelen.

Overzicht mutaties in reserves met een structureel karakter 2019 (art. 19 lid d)

Naast bovenstaande mutaties in reserves met een incidenteel karakter zijn er o.a. ook bestemmingsreserves waarvan jaarlijks een bepaald bedrag ten gunste van de exploitatie komt ter (gedeeltelijke) dekking van de (afschrijvings-)lasten van investeringen met een economisch nut. In alle gevallen gaat het over een tijdvak van meer dan drie jaar. De looptijd van de reserves zijn gelijk aan de afschrijvingstermijn van de investering. De aanwending van deze reserves zijn afgedekt met een raadsbesluit. In het raadsbesluit is aangegeven welke lasten gedekt worden, hoe het jaarbedrag is berekend en het aantal jaren van de inzet van de middelen. Bij het inzetten van deze reserves kan dus worden gesproken van structurele dekkingmiddelen.

Wij constateren dat voor deze reserves de onttrekkingen eindig zijn. De consequenties hiervan zullen wij in de desbetreffende jaarschijf betrekken bij het integraal sluitend maken van het meerjarenperspectief. Dit betekent dat een afweging wordt gemaakt tussen inkomstenverhoging en uitgavenverlaging.

De navolgende mutaties in de reserves worden in het kader van de voorschriften (artikel 28 lid d BBV) als structureel beschouwd.

Omschrijving	Lasten	Baten
Mutaties in reserves ter dekking van kapitaallasten van investeringen met een economisch nut		
Reserve aanpassing huisvesting – Dekking afschrijvingslasten		8.471
Reserve uitbreiding/vernieuwing sporthal de Hoef – Gedeeltelijke dekking afschrijvingslasten		22.523
Reserve accommodatie Prinses Irene – Dekking vergoeding aflossing		3.750
Reserve kapitaallasten de Kanz – (gedeeltelijke) dekking afschrijvingslasten brede school De Kanz		5.174
Reserve ondergrondse afvalberging – Dekking afschrijvingslasten		9.806
Reserve bouw gemeentewerf – Gedeeltelijke dekking afschrijvingslasten		32.190
Mutaties in reserves ter dekking van kapitaallasten van investeringen met een maatschappelijk nut		
Reserve kapitaallasten aanpassingen en VRI Cereslaan		9.436
Mutatie in reserves – overige dotaties en onttrekkingen met een structureel karakter		
Reserve onderhoud/aanvulling gymnastiekmaterialen (de onttrekking geeft jaarlijks een schommeling afhankelijk van de geplande uitgaven)	18.505	31.249
Lasten ten laste van reserve maatschappelijk ondersteuningsfonds (verantwoord op taakveld 6.3) (uitgaven hebben een eindig karakter tot moment dat reserve is uitgeput – inschatting bij gelijkblijvende uitgaven 2024)		14.414
Aflossing geldlening de Stuik (verantwoord op taakveld 6.1)	5.780	
Reserve Hypothecaire geldlening de Stuik		5.780
Toevoeging onderuitputting afschrijving investeringsplannen	260.227	
Reserve personele aangelegenheden (jaarlijkse toevoeging)	115.826	
Totaal	400.338	142.793

Reserve groot onderhoud gebouwen

Met vaststelling van de eerste bestuursrapportage 2015 besloot uw raad de voorziening groot onderhoud gebouwen om te vormen naar een egaliseringsreserve groot onderhoud gebouwen. Deze omzetting hebben wij uw raad voorgesteld in overleg met de huisaccountant, omdat de toenmalige voorziening niet volledig voldeed aan de voorwaarden van een voorziening. De voorziening bevatte namelijk ook een reservering voor klein onderhoud (incidenten-onderhoud) en externe ondersteuning.

De provincie is van oordeel dat het Besluit begroting en verantwoording (BBV) niet de mogelijkheid kent om de kosten voor klein onderhoud via een bestemmingsreserve te egaliseren en vraagt dit te repareren. We hebben deze reparatie in 2019 verwerkt, waarbij de reserve groot onderhoud gebouwen is omgezet naar een voorziening groot onderhoud gebouwen en de consequenties van het nieuwe plan verwerkt. Dit betekent dat de kosten voor klein onderhoud met ingang van 2019 structureel zijn opgenomen in de exploitatie.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Uitbraak Covid-19 (Corona-crisis)

In het voorjaar van 2020 zijn we in ons land geconfronteerd met het Covid-19 virus. Het rijk nam vanaf dat moment steeds verdergaande beperkende maatregelen om de gezondheid van de burgers te beschermen. Deze maatregelen hebben grote gevolgen voor de economie. Hoewel het rijk met een noodsteunpakket de ondernemers probeert te ondersteunen, blijft er onzekerheid en met name door de onwetendheid hoe lang dit gaat duren.

Ook voor Gemeente Bernheze brengt dit onzekerheden met zich mee. Enerzijds is het de vraag wat de maatschappelijke en economische gevolgen zijn en daaruit voortvloeiend ook de gevolgen voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Anderzijds kijken wij actief hoe we eventueel capaciteit en middelen kunnen inzetten om maatschappelijke hulp te bieden aan inwoners en organisaties.

In het kader van de jaarverslaggeving over 2019 classificeert het optreden van Covid-19 als een gebeurtenis na balansdatum, waarbij er geen financiële gevolgen zijn voor de jaarcijfers 2019.

Het is nu nog lastig om de impact (gevolgen en onzekerheden) voor komend jaar en komende jaren te concretiseren. Door middel van de P&C cyclus zullen wij hierover de komende tijd tussentijds een meer actueel beeld geven.

Wat wij nu wel al aan kunnen geven is dat de continuïteit van onze organisatie niet in het geding zal zijn. Als gemeente voeren wij taken uit die onafhankelijk van de economische situatie doorgang moeten vinden. De continuïteit is geborgd door inkomsten van onder andere rijksinkomsten, belastingen en leges. Voor belastingen en leges geldt dat deze inkomsten mogelijk vertraagd bij de gemeente terechtkomen vanuit genomen maatregelen ter financiële ondersteuning burgers en bedrijven. Bij een structureel karakter hiervan kunnen wij dit in onze exploitatie opnemen.

Er bestaat de mogelijkheid dat Covid-19 in 2020 een negatief effect heeft op de opbrengsten. Denk hierbij aan voorbeelden als niet betalende debiteuren, minder inkomsten uit sporthallen of minder inkomsten uit toeristenbelasting. Daarnaast kunnen kostenposten toenemen vanuit bijvoorbeeld het sociale domein of de bouwgrondexploitatie. Het gaat om incidentele tegenvallers. Mocht dit structurele vormen aannemen zullen wij op basis van een “begroting in evenwicht” maatregelen nemen om hier aan te voldoen.

Hoewel wij op dit moment verwachten deze tijdelijke inkomstenderving op te kunnen vangen, willen wij ook wijzen naar onze ruime reservepositie. Per 31 december 2019 bedraagt onze algemene reserve € 28,2 miljoen (bestaande uit algemene reserve niet besteedbaar ad € 10,2 miljoen en algemene reserve besteedbaar ad € 18,0 miljoen). Ook hebben we nog een aparte reserve van € 10,5 miljoen om tegenvallers in het sociaal domein op te vangen. Daarnaast toont onze solvabiliteit van 37,0% en onze netto schuldquote van 40% aan dat wij een financieel gezonde gemeente zijn. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Gezien bovenstaande gaan wij ervanuit dat de continuïteit van Gemeente Bernheze is gewaarborgd.

De term SiSa staat voor “single information, single audit”.

Het uitgangspunt is dat de gemeentelijke jaarrekening de basis vormt waarbij per specifieke uitkering geen afzonderlijke verantwoording en accountantscontrole meer plaats hoeft te vinden.

Voor de gemeente Bernheze zijn over 2019 de navolgende specifieke uitkeringen van toepassing:

- OCW D9 Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk OAB;
- SZW G2 Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2019;
- SZW G3 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente 2019;
- SPUK Specifieke Uitkering Stimulering Sport.

De SiSa-bijlage betreft een excelmodel waarin de cellen zijn beveiligd en die dus niet aanpasbaar zijn.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020

OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03			
			€ 119.478	€ 21.337	€ 8.540			
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 04	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 07		
		1						
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Gemeente Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 3.427.333	€ 55.976	€ 348.687	€ 547	€ 60.556	€ 0
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	
			€ 463	€ 631	€ 0	€ 404.179	€ 27.262	Ja

ENSIA VERKLARING (INFORMATIEVEILIGHEID)

Voor het jaar 2019 moet, conform ENSIA, de informatiebeveiliging met betrekking tot DigiD en SUWInet zijn aangetoond per 31 december 2019. In het bijzonder moeten wij opzet en bestaan van de beheersingsmaatregelen aantonen. Deze moeten voldoen aan de geselecteerde normen inzake DigiD (Norm ICT-beveiliging assessments DigiD versie 2.0) en SUWInet (SUWInet normenkader Afnemers, versie 2.0) De normen staan op het openbare deel van de websites van het ministerie van BZK en het BKWI. Bij afwijking van de norm moeten wij de benodigde maatregelen vertalen naar een verbeterplan.

Op 4 februari 2020 stelt het college de collegeverklaring ENSIA vast. Daarin verklaren wij dat de gemeente Bernheze op 31 december 2019 voldoet aan de geselecteerde normen voor DigiD en Suwinet. Een onafhankelijk IT auditor heeft bevestigd (assurance gegeven op) dat onze verklaring juist is.

PRIVACY VERKLARING

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is sinds 25 mei 2018 van kracht en brengt de nodige verantwoordingsplicht met zich mee.

Op 23 januari 2020 is door de onafhankelijke Functionaris Gegevensbescherming (FG) het jaarverslag over 2019 aangeleverd, met een beoordeling en een aantal aanbevelingen.

In 2019 zijn opnieuw belangrijke stappen gezet voor het realiseren van rechtmatige, behoorlijke- en transparante bedrijfsvoering. Dit bleek onder meer uit de organisatorische borging van het onderwerp privacy, waaronder de ontwikkeling van de in 2019 aangestelde Privacy Officer (PO), de eerste audit-toetsingen in het sociaal domein en de start met de sturing op gegevensbescherming op onderwerpen waarvan het risico wat lager ligt.

Vanuit toezichtperspectief geeft de Functionaris Gegevensbescherming aan dat gemeente Bernheze dan ook verdere aansporing- en het vertrouwen verdient en dat de gemeente handelt conform de AVG. Het FG-jaarverslag gaat 18 februari 2020 naar het college.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van gemeente Bernheze

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening van gemeente Bernheze ('de gemeente') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva van de gemeente op 31 december 2019 en van de baten en lasten over 2019, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de jaarrekening 2019 van gemeente Bernheze gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- Balans per 31 december 2019.
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling (de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen).
- Toelichting op de balans.
- Algemeen financieel beleid (het overzicht van baten en lasten over 2019 en het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld).
- Gebeurtenissen na balansdatum en
- SiSa (SiSa-bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen).

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het BBV.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en het normenkader dat is vastgesteld door de raad en het Controleprotocol Wet Normering Topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

25YA76KW3VXX-527949589-49

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365,
5600 HJ Eindhoven
T: 088 792 00 40, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Bernheze zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel belang' wordt toegelicht in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de bij onze controle toegepaste materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op €790.000 (2018: €880.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% bedraagt en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €79.000 (2018: €88.000) rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen, of in het kader van SiSa of WNT, relevant zijn.

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (Covid-19)

Wij wijzen op de toelichting opgenomen onder de "gebeurtenissen na balansdatum" in de toelichting op de jaarrekening (pagina 153) waarin het college van burgemeester en wethouders de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de organisatie en op de omgeving waarin de gemeente opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten op de financiële positie en de financiële resultaten van de verschillende beleidsterreinen van gemeente Bernheze in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

---

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, bestaande uit de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

---

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het BBV; en voor
- de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen; en
- een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 20 mei 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. T.A.G. van Boxtel RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van gemeente Bernheze

---

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat
  - de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand zijn gekomen.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing van de gemeente.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Ook het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Raadsbesluit

Datum vergadering:	25 juni 2020
Agendapunt:	16
Onderwerp:	Vaststellen jaarstukken 2019

De raad van de gemeente Bernheze besluit, op basis van het bijbehorende voorstel van burgemeester en wethouders van 4 mei 2020:

- De gemeentelijke jaarstukken over 2019 vast te stellen met de daarbij horende baten, lasten en daaruit volgend saldo.

De baten op: € 79.148.400,72
De lasten op: € 79.050.979,40
Saldo resultaat gewone dienst: € 97.421,32

Saldo resultaat bouwgrondexploitatie: € 708.303,16

Het voordelige resultaat op: € 805.724,48

- Het voordelige saldo van € 805.724,48 van de jaarstukken 2019 toe te voegen aan de reserve nog nader te bestemmen.

Vastgesteld door de raad van de gemeente Bernheze in zijn openbare vergadering van 25 juni 2020.

Leandra Killian
plv. griffier

Marieke Moorman
voorzitter

